DHC Den Haag Centraal

WWW.DENHAAGCENTRAAL.NET

WWW.FACEBOOK.COM/DENHAAGCENTRAAL @DENHAAGCENTRAAL WWW.INSTAGRAM.COM/DEN_HAAG_CENTRAAL

Donderdag 6 juni 2019 jaargang 13 nummer 621 | **€2,90**

EXTRA DAG VAN DE ARCHITECTUUR

Leven na jeugdzorg

Eenmaal volwassen meteen vergeten

4/5

Foto: Eveline van Egdom

3

DHC wint nieuwe persprijs

Nieuwe lichting Mode en Textiel

‘Crazy outfits’ mogen weer

14/15

Foto: PR

coldcase

Onopgeloste moordzaken onder de loep

6

Het bloederige afstudeerproject van Winish Chedi

10/11

Casper Postmaa

Op zoek naar Harry Lime en de Koude Oorlog

Tijdens mijn zoektocht in Wenen naar documentatie voor een boek over de val van de Oostenrijks-Hongaarse dubbelmonarchie, was de dood een dag mijn reisleider. Alle omstandigheden werkten mee: het weer was slecht, de regering was gevallen en Niki Lauda lag in een kist in de Stephansdom te wachten tot 'Terminator' Arnold Schwarzenegger hem voor het laatst zou toespreken.
Toch zijn er doden die nog meer tot de verbeelding spreken dan de gestorven Formule 1-legende, dat zijn de doden die wel een graf hebben maar nooit echt hebben bestaan. Figuren die iconisch waren voor een bepaald tijdperk, zoals 'Eline Vere' van Louis Couperus, die uitgroeide tot het symbool van het Den Haag uit het fin-de-siècle. Na een ingewikkelde speurtocht vond ik haar graf op Oud Eik en Duinen. Dat verhaal bespaar ik u, liever ga ik terug naar Wenen, want dat heeft eveneens een imaginaire dode die staat voor een tijdperk.
Harry Lime was de duistere hoofdfiguur uit de film 'The Third Man' (1949), waarvoor Graham Greene het script schreef. Het decor was het sinistere Wenen van de Koude Oorlog, waar net als in Berlijn de vier geallieerde grootmachten elk in een eigen sector de dienst uitmaakten. Het thema van de film is het verraad. Lime lokt zijn schoolvriend Rollo Martins (Joseph Cotten) naar Oostenrijk om hem te betrekken bij zijn handel in inferieure penicilline. Als Martins in Wenen aankomt, blijkt Lime – een magistrale rol van Orson Welles – dood en begraven, maar in werkelijkheid zet hij zijn dodelijke handel voort, waarbij hij gebruikmaakt van de riolen van Wenen waardoor hij steeds weer naar de voor hem veilige Russische sector kan vluchten.
Volgens ingewijden was de beruchte, in 1968 ontmaskerde Engelse dubbelspion Kim Philby degene naar wie Lime werd gemodelleerd. Daar is wat voor te zeggen, Greene werkte bij de Britse inlichtingendienst MI6 nauw samen met Philby, die al in 1934 de bijnaam 'de derde man' had gekregen vanwege een operatie in de Weense riolen. Ook toen Philby al naar Moskou was gevlucht, bleef Greene contact met zijn voormalige baas onderhouden. In de film sterft Lime een tweede maal, ditmaal echt; de kogel komt uit het pistool van Rollo Martins.
Later, op dezelfde dag dat Lauda afdaalt, sta ik op de plek waar de film eindigt, bij het graf van Harry Lime op het Zentralfriedhof van Wenen. Het is een lege plek in sectie 43a naast de grafsteen van een man die Grün heette. Als ik in de zachte motregen naar de uitgang loop, zie ik dat de kerk op de begraafplaats is gewijd aan de fel antisemitische burgemeester dr. Karl Lueger (1844-1910), de wegbereider en inspiratiebron van Hitler. Ook is een van de grootste pleinen van Wenen naar Lueger vernoemd. Alsof het verleden hier nooit voorbijgaat. Niet zo gek dat de geest van Harry Lime nog altijd rondspookt in de riolen van Wenen.

Nog meer tot de verbeelding spreken de doden die een graf hebben maar nooit echt hebben bestaan'

Casper Postmaa, oud-hoofdredacteur van deze krant, schrijft op deze plek een wisselcolumn met Aukje van Roessel.

ADVERTENTIE

Groene partijen Eneco-verkoop

Door Jeroen van Raalte

In de overnamestrijd om energieleverancier Eneco is het groene samenwerkingsverband waarvan burgerinitiatief Den Haag Fossielvrij deel uitmaakt, gesneuveld. "Met dit soort eisen komen alleen fossiele partijen in aanmerking."

Eneco is eigendom van 44 gemeenten, met Den Haag als een van de grote aandeelhouders. Eind vorig jaar viel het veelbesproken besluit om Eneco te verkopen aan een marktpartij. De koper 'moet duurzaamheid en de energietransitie voldoende in de bestaande organisatie hebben geborgd', stelt het Haagse coalitieakkoord als voorwaarde, 'en dit beleid in de toekomst verder doorzetten als eigenaar van Eneco.' Daar zijn ze niet gerust op bij Den Haag Fossielvrij, met olieconcerns Shell en Total als gegadigden. Daarom mengde de burgerbeweging zich in maart in de overnamestrijd. Later sloot ze een alliantie met investeringscollectief Het Groene Consortium, een andere mededinger. Die vergaarde financiële toezeggingen van opgeteld drie miljard euro, het geschatte prijskaartje van Eneco.

Tevergeefs. Van zakenbank Citigroup, die het aankoopproces begeleidt, hebben beide partijen vorige week te horen gekregen dat ze uit de race liggen. De hoofdreden, aldus de duurzaamheidsalliantie: ze hadden het aankoopgeld al ten tijde van hun inschrijving in maart op de bankrekening moeten hebben staan. "Met zo'n eis maken groene partijen geen kans, omdat ze nu eenmaal kleiner zijn dan Eneco," reageert Joeri Oudshoorn van Den Haag Fossielvrij. "Op deze manier kun je nooit met participatiefondsen werken. Alleen olieconcerns en pensioenfondsen hebben een paar miljard op de plank liggen."

Wat bovenal steekt: deze eisen zijn volgens de afgewezenen pas ná de inschrijvingsperiode geformuleerd. Reden voor zeven oppositiepartijen – van de PvdD tot het CDA – om schriftelijk opheldering te vragen aan het stadsbestuur. 'Is het college bereid om, in samenspraak met de andere aandeelhouders, Het Groene Consortium alsnog toe te laten tot het biedings- en onderhandelingsproces?', opperen zij. In theorie kan de aandeelhouderscommissie van Eneco, waarin ook wethouder Rachid Guernaoui (Groep de Mos, financiën) plaatsneemt, de spelregels van het

'Niet de aandeelhouders bepalen hoeveel groene energie Eneco produceert. Dat doet de overheid'

Islamitische middelbare school kreeg terecht geen subsidie

Door Adrie van der Wel

Stichting De Ozonlaag heeft voor de tweede keer haar neus gestoten met een aanvraag voor bekostiging van een islamitische middelbare school in Den Haag. Woensdag oordeelde de Raad van State opnieuw dat minister Arie Slob (ChristenUnie, Onderwijs) de school niet hoeft toe te laten.

In 2017 gaf de Raad het ministerie van Onderwijs al gelijk in het geschil met de stichting. Bestuurder Söner Atasoy van De Ozonlaag zal waarschijnlijk naar het Europese Hof van Justitie stappen om zijn gelijk te halen. "Als we deze zaak verliezen, dan zien we elkaar weer in Europa," voorspelde hij na een eerdere zitting bij de Raad. Atasoy is niet onomstreden. Hij is ook directeur van het Amsterdamse Haga Lyceum dat onlangs in opspraak kwam na waarschuwingen van de AIVD over 'antidemocratische' gedragingen. Hij zou als directeur ook een buitensporig hoog salaris hebben ontvangen.

De kwestie gaat over het verwachte leerlingenaantal. Met alleen een school voor islamitisch onderwijs zou de stichting nooit voldoende leerlingen kunnen aantrekken om het vereiste minimumaantal te halen. Schoolbesturen proberen daarom in sommige gevallen levensbeschouwelijke en religieuze richtingen te combineren om het verwachte leerlingenaantal op te schroeven.

Ongeloofwaardig

De Ozonlaag kwam met de combinatie van islamitisch, hindoeïstisch, protestants-christelijk en rooms-katholiek onderwijs. Het ministerie vindt dit geen geloofwaardige combinatie. De gekozen combinatie van richtingen moet ook in het maatschappelijk leven zichtbaar zijn. Zo is het CDA ontstaan uit een combinatie van protestants-christelijke en rooms-katholieke opvattingen. Maar een combinatie van islamitisch met bijvoorbeeld hindoeïstisch onderwijs is volgens de minister moeilijk te rijmen.

De Raad van State oordeelde eerder dat het combineren van richtingen mag. In een latere uitspraak werd daar nog aan toegevoegd dat het dan wel moet gaan om richtingen die ook in het maatschappelijke leven hebben bewezen dat ze kunnen samengaan. Atasoy stelde bij de Raad dat zijn nu afgewezen aanvraag moet worden getoetst aan het eerste oordeel van de Raad. En dat combineren dus mag, ongeacht de vraag of die combinatie geloofwaardig is en ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Atasoy: "In Utrecht is een school toegelaten waar ook flink is gecombineerd. Die school is nu feitelijk een vrije school geworden. Wij willen gelijke monniken, gelijke kappen. Nu worden wij gediscrimineerd."

'Als we deze zaak verliezen, dan zien we elkaar weer in Europa'

Maar de Raad oordeelt dat ook in zijn eerste uitspraak combineren niet zomaar mocht. Ook toen werden daaraan grenzen gesteld. Het opstapelen van richtingen die de stichting nu toepast, mocht dus toen ook al niet van de Raad. 'Dat combineren kan niet klakkeloos,' aldus de Raad. Daarnaast constateert de Raad ook dat er geen draagvlak is voor een combinatie van een islamitische en een hindoeïstische school. Dat is gebleken uit reacties van islamitische en hindoeïstische organisaties.

Discriminatie

Tot slot is er volgens de Raad van State ook geen sprake van een ongelijke behandeling. De school in Utrecht is er gekomen door een fout van het ministerie, zegt de Raad. 'De minister is niet gehouden om een onjuiste toepassing van de regelgeving te herhalen.' De Raad oordeelt verder dat er ook niet is gediscrimineerd door de minister. Een beroep op het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens is door de Raad verworpen. Dat verdrag doet in dit geval niet ter zake.

gepasseerd bij

verkoopproces nog aanpassen. “Het is nooit de intentie van de gemeenteraden geweest dat alleen fossiele reuzen in aanmerking komen, en groene partijen niet,” stelt Oudshoorn. Alle 44 gemeenteraden zijn opgeroepen om per motie af te dwingen dat de groene alliantie alsnog mag meedingen om Eneco. Wethouder Guernaoui onthoudt zich vooralsnog van commentaar.

Kanshebbers

De grote kanshebbers op de overname van het energiebedrijf zijn gevestigde namen. Officieel is alleen bekend dat olieconcern Shell, in samenwerking met pensioenfonds PGGM, geïnteresseerd is. Maar ook de namen van de Franse concurrent Total, het Japanse Mitsubishi en de Italiaanse energieproducent Enel zingen rond. ‘Eneco verdient beter,’ schrijft Het Groene Consortium aan de gemeenteraden. ‘Het moet immers ook een innovatief bedrijf zijn, dat de energietransitie in Nederland en omringende landen richting gaat geven.’

De zorgen over de groene koers van Eneco zijn onterecht, denkt Machiel Mulder, hoogleraar regulering energiemarkten in Groningen. “Het zijn niet zozeer de aandeelhouders die bepalen hoeveel groene energie Eneco produceert. In sterke mate doet de overheid dat: die sluit kolencentrales, verstrekt veel subsidies voor hernieuwbare energie en veilt gewilde offshore-windparken. Alle energiebedrijven zijn bezig de transitie te maken. Door de stijgende prijs van CO_2-emissierechten in Europa wordt het steeds minder rendabel om in fossiele energie te investeren.” De koers van Eneco zal dus onverminderd groen blijven, voorziet hij.

Dat is ook wat Shell en PGGM beklemtonen. In de communicatie rondom hun bieding prijzen ze Eneco als ‘een sterke aanjager van de Nederlandse energietransitie’. Juist dat maakt de energieleverancier aantrekkelijk, zegt Mulder. “Shell worstelt met de energietransitie. Met de overname van Eneco zouden ze een groene stap zetten.” Hij zou het begrijpelijk vinden als de verkopende gemeenten kiezen voor een kapitaalkrachtig concern. “Bij de energietransitie gaat het om heel grote investeringen. Een groot bedrijf als Shell kan er veel meer kapitaal achter zetten. Bij een burgercoöperatie is dat toch minder zeker.”

DHC-hoofdredacteur Herman Rosenberg wint nieuwe persprijs

Herman Rosenberg, hoofdredacteur van deze krant, heeft met zijn publicaties over de sluiting van ziekenhuis Bronovo de allereerste Hofpas Haagse Persprijs gewonnen.

Deze juryprijs komt toe aan ‘de beste Haagse journalistieke productie’ van het afgelopen jaar. Dit kan een mooi verhaal zijn, maar ook een opzienbarende primeur, een interview, een column of een serie verhalen waaraan onderzoeksjournalistiek ten grondslag ligt.

Volgens de jury hadden de verhalen van Rosenberg over de sluiting van het Bronovo-ziekenhuis ‘de uitzonderlijke kwaliteit waarnaar de jury op zoek was’. En verder: ‘Bovendien bracht DHC het nieuws als eerste, een primeur die te danken is aan de bewuste keuze die de krant een aantal jaren geleden heeft gemaakt voor onderzoeksjournalistiek.’

Primeur

Op 10 januari bracht Den Haag Centraal als eerste het nieuws dat het ziekenhuis in het Benoordenhout binnenkort de deuren zal sluiten. Dit maakte veel los in Den Haag. Ook op onze sociale mediakanalen regende het (vooral) teleurgestelde en verontwaardigde reacties. Tevens namen landelijke media als De Telegraaf en Nu.nl het nieuws van DHC over. Een paar maanden na de primeur sprak Rosenberg exclusief met Paul Doop. In dit interview legde de directeur van HMC, waaronder Bronovo valt, uit waarom de sluiting van dit ziekenhuis ‘onvermijdelijk’ is.

Jan Paul Bresser Prijs

De Hofpas Haagse Persprijs, vernoemd naar de stadspas waarmee de lokale economie wordt gestimuleerd, wordt dit jaar voor het eerst uitgereikt. Vanaf 2020 vervangt deze de Jan Paul Bresser Prijs, die de afgelopen twee jaar werd uitgereikt als eerbetoon aan de journalist Jan Paul Bresser (Wassenaar, 1941– Den Haag, 2015). Hij schreef onder meer voor de Volkskrant, Elsevier, AD Haagsche Courant en Den Haag Centraal. De derde en laatste Jan Paul Bresserprijs is gewonnen door AD-journaliste Maaike Kraaijeveld. Haar publicatie over een Haagse mantelzorger en zijn 105-jarige moeder was volgens de jury ‘het mooiste verhaal over Den Haag.’ Eerdere winnaars waren Hizir Cengiz (2017) en Nicolette van der Werff (2018). Aan beide prijzen is een bedrag van 1500 euro verbonden. De uitreiking is op vrijdag 21 juni in het Venduehuis.

Lees de prijswinnende verhalen op www.denhaagcentraal.net

Verhuist de Israëlische ambassade hierheen? | Foto: Winish Chedi

‘Ambassade van Israël naar Johan de Wittlaan’

Door Jeroen van Raalte

Na de heisa rond de stukgelopen verhuizing naar Plein 1813 heeft de Israelische ambassade een nieuw onderkomen gevonden, meldt AD Haagsche Courant. Volgens de krant verkassen de Israëliërs naar de Johan de Wittlaan.

De verhuizing van de ambassade is een heikel dossier. Twee jaar geleden kocht de staat Israël voor 4 miljoen euro een monumentale villa aan Plein 1813, met de bedoeling zijn ambassade daar te vestigen. Om te voldoen aan de veiligheidseisen moest het gebouw ingrijpend worden verbouwd. Die operatie bleek te duur en stuitte bovendien op veel protest vanuit de politiek en de buurt. In november blies de ambassadeur de verhuizing af, maar zette de zoektocht naar een nieuw onderkomen door. Het huurcontract op het Buitenhof, de huidige locatie van de ambassade, loopt binnenkort af.

Een nieuwe bestemming is nu gevonden, meldt AD Haagsche Courant op basis van ‘bronnen rond het verhuizingsproces’: de Johan de Wittlaan, huisnummer ongewis. De ambassadeur zelf wil dit ondanks herhaaldelijk verzoek niet bevestigen. Ook wethouder Boudewijn Revis (VVD, vastgoed) laat daar via zijn woordvoerder niets over los. “De staat Israël zoekt een nieuwe locatie, dat is aan hen en wij onderhouden daarover contact met ze.”

Een blik op het vastgoedaanbod aan de Johan de Wittlaan leert dat alleen in de drie kolossen (huisnummers 3, 5 en 7) tegenover het World Forum kantoorruimte te huur staat. Toeval of niet, twee weken geleden is de Zweedse ambassade van de achtergelegen Jan Willem Frisolaan verkast naar de vijfde etage van de Johan de Wittlaan 7. Het kantoorpand ligt midden in de Internationale Zone, omringd door de Chinese ambassade, Eurojust en het voormalige Joegoslavië-tribunaal.

Aan de ambassade zullen in ieder geval hoge veiligheidseisen worden gesteld. Israël geldt als een risico-ambassade, waardoor het gebouw een bepaalde springkracht van explosieven moet kunnen weerstaan. Om die reden zouden de muren en vloeren van de villa aan Plein 1813 worden versterkt met beton. Nu die plannen van de baan zijn, zet de gemeente een streep door de voorgenomen aanpassingen van Plein 1813. Die voorzagen onder meer in ‘inrijwerende’ palen, verdekt in heggen, voor de deur van de Israëlische en de Britse ambassade. ‘Er is geen noodzaak en urgentie meer om de buitenruimte van Plein 1813 in zijn geheel aan te pakken,’ schreef wethouder Richard de Mos (Groep de Mos, buitenruimte) vorige week aan de gemeenteraad.

ADVERTENTIE

Onderzoek door en voor jongeren uit de jeugdzorg

‘Achttien worden is niet het

Het is een bekend probleem: jongeren uit de jeugdzorg worden achttien, maar vinden niet makkelijk hun weg naar andere zorg, of zelfstandigheid. Twaalf jongeren die het zelf meemaakten, onderzoeken hoe het beter kan.

Door Mieke van Dixhoorn

Sylvana (20) kwam in haar tienerjaren door een moeilijke thuissituatie terecht in de hulpverlening. Toen ze achttien werd, moest ze weg bij haar jeugdpsycholoog. “Ineens niet meer naar de persoon waar ik elke week alles aan vertelde. Ik kon wel naar een volwassenenpsycholoog, maar dan moet je helemaal opnieuw beginnen. Zelfs de diagnose moest opnieuw.” In de daklozenopvang van het Leger des Heils, waar ze later terechtkwam, kwam Sylvana veel meiden tegen die in een jeugdzorg-woonvoorziening zaten en op hun achttiende eruit werden gezet. “Je wordt achttien en dan is het, zwart-wit gezegd: gefeliciteerd, hier heb je je spullen en tot ziens. Vaak hebben jongeren geen idee waar ze heen moeten, of ze nog recht hebben op hulp of ergens anders voor in aanmerking komen.”

“Achttien worden is niet hetzelfde als volwassen zijn, hoewel dat voor de wet wel zo is,” zegt Joy Falkena van het Straat Consulaat. Ze ziet vaak gebeuren dat jongeren uit de jeugdzorg in de problemen komen als ze achttien worden. “Vóór je achttiende zijn er zoveel mensen die zich met je bemoeien. En dan ineens is niemand meer verantwoordelijk voor je.” Er verandert veel op die verjaardag. Om maar iets te noemen: je mag ineens contracten ondertekenen (‘the sky is dan vaak the limit’), je moet zelf een zorgverzekering regelen en betalen. En als je uit de jeugdzorg komt, mag je ineens zelf bepalen of je nog wel hulp wilt. Je bent volwassen en valt niet meer onder de jeugdwet, maar onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Daar gaat het vaak mis.

Onderzoek

Het probleem is bekend en er wordt door veel mensen gezocht naar een oplossing. Falkena is sceptisch: “De meeste onderzoeken zijn nu gericht op: o, ze zijn achttien geworden en toen ging het mis.” Daarom heeft het Straat Consulaat samen met stichting Mara een eigen onderzoek opgezet waarbij jongeren voor langere tijd worden gevolgd. Twaalf jongeren die zelf een jeugdzorg- of jeugd-ggz-verleden hebben, zijn opgeleid tot interviewers. Sociaal onderzoeker Maarten Davelaar begeleidt het onderzoek en maakte samen met de jongeren hun vragenlijst tijdens de training. De twaalf onderzoekers gaan de komende twee jaar ten minste 48 jongeren uit jeugdzorginstellingen interviewen. “Eerst als ze 17,5 zijn, dan als ze 18 zijn geworden, en nog een halfjaar daarna,” aldus Sylvana, een van de onderzoekers. Dat is het verschil met andere onderzoeken. “Zo loop je niet de hele tijd achter de feiten aan.”

De centrale vraag is wat voor begeleiding de jongeren krijgen rond de o zo belangrijke verjaardag, en welke hulp ze zouden willen of nodig hebben. “De belevingswereld van de jongeren is het uitgangspunt,” legt Falkena uit. “Vandaar de opzet. Als je praat met iemand die hetzelfde heeft meegemaakt, voer je een héél ander gesprek.” Sylvana beaamt dit. Ze heeft al een aantal interviews gedaan. “Als je bij een volwassene zit, moet je toch schakelen. Zo van: hoe zeg ik dit?” De jongeren die geïnterviewd worden, zitten bij instellingen als Jeugdformaat, Horizon, Schakenbos, het Leger des Heils en Youz. De focus van het onderzoek ligt op huisvesting, dagbesteding, financiën en het netwerk. Het wordt mede gefinancierd door de gemeente Den Haag.

“Ik accepteerde geen hulp, want ik was een vervelende puber,” vertelt Robin (22) die eveneens is opgeleid tot interviewer. Zij zal zich specifiek bezighouden met jongeren die onder de geestelijke gezondheidszorg (ggz) vallen. “Daar kwam ik op mijn dertiende ook in terecht, omdat ik trauma’s had. Uiteindelijk heb ik een jaar lang fulltime in behandeling gezeten. Dat is nu twee jaar geleden.” Robin had op haar achttiende geen problemen, want in de instelling van Youz kon ze blijven tot haar 23ste.

Drieëntwintig

Falkena ziet het liefst dat ook de reguliere jeugdhulp doorloopt tot 23 jaar. “Je kan tegenwoordig wel verlengde jeugdhulp aanvragen (tot 23 jaar, red.), maar het gebeurt heel weinig.” Cijfers van de gemeente laten zien dat inderdaad slechts twee procent van de jeugdhulp aan mensen van boven de achttien wordt gegeven. Falkena vervolgt: “Er zijn veel schakels waarin het ‘mis’ kan gaan. Je hulpverlener moet het adviseren, je moet het zelf willen en de gemeente moet het vervolgens nog goedkeuren. Veel jongeren staan op zo’n moment misschien al twaalf jaar onder toezicht. Die denken: vrijheid! Terwijl ze er misschien nog helemaal niet aan toe zijn. Als het automatisch gaat, hoef je er niet over na te denken.”

‘Als je praat met iemand die hetzelfde heeft meegemaakt, voer je een héél ander gesprek’

Training

Sylvana, Robin en hun collega’s kregen acht weken lang vier uur training om het onderzoek uit te voeren. Daarin leerden ze gesprekstechnieken. Robin: “Dat had ik ook al geleerd op school, ik studeer fysiotherapie, maar het was leuk om mee bezig te zijn en ik kon ook dingen meegeven aan de rest.” Ook werd de groep voorbereid op moeilijke vragen en manipulatieve jongeren. “We mogen bijvoorbeeld niet vertellen waar we drugs vandaan haalden,” legt Robin uit. “En over jezelf vertel je geen details,” zegt Sylvana.

Alles moesten ze oefenen. Nicky Verduyn (28) is trainer bij Expex en ervaringsdeskundige bij Parnassia op het gebied van persoonlijkheidsstoornissen. Ook zij zat in de ggz. Nu fungeerde ze een aantal keren als proefkonijn in de training voor het onderzoek. “Ik moest verschillende types spelen om ze te laten oefenen. Bijvoorbeeld een hele boze jongere. Dat was mooi, want één van de interviewers liep

Nicky (links) en Robin. | Foto's: Eveline van Egdom

zelfde als volwassen zijn’

Sylvana en Joy Falkena (rechts). | Foto: Eveline van Egdom

vast, maar haar partner nam dat heel mooi over.”

De interviews worden altijd met z’n tweeën gedaan. Robin: “Het zijn best praktische vragen, maar je moet doorvragen. Als je vraagt: weet je wat er gaat veranderen?, zegt iemand misschien ‘ja’. Maar als je doorvraagt, kan het toch zijn dat het eigenlijk ‘nee’ is.” De groep van onderzoekers is heel divers, vertelt ze. “Een andere achtergrond, andere types, maar wel vastberaden om verbeteringen in de jeugdhulp te brengen. Heel leuk om dat gemeen te hebben.”

Robin heeft een dubbel gevoel over de resultaten van het onderzoek. “Ik verwacht dat eruit komt dat het nog niet goed geregeld is. Maar tegelijkertijd hopen we dat het deze jongeren wél lukt om een goede stap te maken, juist doordat we ze er alert op maken.” Zit daar dan een knelpunt? Worden de resultaten vertroebeld, doordat deze jongeren met hun neus op de feiten worden gedrukt door het onderzoek? Falkena: “Laten we zeggen: als het met deze jongeren ineens goed gaat, hebben we de oplossing. Dan moeten we alle jongeren gewoon minstens een jaar volgen en hierover met ze praten.”

De resultaten van de interviews worden door het onderzoeksbureau van Maarten Davelaar geanalyseerd. Daarna worden er aanbevelingen gedaan aan gemeenten en instellingen. Falkena: “Na drie maanden gaan we nog eens langs om te zien of ze met de punten aan de slag zijn gegaan.”

“Overnacht word je voor de wet volwassen, maar de wetten van de zorg zijn anders,” onderschrijft wethouder Kavita Parbhudayal (VVD, zorg, jeugd en volksgezondheid). Iedereen in de stad moet van het college van B en W de passende zorg op maat krijgen die ze nodig hebben. “Dat betekent dus dat we hard werken aan een betere overgang van jeugdhulp naar jongvolwassenheid. Dat vraagt nog veel werk en dit onderzoek kan ons daarbij alleen maar helpen. In afwachting van de uitkomsten zitten we niet stil: we werken al iedere dag aan betere zorg voor alle mensen in Den Haag.”

Heb je nog vragen of word jij bijna achttien en wil je graag meewerken aan dit onderzoek? Neem dan contact op met Joy Falkena 06-51 55 00 91.

PETITIE

Te midden van alle beleidsmatige omwentelingen in de jeugdhulp en de geestelijke gezondheidszorg is besloten om de afdeling klinische groepstherapie Albatros van Youz voor jongeren met persoonlijkheidsproblematiek en trauma’s te sluiten. Volgens de officiële verklaring komt dit door te weinig aanmeldingen. Oud-cliënten, onder wie Nicky en Robin, proberen nu met een petitie de sluiting te voorkomen. “Die afdeling heeft me mijn leven teruggegeven. Ik maak me zorgen over de jongeren die na mij komen. De soortgelijke afdeling in Alkmaar is ook al dicht,” vertelt Robin.
Youz schrijft in een verklaring dat de sluiting niks te maken heeft met de invoering van de jeugdwet of bezuinigingen.
Wat de afdeling speciaal maakte, is de groepsdynamiek. Robin: “Dat was heel intensief. Ze leerden ons elkaar aan te spreken op ons gedrag. Dat hielp mij, zo kun je je niet verstoppen.” Maar dat is precies wat zal veranderen. Jongeren blijven thuis wonen en de hulp wordt ambulant. ‘Een klinische opname is niet meer nodig,’ schrijft de instantie.
Een groep oud-cliënten probeert nu aandacht te vragen om de sluiting te voorkomen. Er is een petitie gestart en ze zijn langs geweest bij de Tweede Kamer. Robin betwijfelt of het zal helpen. Wel is een aantal oud-cliënten nu gevraagd mee te denken over hoe de nieuwe therapie eruit moet zien. “Om de hoogtepunten te behouden.” De petitie is te vinden op www.petities.nl/petitions/passende-gespecialiseerde-jeugd-ggz

ADVERTENTIE

Coldcase

Door Kim Andriessen

De portiekwoning (eenhoog) van het slachtoffer aan de Wenckebachstraat, hoek Pasteurstraat. | Foto: DHC

Deel 1: **Cornelia van den Bergen-Groenewold** (81) vastgebonden in slaapkamer

‘Een seksueel motief is niet uitgesloten’

De 81-jarige Cornelia van den Bergen-Groenewold kocht op zaterdag 20 april 1991 rond 14.00 uur een rijkelijk belegd broodje in de Albert Heijn op het Lorentzplein. Op weg naar huis maakte de licht dementerende maar zeer sociale vrouw een kort praatje met een buurman. Over het weer en over koetjes en kalfjes. Daarna liep ze in de Wenckebachstraat de portiektrap van haar woning op.

Zo’n twee uur later zag de andere buurman van de bejaarde vrouw haar huisdeur, op de hoek met de Pasteurstraat, op een kier staan. Toen hij deze voorzichtig openduwde, werd hem meteen duidelijk dat er iets gruwelijk mis was. De wandelstok van mevrouw Van den Bergen en het eerder gekochte broodje lagen op de grond en de woning was een enorme puinhoop. De buurman durfde niet naar binnen te gaan, maar belde de politie. Deze trof in de slaapkamer het levenloze lichaam van de zwaar toegetakelde vrouw aan. Politiewoordvoerder Bobby Markus kent de gruwelijke details. “Iemand heeft haar keel afgeklemd waardoor ze is gestikt. Ze is vervolgens met haar eigen sjaal vastgebonden aan bed. Haar kunstgebit lag naast haar op de grond.”

Nieuwe feiten

De recherche ging in de jaren negentig uit van roofmoord, maar volgens Leo Simais, coördinator van het Haagse coldcaseteam, is dat allesbehalve zeker. Nieuwe feiten werpen een ander licht op de zaak. “Het is verschrikkelijk, maar wij sluiten een seksueel motief niet uit,” verzucht de politieman, die de zaak opnieuw onder de loep neemt. “De broek van het slachtoffer is omlaag gedaan en zelfs haar onderbroek is een klein stukje naar beneden geduwd. Er zijn geen aanwijzingen dat de vrouw seksueel is misbruikt, maar misschien vond de dader het aantrekkelijk om haar deels ontbloot te zien.”

Cornelia van den Bergen-Groenewold. | Foto: Politie

De politie verspreidt in 2019 in Nederlandse gevangenissen weer kalenders met onopgeloste misdrijven. Vijf van deze zaken spelen in of nabij Den Haag. DHC neemt tot de zomervakantie deze ‘Haagse zaken’ onder de loep.

Hoe kan het dat de politie na 28 jaar opeens nieuwe gegevens over de zaak presenteert? In de stille kantine van het hoofdkantoor van de politie vertelt Simais: “Deze omstandigheden waren al wel bij ons bekend, maar de rechercheurs van toen hebben ervoor gekozen om dit niet naar buiten te brengen. Waarom? Misschien was men destijds huiverig, de perceptie van een ‘seksueel misdrijf’ was in de jaren negentig anders dan nu. Maar of dat de reden is, weet ik niet. Mijn taak is niet om te oordelen over beslissingen van collega’s, maar om deze verschrikkelijke zaak op te lossen.”

Dwaalspoor

Volgens Simais is het logisch dat de politie destijds uitging van roof, een motief dat hij zelf ook nog niet volledig uitsluit. “Het appartement aan de Wenckebachstraat is overhoop gehaald door de dader. Het ligt dus voor de hand dat hij iets zocht. Maar dit kan ook in scène zijn gezet om iets te maskeren of om de politie op een dwaalspoor te zetten.”

Simais wijst erop dat er weinig te halen viel in de woning in Laak. “Het slachtoffer was niet meer in staat om zelf haar financiën te regelen. Ze kreeg alleen wat leefgeld van haar zus, nooit meer dan 25 gulden. Het is dus logisch dat we andere motieven bekijken, zonder roof helemaal uit het oog te verliezen.”

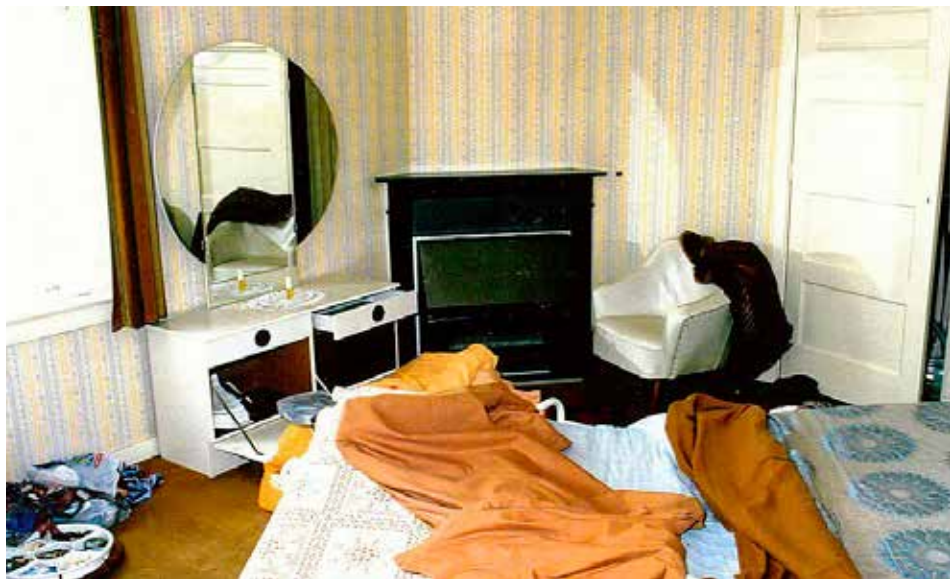

De plaats delict. | Foto: Politie

Het coldcaseteam heeft een concrete aanwijzing. Rond 15.30 uur heeft de onderbuurvrouw een man gehaast van de portiektrap horen en zien lopen. Deze onbekende persoon (kleine man met donker, steil haar tot in de nek en gekleed in sportief, donkerkleurig jack) verdween vervolgens de Wenckebachstraat in. Simais knikt voorzichtig. “Het is goed mogelijk dat dit de dader was.”

Om de moordenaar te vinden doet Simais een beroep op jongeren die begin jaren negentig rondhingen op het Lorentzplein. “Het kan dat een van deze ‘boefjes’ iets gezien of gehoord heeft. Toen waren het recalcitrante pubers, maar nu zijn het misschien wel nette mensen. Ik wil ze met klem vragen om met ons te praten.

‘Misschien vond de dader het aantrekkelijk om haar deels ontbloot te zien’

Want als iemand ook maar iets denkt te weten, moeten ze contact met ons opnemen,” is Simais stellig. “De dader heeft mevrouw Van den Bergen-Groenewold echt op mensonterende wijze vermoord en achtergelaten. Dat mág niet onbestraft blijven.”

TIP De hoofdofficier van justitie looft een beloning van 15.000 euro uit voor de tip die leidt naar de oplossing van dit misdrijf. Wilt u een tip doorgeven? Dan kunt u mailen naar coldcase@politie.nl of bellen met 0800-6070. Dit kan ook anoniem, via Meld Misdaad Anoniem: 0800-7000. U kunt ook contact opnemen met de redactie van DHC: redactie@denhaagcentraal.net

VOLGENDE WEEK: DE 75-JARIGE PETERNELLA HANEGRAAFF WERD GEWURGD IN HAAR HUIS IN DE BOMENBUURT.

Mira

Asielkinderen

Enkele jaren geleden stonden we als Nederland in de top drie qua gelukkigste kinderen op aarde. Ik herinner me mijn verbazing nog. Het leven valt altijd buiten de statistieken, vooral onderwerpen als geluk, en zeker: gelukkige kinderen. Wil je meten welk land de grootste hoeveelheid kaas eet, het meeste gas of water verbruikt, de langste inwoners heeft? Toon me de statistieken en ik zal de cijfers niet in twijfel trekken. Maar geluk, bij kinderen? Aan deze statistiek dacht ik weer toen ik las dat er in de afgelopen vierenhalf jaar 1600 asielkinderen zijn weggelopen uit Nederlandse opvanglocaties. Waarheen? Geen enkele statistiek die het kan vertellen. Ik neem aan dat de kinderen niet uit protest tegen de statistieken van drie jaar geleden wegliepen – hoewel ze alle recht op protest hadden, aangezien zij in die statistieken niet meetelden; asielkinderen zijn immers, hè hè, geen Nederlandse kinderen. Je moet zo'n papa met een Nederlands paspoort hebben om niet buiten de gelukstatistieken te vallen. De vraag waar deze kinderen heen zijn gegaan, is geen retorische vraag. Naar familie in Europa, terug naar huis of de prostitutie in? De laatste variant zegt mij dat ze ook niet in de statistieken van de gelukkigste volwassenen zullen terechtkomen.
De opvangcentra zijn open en je kunt weglopen zonder te melden waar je heen gaat. Ik vraag me af wie voor zo'n beleid verantwoordelijk is. Wie doet in zo'n opvangcentrum elke nacht het licht uit? Of baseren we ons op het gezegde 'hoe minder, hoe beter'? Een getraumatiseerd kind wordt een getraumatiseerde volwassene als hij in leven blijft. En als een kind vertrekt zonder het te melden, is dat niet uit een teveel aan geluk. Zijn deze losgelaten, verlaten kinderen van niemand?
Ik herinner me de jaren van de Roemeense transitie in mijn internaat, in een stad niet ver van Boekarest. Voor de revolutie mochten we eens per week 'naar buiten', met een verlofbriefje van de pedagoge; na de revolutie stond er niemand meer bij de poort en was er geen pedagoge meer in het internaat. Vandaar dat mijn herinneringen aan vrijheid samenvallen met herinneringen aan klasgenoten die hevig bloedden na een abortus en andere gebeurtenissen die ons ook buiten de statistieken van gelukkige kinderen hielden. De gevaarlijkste jaren in mijn leven, de transitiejaren. Soms heb ik het gevoel dat ik nog steeds in de transitie zit, dat ik er nooit uit ben gekomen.
Asielkinderen zitten ook in een transitie, van oorlog naar... Naar wat? Niet naar de statistiek van de gelukkigste kinderen van Nederland, hoewel het land waar ze de transitie doormaken wel voor hen verantwoordelijk zou moeten zijn. Niet per se voor hun geluk, maar voor hun leven.

Mira Feticu

De kick-off van School of Shapers met Umar Mirza aan het woord. | Foto: Gemeente Den Haag

Haagse Resilience Dag: veerkracht tonen voor de toekomst

'De kracht zit hem in de mensen'

Den Haag staat voor grote uitdagingen: klimaatverandering, kans op cyberaanvallen en groei van inwoners. Donderdag 6 juni wordt de Haagse Resilience Dag gehouden en wordt de Haagse strategie gepresenteerd.

Door Judith Eykelenboom

In een wereldwijd 'resilience'-netwerk wisselen honderd steden kennis en ervaring uit. Op 6 juni is de Haagse Resilience Dag. "Resilience betekent zoveel als veerkracht, maar gaat voor mij zelfs verder dan dat," zegt Chief Resilience Officer Anne-Marie Hitipeuw van Resilient The Hague (motto: 'Een sterke stad kan tegen een stootje'). "Het gaat om het overkómen van tegenslagen, daarvan terug te veren en zelfs om daarvan te groeien. Een mooi voorbeeld daarvan is de wijk Roombeek in Enschede. Laat ik vooropstellen dat er bij de vuurwerkramp (in 2000, red.) slachtoffers te betreuren waren. Dit gaat tot op de dag van vandaag gepaard met groot persoonlijk leed. Maar er is ook een andere kant. Na de ramp werd de wijk gezamenlijk opnieuw opgebouwd, konden bewoners terugkeren en was Roombeek leefbaarder en fijner om in te wonen."

Steden kunnen niet alleen worden getroffen door rampen, zogeheten 'shocks', maar staan ook steeds meer bloot aan 'stresses', zoals klimaatverandering, een groeiend aantal inwoners en een toenemende kloof tussen arm en rijk. "Het bijzondere aan dit netwerk is dat we allemaal dezelfde aanpak hebben. Per stad wordt er gekeken: wat zijn de uitdagingen? En wat zijn de kansen om die te boven te komen? In Den Haag zijn we uitgekomen op 41 nieuwe en bestaande initiatieven verdeeld over vijf kansen. Die kansen zijn: werken aan een verbonden stad waar iedereen mee kan doen, iedereen voorbereiden op een nieuwe economie, aanpassen aan klimaatverandering, verbeteren van risicobewustzijn en voorbereiden op noodsituaties en samenwerken met partners buiten de stad. Vervolgens kunnen dezelfde type steden strategieën uitwisselen. Zo hoeven wij niet te vrezen voor tyfoons en aardbevingen, maar bijvoorbeeld wel voor radicalisering en extreme hitte. Met Jakarta zullen we dus minder snel een uitwisseling aangaan dan met bijvoorbeeld Manchester."

Burgemeester Pauline Krikke: "Het is zeer waardevol om samen op te trekken met andere steden in de wereld. Die staan namelijk vaak voor dezelfde opgaven. Zo ben ik op werkbezoek geweest in Washington om te zien hoe ze daar bezig zijn met het thema 'resilience'. We hebben onder meer een project bezocht waarbij ze met de aanleg van een brug twee wijken met elkaar proberen te verbinden, om zo de sociale cohesie te vergroten. En voor de 'School of Shapers' hebben we kennis opgedaan in Glasgow."

'OPERATIE STEENBREEK'

Het landelijke project 'Operatie Steenbreek', waarbij stoeptegels kunnen worden ingeruild voor gratis planten, heeft inmiddels ruim 76.000 tegels opgeleverd. Door dit project wordt ook Den Haag groener en zijn we beter bestand tegen extreem weer. Want groen neemt water op en daardoor wordt tijdens extreme regenval het riool minder belast. En tijdens extreme hitte zorgt groen voor verkoeling. Het motto van Operatie Steenbreek luidt: iedere tegel eruit telt: in de eigen tuin, op straat, in de wijk en verder. In de hele buitenruimte dus, want groen is leven.
Behalve tijdens ruilevenementen kunnen in Den Haag het hele jaar door tegels worden ingeleverd bij Pluk en Mens &Tuin. Omdat zestig procent van de bestrate gebieden particulier eigendom is, worden scholen, bedrijven en inwoners aangemoedigd mee te doen.

Voortrekkersrol

Het resilience-netwerk, opgericht en in eerste instantie gefinancierd door de Amerikaanse Rockefeller Foundation, is een programma waarvan het de bedoeling is dat het zelfstandig verder kan functioneren. Hitipeuw: "Veel initiatieven bestonden al voordat wij ons aansloten. De kracht zit hem in de mensen, in de wijken, en van daaruit samenwerken met de regio, Nederland en de rest van de wereld. Ook steden die niet aangesloten zijn bij het netwerk kunnen ervan profiteren. Wij hebben, net als Rotterdam dat ook bij het netwerk zit, een voortrekkersrol. Maar waar het mij om gaat, is dat onze stad beter wordt en voorbereid is op de toekomst."

Krikke: "In Den Haag werken we samen aan een beter leven voor iedereen. En dat 'samen' is voor mij echt de kurk waar deze strategie op drijft. Je kunt als bestuurders allerlei strategieën bedenken, maar die zijn betekenisloos als je niet in de dagelijkse praktijk met de mensen in de stad samen stappen vooruitzet. Zeer concrete initiatieven zoals Operatie Steenbreek of de School of Shapers maken van Den Haag een veerkrachtige en daarmee fijnere stad om in te leven."

Meer informatie: www.resilientthehague.nl

SCHOOL OF SHAPERS

Naar het voorbeeld van Glasgow heeft ook Den Haag nu een 'School of Shapers', mensen met een achterban die door middel van een opleidingsprogramma hun (vrijwilligers) werk naar een hoger niveau kunnen tillen. Ook kunnen de 'shapers' elkaar versterken in plaats van dat ze langs elkaar heen bewegen. De sleutelfiguren worden door experts getraind op het gebied van strategie, media, lobbyen, leiderschap, veerkracht, marketing, management en bestuur. Samen met een coach gaan ze op zoek naar manieren om wat ze hebben geleerd toe te passen in hun eigen gemeenschap, vereniging of organisatie. Oprichter Umar Mirza: "De geselecteerde 'shapers' moeten aantoonbaar impact hebben gehad, dus niet zomaar met een goed idee rondlopen. Daarnaast moeten ze op Den Haag gefocust zijn."
"Een goed voorbeeld van wat de School of Shapers bereikt heeft? Het is wetenschappelijk aangetoond dat ondervoeding direct leidt tot onderprestatie. In Moerwijk gaan tweetot driehonderd kinderen zonder ontbijt naar school. Een initiatiefnemer heeft ervoor gezorgd dat Albert Heijn op twee basisscholen ontbijt aflevert, zodat kinderen, die een halfuur eerder naar school gaan, dat kunnen nuttigen. Een ander voorbeeld is dat Pakistaanse vrouwen Poolse vrouwen helpen zich te organiseren, omdat Pakistaanse vrouwen dat al dertig jaar eerder hebben gedaan, dus de ervaring hebben. Zo is er nog veel meer. Sommige dingen worden centraal vanaf de School of Shapers vormgegeven, maar er zijn zeker ook 'shapers' die dingen onderling vanuit eigen initiatief oppakken. Dat is het mooie: er vindt een kruisbestuiving plaats."

Nu open!

Benoordenhoutseweg 22 | Den Haag | 12 juni

Laat je gezicht zien tijdens deze speciale inloopochtend woensdag 12 juni | 09.00 - 13.00 uur

Hoe krijg ik mijn huid in topconditie? Ik wil graag een frissere blik. Kan ik bij DermaClinic terecht voor het behandelen van huidproblemen? Fillers, botuline toxine: wat is het nu eigenlijk? Je bent van harte welkom op woensdag 12 juni: een speciale ochtend waarin we je alles vertellen en laten zien over onze 'state of the art' behandelingen met fillers, botox en laser. Loop binnen voor gratis cosmetisch advies van één van onze specialisten. En ontvang een leuke goodiebag!

Voel je mooi en zelfverzekerd

Een huid die gezond is. Een frisse en vitale uitstraling. Een uiterlijk dat past bij hoe je je voelt. Kortom: mooi en zelfverzekerd zijn. Dat is wat we jóú gunnen! Wij helpen je dit te bereiken.

DermaClinic is dé kwaliteitsketen van cosmetische klinieken in Nederland

Cosmetische Kliniek | Laserkliniek | SkinCare

Specialist in: Botox | Fillers | Laserbehandelingen | Ooglidcorrecties | Huidoneffenheden | Skincare | Permanente make-up

DermaClinic
LAAT JEZELF ZIEN

dermaclinic.nl

Internationaal

Mandela

Jarenlang stond ons Congresgebouw er zielig bij. Nog zonder de vlaggenparade. Als je dan een keer naar binnen liep, verdween je in de oneindige leegte van de entreehal. Veendam had voetbalstadion de Lange Leegte, wij congresgebouw de Grote Leegte. Maar in de laatste tien jaren is sprake van een spectaculaire verandering. Het World Forum, zoals het nu heet, schittert als nooit tevoren. Aan de buitenkant nog steeds wel die vale kleuren, maar vanbinnen heeft het een ware metamorfose ondergaan. Daags voor de opening van de Global Entrepreneurship Summit (GES) leidde directeur Michiel Middendorf mij rond. Ik wist niet wat ik zag. Die hal was omgetoverd tot een reusachtige zitkamer om te netwerken. Grote verrassing was de 'jungleroom' waar alleen nog de apen ontbraken.

Tijdens het congres over innovatieve oplossingen voor een betere wereld werden de zalen overspoeld door jonge entrepreneurs die er in contact kwamen met de belangrijkste investeerders op aarde. Minister Kaag voorspelde dat de top opdrachten met een waarde van een miljard euro zou kunnen opleveren.

We zullen zien. Maar feit is dat het World Forum scoort als nooit tevoren. De doorbraak kwam in 2009, toen in een paar weken tijd de Afghanistan-conferentie werd georganiseerd. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Hillary Clinton riep bij binnenkomst haar toenmalige ambtsgenoot Maxime Verhagen toe: "You are a miracle worker!" Ze bedoelde natuurlijk dat wij allemaal 'miracle workers' waren, want de hele stad werd gemobiliseerd en accepteerde zonder morren de vele wegversperringen en verkeersopstoppingen.

En dat terwijl Hagenaars zowat de grootste beroepsklagers ter wereld zijn. Maar we zijn natuurlijk geen uilskuikens. Den Haag stond altijd bekend als stad zonder smoel. Begin deze eeuw vond de ommezwaai plaats, toen werd ingezet op het internationale profiel van vrede en recht (en veiligheid). In 2019 zijn we duizenden internationale banen verder en is het aantal congressen spectaculair gestegen, met de Nuclear Security Summit en de GES als recente hoogtepunten. Over twee weken vindt alweer een belangrijk congres plaats: EuroDig over overheden en internet. Natuurlijk is nog niet alles perfect. Het World Forum kan een nieuw, trendy kleurdesign wel gebruiken. En ik denk aan het schitterende Nelson Mandela-beeld dat er zo verloren bij staat. Een schande. Als we nu zien dat het World Forum een echt congrescentrum van vrede en recht is, zet dan voor de deur dat beeld neer. Alsjeblieft! Het beeld toont een lopende Mandela. Wat is er mooier dan met Mandela meewandelen tot in het World Forum?

Willem Post
Amerika-deskundige

'Bewaak leefbaarheid tijdens bevolkingsgroei'

Over twintig jaar telt Den Haag naar verwachting 100.000 inwoners meer dan nu. Geen reden voor blinde paniek, maar wel een signaal dat de politiek zich moet inspannen om de stad leefbaar te houden, vindt **Arjen Dubbelaar** van Groep de Mos.

Als de stad groeit, groeit ook het aantal fietsen. | Foto: PR

OPINIE

Den Haag moet wel leefbaar blijven! Daar probeer ik mij iedere dag voor in te zetten. Als raadslid volg ik de cijfers over de groei van de stad met veel belangstelling. Deze zijn terug te vinden op de website www.denhaag.incijfers.nl en in de 'Bevolkingsprognose Den Haag 2018'. In Den Haag wonen 541.507 geregistreerde inwoners. In de maand mei is het aantal inwoners gestegen met 747, waarvan 708 door buitenlandse migratie. Ook een zorgelijk punt, maar daar wil ik het graag een andere keer over hebben.

Grote kans dat u via de lokale media al had vernomen dat het aantal inwoners van onze stad heel hard groeit en blijft groeien. Dat werpt vragen op als: hoe willen we onze stad doorgeven aan onze kinderen, is er nog wel plek voor onze kinderen en is het straks allemaal nog wel te betalen? Ook nu zijn betaalbare woningen schaars, de wachtlijsten zijn in de afgelopen jaren fors gegroeid en de mobiliteit (lees: parkeerruimte en verkeersdoorstroming) in sommige delen van de stad verdient ook meer aandacht. Op een mooie dag je fiets parkeren op Kijkduin is nu soms al een pittige uitdaging.

Deze week spreekt de gemeenteraad over de Hoofdlijnenbrief mobiliteitstransitie. De verwachting is dat het gebruik van auto, fiets en openbaar vervoer ook zal groeien in een stad die groeit. Het onderwerp staat op de agenda van de politiek. Fractiegenoot Jelle Meinesz zal de noodzakelijke bereikbaarheid van onze stad bij de wethouder onder de aandacht brengen.

Mijn partij werd vorig jaar de grootste bij de Haagse gemeenteraadsverkiezingen en nam bestuursverantwoordelijkheid door een coalitie te vormen met GroenLinks, D66 en de VVD. In het coalitieakkoord hebben wij afspraken gemaakt over de leefbaarheid in buurten en wijken. Heel erg belangrijk, doordat

'Hoe willen we onze stad doorgeven aan onze kinderen?'

de groei en leefbaarheid van Den Haag een van de grote onderwerpen zal zijn de komende jaren. We hebben een stad om trots op te zijn en dat willen we natuurlijk graag zo houden. Door de coalitie is ervoor gekozen om enkel grootschalige nieuwbouwprojecten in bepaalde aangewezen gebieden (rondom de stations) te faciliteren en gebruiken we vervangingsprojecten van woningen om de leefbaarheid te verbeteren.

Vorige maand werd bekend dat Den Haag Zuidwest er de komende tien jaar tienduizend woningen bij krijgt. Dat biedt ook kansen: bestaande sociale huurwoningen worden opgeknapt en er worden duizenden betaalbare woningen toegevoegd voor mensen die niet in aanmerking komen voor een sociale huurwoning doordat ze (net) te veel verdienen. Dit betekent meer diversiteit van bewoners in lagere en hogere inkomensgroepen. De wijken in Escamp hebben dit keihard nodig. De plannen moeten nog uitgewerkt worden met bewoners en ontwikkelaars. We mogen daarbij in elk geval ook die leefbaarheid nooit vergeten. Het staat in de plannen, u kunt erop rekenen dat wij hier aandacht voor blijven vragen.

Arjen Dubbelaar is fractievoorzitter van Hart voor Den Haag/Groep de Mos.

ADVERTENTIE

STEUNZOLEN
met podoscan en gipsmodel

Prins Hendrikstraat 132-134 Den Haag
070-363 7519 Johanwassenaar.nl

Verantwoording De hoofdredactie draagt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud van het stuk op deze pagina. Die ligt bij de auteur.

ADVERTENTIE

Orthopedisch chirurg Tom Hogervorst en zijn team van Bergman Clinics Rijswijk laten zich tijdens het werk niet afleiden door de fotograaf. | Foto's: Winish Chedi

Afstuderen in de operatiekamer

Door Annerieke Simeone

Wolven in Noorwegen, het noorderlicht in Scandinavië, de big five in Zambia. Op zoek naar het perfecte plaatje voor hun afstudeerproject vlogen de meesten van zijn jaargenoten naar het buitenland. Winish Chedi (29, 'ik word 30 als ik mijn diploma ophaal'), tot voor kort stagiair fotografie van DHC, bleef gewoon thuis. Geen wilde dieren of natuurverschijnselen voor hem. De eindexamenstudent aan het Grafisch Lyceum Rotterdam (GLR) koos voor de Bergman Clinics in Rijswijk. Saai? Nou ja, de Braillelaan klinkt wel minder swingend dan het South Luangwa National Park. Makkelijker? Nee, dat niet. Zie maar eens een patiënt die aan zijn heup of knie geopereerd wordt – want dat doen ze daar bij Bergman – mooi op een foto te zetten. In een steriele operatiekamer met hard licht. Totaal ongeschikt voor een magazine als National Geographic.

Kan Chedi niets schelen. Hij wist al snel dat hij zich met dit onderwerp zou kunnen onderscheiden van de rest. En, een ander voordeel: hij had al eens kennisgemaakt met Tom Hogervorst, de rebellerende orthopedisch chirurg die in het nieuws kwam nadat hij samen met vijf collega's van het HagaZiekenhuis uit onvrede over de toekomst ontslag had genomen. Ze begonnen, onder de vleugels van Bergman Clinics, medio vorig jaar een vestiging in Rijswijk.

Country

Chedi belde Hogervorst op en die reageerde positief. Als de jonge fotograaf maar op afstand zou blijven in de ok-ruimte. Geen makkelijke opgave voor de nieuwsgierige Chedi, maar hij hield zich eraan. Telkens als hij zich door de ruimte bewoog, meldde hij hardop waar hij stond, zodat niemand verrast werd. Hogervorst en zijn assistenten werkten ondertussen op de klanken van country- en popmuziek door. Hij zag hoe de ene assistent medische instrumenten aangaf en de andere deze weer opruimde en telde. Belangrijk, want stel je voor dat er een schaar in het lichaam achterblijft. En dan was er nog een verpleegkundige die het welzijn van de patiënt in de gaten hield.

Die patiënten, daar was het Winish Chedi ook om te doen. Hoe bereid je je voor op een operatie, wilde hij weten. Kies je voor een gedeeltelijke of een gehele narcose? Zelf zou hij voor het eerste kiezen. Interessant, toch? Al weet hij nu dat het gezaag in het bot behoorlijk vervelend klinkt en een penetrante barbecuegeur in de ruimte achterlaat. En het is natuurlijk ook geen pretje dat je daar maar ligt te wachten tot het balletje in je heup wordt geplaatst en je, na een revalidatieproces, weer pijnvrij kunt lopen.

Dapper

Ongelooflijk dapper vindt hij het dan ook dat een vrouw en twee mannen toestemming gaven hen te fotograferen. Hij belde ze alle drie op. De dame vroeg hem een week voor de operatie op de koffie. Met een stroopwafeltje erbij. Een zeer bereisde dame van rond de zeventig met wie hij samen haar fotoboeken van Azië doornam. Chedi beloofde dat hij haar operatie respectvol zou weergeven. Geen lelijke details. Met zijn Canon 5d bracht hij haar onherkenbaar in beeld. Duizend foto's per patiënt schoot hij, het selecteren was een nachtmerrie. Maar hij zou het zo weer doen. Sterker: hij maakt een boekje in de hoop op meer opdrachten. In zijn stageperiode schoot hij net zo lief plaatjes van het koninklijk paar als van een voetbalwedstrijd. Maar medische fotografie en Winish Chedi, dat hadden we van tevoren niet kunnen bedenken.

Eindexamenexpositie Grafisch Lyceum Rotterdam,
woensdag 12 en donderdag 13 juni, Heer Bokelweg, Rotterdam.
Meer informatie: www.glr.nl/nieuws/eindexpositie-2019

WINISH CHEDI
VAN DHC-STAGIAIR
TOT FOTOGRAAF

‘Stel je voor dat er een schaar in het lichaam achterblijft’

Art Nouveau Festijn: Den Haag rond 1900

Van vrijdag 7 t/m maandag 10 juni, diverse locaties in Den Haag

Tijdens het Art Nouveau Festijn zijn er tal van activiteiten: Art Nouveau-wandelingen, thematische rondvaarten, workshops architectuurfotografie, en diverse lezingen: over de Haagse kunsthandel 'Arts & Crafts´, over Riga, 'het Parijs van het Noorden', en een algemene lezing over Art Nouveau. Verder is er 'Jugendstil-muziek': een muzikale reis van Wenen naar Den Haag, en muziek van Haagse componisten rond 1900. Tevens een theatervoorstelling over Mata Hari, tentoonstellingen, o.a. in Huis van het Boek |Museum Meermanno met een collectie Art Nouveau-boeken, en tot slot een verkoopexpositie bij De Haagse salon.

Meer informatie en kaartverkoop: www.artnouveaufestijn.nl

Miss Montreal, Fu-Fu-Fu-F♥ck it.

Donderdag 13 juni, 20.00 uur, Rijswijkse Schouwburg

Miss Montreal, de band onder leiding van Sanne Hans, gaat de Nederlandse theaters in met haar vierde theatershow 'Fu-Fu-Fu-F♥ck it'. Een theatershow over alle ervaringen die Sanne de afgelopen twee jaar heeft opgedaan. Vallen en opstaan, en vooral leren jezelf te blijven (en schijt te hebben) in een hectische wereld met veel onzekerheden. Sanne zou Sanne niet zijn, als ze zich hier niet met humor doorheen had geslagen. Het wordt dus een eerlijke avond vol humor en geheid een traan, maar zoals altijd met een lach naar huis!

Meer informatie en kaartverkoop: www.rijswijkseschouwburg.nl en (070) 336 0 336

Muziekfeestje: Woodstock met Frank Lammers

Woodstock – One Night of Peace and Music, zaterdag 8 juni, 20.00 uur, Zuiderstrandtheater

Woodstock, de moeder van alle festivals in 1969, was legendarisch met optredens van alle trendsetters van toen: Jimi Hendrix, Janis Joplin, Crosby, Stills, Nash & Young, Joe Cocker en vele anderen. Nu, precies vijftig jaar later, heeft een aantal musici de handen ineengeslagen voor een tribute, getiteld 'Woodstock – One Night of Peace and Music'. Verwacht een muzikaal feest van herkenning onder leiding van Frank Lammers en met Stephanie Struijk, Paul de Munnik, Ricky Koole, Mitch Rivers, Yorick van Norden, Anne Soldaat en Dandelion.

Meer informatie en kaartverkoop: www.zuiderstrandtheater.nl

Bisham Concert Band & Fanfareorkest Crescendo Nieuwveen

Donderdag 13 juni, 20.15 uur, Zuiderparktheater

De Bisham Concert Band uit het Verenigd Koninkrijk, met bevlogen muzikanten van alle leeftijden, geeft een eenmalig concert in het Zuiderparktheater samen met het Fanfareorkest Crescendo Nieuwveen. Met opzwepende blazers en percussie nemen zij u mee op een reis door de indrukwekkende Angelsaksische muziekgeschiedenis. Dat betekent mooie arrangementen van popnummers, musicalhits en klassieke composities van onder anderen Adele, Burt Bacharach en Stevie Wonder. Toegangskaarten zijn gratis te verkrijgen op de website.

Meer informatie en reserveren (promocode: Fanfare): www.zuiderparktheater.nl

Citylight
HET ANDERE NIEUWS OVER DE STAD

MODE | CHOCOLADETRAM | JULIETA | EN MEER....

DeeDee op The Hague Rainbow Festival in 2017, de voorloper van The Hague Pride. | Foto: Jim Hoogendorp

Hoofdrol voor dragqueens in nieuwe Koetsenparade

Geen Canal Parade, zoals in Amsterdam. Nee, de hofstad krijgt op zaterdag 8 juni een Koetsenparade met voornamelijk dragqueens. Daarmee krijgt The Hague Pride – voorheen The Hague Rainbow Festival – een extra impuls.

Door Marloe van der Schrier

Helemaal nieuw is het niet, een optocht in Den Haag, zegt emancipatiewethouder Bert van Alphen (GroenLinks) meteen. Eind jaren zeventig liep hij als twintiger mee in een optocht door Den Haag. Directe aanleiding waren de uitspraken van de Amerikaanse antihomoactiviste Anita Bryant. “Op een zaterdag door de drukke Spuistraat naar de Amerikaanse ambassade. Je werd wel gezien, ja. Dat vond ik spannend. Mensen stonden niet direct te klappen, maar waren wel verrast.”

Terwijl Amsterdam de traditie voortzette en de Canal Parade daar uitgroeide tot een groot evenement, werd er in Den Haag een tijd nauwelijks iets georganiseerd. “Den Haag is daarin een beetje een behoudende en tuttige stad,” vindt Dennis Gulikers, oftewel DeeDee, een van de dragqueens die dit weekend meerijden in de Koetsenparade. “Jammer dat er erg weinig georganiseerd werd,” zegt ook Van Alphen. “En daarom gaan we het nu weer groter aanpakken.” Dat gebeurt met onder meer een parade, de Pride Walk – die de afgelopen twee jaar overigens ook al plaatsvond – en een inhoudelijk programma in het Filmhuis.

Tussenkop

Bianca van Guine was drie jaar geleden een van de initiatiefnemers van de eerste officiële Pride Walk in Den Haag. “Ik was destijds bij de Pride in Rotterdam. Het was lekker druk, gezellig en warm. Ik dacht: waarom hebben we dat niet in Den Haag? Dat er bij de eerste editie drie jaar geleden zeshonderd mensen zouden meelopen, had ik nooit verwacht.”

Volgens Van Guine – die ook oprichter is van The Hang-Out 070, een plek waar LHBTI-jongeren met diverse culturele achtergronden terechtkunnen – is het hard nodig om The Hague Pride te organiseren. “Elke LHBT’er houdt rekening met zijn of haar geaardheid, genderexpressie en -identiteit. Het is een tweede natuur voor mij. In de wet is het goed geregeld, maar hand in hand lopen met mijn vriendin doe ik in Den Haag niet zonder me er bewust van te zijn.” Ze hoopt op een pride die gedragen wordt door ‘een veelkleurigheid aan organisaties’, zegt ze.

Intussen is dat ook een van de belangrijke beleidspunten van Van Alphen voor de komende tijd, vertelt hij. “Ik ga bij verschillende groepen op bezoek en probeer toenadering te zoeken. Er zijn mensen die binnen hun eigen culturele kring gevangenzitten. Ik vind dat iedereen binnen familie, op school en in z’n omgeving zichzelf moet kunnen zijn.” En op het gebied van emancipatie heeft hij nog een doel: “Ik heb gezegd dat ik Roze Zaterdag weer naar Den Haag wil halen. Ik weet alleen nog niet of ik het kan waarmaken; er zijn veel kapers op de kust.”

Replica

Terug naar The Hague Pride, dit weekend. Behalve op een grote opkomst, mooi weer en een leuk feestje, hoopt Van Alphen dat het een begin is van iets groters. Ook economiewethouder Richard de Mos (Groep de Mos) zit zaterdag – naast de burgemeester en DeeDee – in een van de koetsen en dat is niet voor niets, zegt Van Alphen. “We hopen dat grote bedrijven in de stad zich hierbij aansluiten.” Hij lacht: “Wie weet, is er volgend jaar een KPN-koets.”

‘Ik heb niets tegen activisme verpakt in een roze glitterpapiertje, maar we moeten niet vergeten waar het om gaat’

Voor DeeDee een mooi plan, de Koetsenparade, maar, benadrukt hij, het moet niet ten koste gaan van de boodschap die verteld wordt. DeeDee: “Ik heb niets tegen activisme verpakt in een roze glitterpapiertje, maar we moeten niet vergeten waar het om gaat.” Hij lacht als het gaat over de Koetsenparade. Hij heeft een subtiele suggestie. “Ik wil toch minstens een replica van de Gouden Koets.” Van Alphen lacht als hij dat hoort: “Ik zal vragen of we hem mogen lenen.”

The Hague Pride, donderdag 6 t/m zondag 9 juni, diverse locaties; Koetsenparade, zaterdag 8 juni, 14.30 uur vanaf het Malieveld. Meer informatie: www.thehaguepride.com

Society.

Mode.

Gezegd en geschreven
ONDER ONS

V.l.n.r. Clemens van Steijn, jonkvrouw Stephanie de Beaufort, prinses Sophia Wolkonsky, prinses Christine van Pruisen en Michael hertog van Mecklenburg.
| Foto: Henk Ros

Rozen

Het Kurhaus is vanavond de pleisterplaats voor de internationale adel tijdens de lustrumeditie van het Tulpenbal. De Italiaanse gravinnen, Spaanse dons, Duitse hertogen en Hollandse freules drinken zich tijdens de borrel alvast wat moed in voor later op de dansvloer.

'If you have it, flaunt it', blijkt het devies voor het bal als we aankomen in de serre aan de zeezijde, waar de champagne al rijkelijk vloeit. Voor de dames betekent dat: de boezem hoog opgestoken in de lange jurk, voor de heren rokkostuum of zelfs vol ornaat, met lange rijen versierselen. Des te groter is het contrast met de twee hotelgasten die per ongeluk via de serre de naastgelegen spa verlaten, slechts gehuld in een witte badjas en een deken van gêne.

Het tafereel ontgaat **Clemens van Steijn**, want als organisator is hij druk doende zijn gasten te verwelkomen. Ondanks de polopicknick in Wassenaar, die eerder op het programma stond, is hij onvermoeibaar en blijft hij uiterst beleefd. Afhankelijk van rang en stand worden de dames door hem begroet met een hand, een kus op de wang of een handkus, waarbij hij subtiel door de knieën gaat. "Het Tulpenbal begon als een initiatief met wat vrienden van Minerva, maar is in vijf jaar uitgegroeid tot een internationaal feest met driehonderd gasten uit 25 landen," zegt Van Steijn met trots. "Sommigen komen zelfs uit Australië en zitten langer in het vliegtuig dan dat ze hier zijn."

Hoewel de helft van het organiserend comité, onder wie **jonkvrouw Stephanie de Beaufort** en **Michael hertog van Mecklenburg**, een titel of predicaat draagt, is blauw bloed bijzaak. "Maar je ziet wel dat bij de adel nog veel interesse bestaat voor dit soort feesten," aldus Van Steijn. Dat blijkt, want doorlopend worden er bals georganiseerd door de Europese edelmannen en edelvrouwen. "Je moet goed plannen op de balkalender; volgende week is er een in München en de week erop in Saint-Tropez." En dan nog is er concurrentie van andere festiviteiten. De Poolse **prinses Sophia Wolkonsky** merkt op: "Ik hoop dat het volgend jaar op een andere datum kan, want nu valt het samen met de Grand Prix van Monaco. Daar moet ik morgenochtend al vroeg naartoe." Het valt allemaal niet mee.

Dan komt ook mevrouw **Ellen Klaver-Asscheman** binnen. Ze zit in het comité van aanbeveling en organiseerde jarenlang het Wiener debutantenbal in Noordwijk. De entree gaat haar beduidend makkelijker af dan haar eega **Jan**. "Ik heb er niets mee te maken hoor, ik geniet er alleen maar van vanavond," verontschuldigt hij zich bij voorbaat. Die kan wel een bubbel gebruiken. **Dr. Eva-Eliane Tammena** heeft geen champagne nodig om zich vrijelijk te bewegen. Sterker nog, de flamboyante Zwitserse met Friese roots drinkt vanavond nauwelijks: "Ik stap halverwege het bal nog in de auto naar Utrecht om namens de Jansdag, het goede doel van de avond, de tulpen af te leveren in een hospice." Tja, het leven van de upper class gaat niet bepaald over rozen.

Jasper Gramsma

Heeft u een tip voor deze rubriek of wilt u een uitnodiging sturen? Mail dan naar redactie@denhaagcentraal.net, o.v.v. 'Gezegd en geschreven'.

'Exposed': afstuderen aan de academie

Vuur, games en wervelende broekspijpen

VINCENT WONG

Vincent Wong (28) komt uit Maleisië. Hij wist als 14-jarige jongen niet dat er zoiets als het beroep 'modeontwerper' bestond, maar hij wilde wel iets met kunst doen. Toen hij ontdekte dat er een instituut was waar je kon leren kleding te ontwerpen, werd dat zijn grote droom. De opleiding KABK vond hij via internet.

In zijn derde jaar viel Wong tijdens de jaarlijkse Fashionshow al op met zijn superlange mannelijke modellen die lakleren broeken en pluizige, pastelkleurige jasjes van synthetisch verpakkingsmateriaal droegen. Zijn kleding is bijzonder, maar wel draagbaar. Dat is niet altijd zo met de ontwerpen van de afstudeerders, die het lichaam vaak alleen gebruiken als medium om een creatie te tonen. Voor Vincent Wong is draagbaarheid belangrijk, zijn ontwerpen hebben wel een heel eigen stijl.

De afstudeercollectie van Wong heet 'Juvenile Oddity'. "Ik zou willen dat mensen zich weer beter zouden kunnen uiten, zoals in de jaren zeventig en tachtig toen social media zich nog niet zo ontwikkeld hadden. Toen kon je in een club naar binnen lopen met een 'crazy outfit' en de ster van de nacht zijn. Niemand kon je

LARISSA SCHEPERS

Voor Larissa Schepers (23) uit Tilburg was haar jongere broer de inspiratiebron voor haar afstudeerproject. Ook zij koos na het eerste gemeenschappelijke jaar voor de richting Textiel. "Mijn broer is een enthousiast gamer. Als wij met het gezin beneden zitten, horen we hem boven schreeuwen en gillen als hij bezig is. Het klinkt als een aardbeving, het plafond trilt ervan. Voor mij onbegrijpelijk. Hoe kan een videogame waarin je anderen doodschiet entertainment zijn? En wat is grappig aan het feit dat iemand valt en zijn benen breekt? Vaak wordt gelachen om de pijn van een ander. De persoon die het hardst schreeuwt, wint. Ik doe iets met die woorden. Mijn werk is een uitnodiging tot conversatie."

'Stop laughing, it's not funny', heet haar collectie. Met de hand borduurde ze een overtrek voor de stoel waarin haar broer het grootste gedeelte van zijn leven doorbrengt met kreten als 'ha ha ha'. 'Woorden van de lach', noemt ze die. Zijn vloeken, zoals 'motherfucker' of 'bullshit' die tijdens zijn game-sessies door het plafond de huiskamer in geslingerd worden, geeft ze weer in weefsels en breisels van kralen. De zachte kleuren vormen een contrast met de hardheid van de boodschap. Schepers is het duidelijk niet eens met de keuzes die haar broer maakt. Op een bijzondere manier heeft zij haar ergernis omgezet in iets positiefs. Haar objecten zijn een lust voor het oog.

Schepers hoopt dat ze na haar studie voor zichzelf kan beginnen met een eigen studio. Ze wil daarnaast meer kennis opdoen rond

De afdeling Mode en Textiel van de KABK opent haar deuren voor de jaarlijkse Fashionshow en expositie 'Exposed'. Met lange modellen, verschroeide foam en 'woorden van de lach'.

Door Margreet Hofland

Zoals elk jaar in deze periode gonst het van de bedrijvigheid op de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (KABK), afdeling Mode en Textiel. Veertien studenten studeren af en bereiden zich voor op de jaarlijkse modeshow en textieltentoonstelling 'Exposed'. Een grote verrassing is dat stylist en tentoonstellingsmaker Maarten Spruijt dit jaar de expositie inricht en ook de visualisatie van de modeshow voor zijn rekening neemt. Hij maakte eerder tentoonstellingen voor de grootste musea van Nederland, zoals het Rijksmuseum en Gemeentemuseum Den Haag ('To Audrey with Love' en 'Femmes Fatales') en is ook in het buitenland geen onbekende. Het belooft een spetterende show en een indrukwekkende expositie te worden. Drie talentvolle studenten vertellen over hun afstudeercollecties en toekomstplannen.

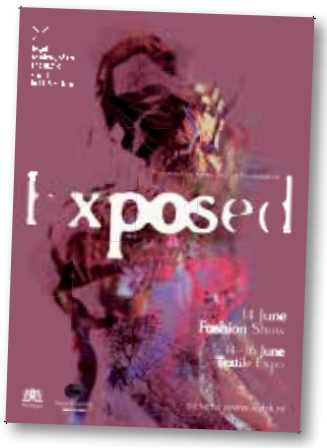

terugvinden. Nu ben je overal te traceren. Ik wil met mijn kleding een ander silhouet maken," zegt hij. "Zodat je minder snel te herkennen bent."

De keuze van zijn modellen helpt daarbij. "Sommigen zijn meer dan twee meter, ik spreek hen aan op straat of zoek ernaar op Facebook en Instagram. Het gaat onbewust. Misschien omdat ik zelf altijd zo graag lang wilde zijn. Ik vind het prettig dat ik mijn kleding op hen kan modelleren zoals ik dat wil."

In zijn asymmetrische ontwerpen zitten draaiingen. Het zijn wijde broeken die niet recht vallen en hemden met vreemd gevormde schouders. De stof is glanzend, soms met grillige patronen, het is een knipoog naar de jaren zeventig en tachtig. Wong wil met zijn kleding de werkelijkheid verdraaien, letterlijk en figuurlijk. Voor publiciteitsfoto's gebruikt hij vaak gekleurd licht om alles nog abstracter te laten overkomen. Zijn tweede grote droom is om stage te lopen bij Maison Martin Margiela in Parijs: "Dat wil ik al mijn hele leven." Vincent Wong heeft alles in zich om een hele grote in de modewereld te worden.

STELLA KIM

Stella Kim (23) komt uit Zuid-Korea en studeert af aan de afdeling Textiel. De titel van haar collectie is 'Artificial Calm'. "Het huis van mijn ouders, die toen in Polen woonden, is afgebrand, ze zijn nu terug naar Zuid-Korea. Dat ze nog steeds zo gek bleven op vuurwerk maakte mij nieuwsgierig. Wat mij ook fascineerde was: wat gebeurt tijdens zo'n brand en daarna? Wat blijft er over? En waarom kijken we op YouTube naar filmpjes van een brandende open haard? Ik heb dat uitgezocht en laat het in mijn collectie zien. 'Artificial Calm' bestaat uit bedden gemaakt van verschroeide foam, voor de ramen hangen half verbrande gordijnen. Ik koos voor textiel waar je in het dagelijkse leven veel mee in aanraking komt en bekeek hoe vuur de structuur van dagelijkse objecten aantast en vernietigt. Met laser graveerde ik vormen in het oppervlak van foam, wat mooie patronen en reliëfs in aardkleuren opleverde. Ik plaats de objecten in een ruimte, precies zoals ze eruitzien en laat ze hun eigen verhaal vertellen, dat zijn 'the untold stories'." Het werk van Kim maakt nieuwsgierig en prikkelt de verbeelding. De gedekte tinten hebben hun eigen schoonheid.

Ze vond de KABK op internet. "Ik woonde toen met mijn ouders in Polen en het was een van de weinige internationale modeopleidingen die in het Engels te volgen waren, dus die keuze was snel gemaakt. Ik vond ook de combinatie van mode en textiel heel prettig."

Op de vraag wat haar toekomstplannen zijn, antwoordt ze: "Let's go with the flow. Ik concentreer me nu eerst op het afstuderen. Daarna ga ik er eens goed over nadenken. Ik zou graag met stages meer ervaring in het veld opdoen."

traditionele textieltechnieken en hoopt op een samenwerking met anderen zodat er misschien een collectief kan ontstaan.

KABK-afdeling Mode en Textiel, 'Exposed 2019', Helena van Doeverenplantsoen 3, van vrijdag 14 t/m zondag 16 juni. Meer informatie www.kabk.nl

Stadsgroen.

Rare verschijningen (deel 1)

U kent hem wel. De sorryboom. Hij staat voor het raam van de eetkamer, waar hij het zicht op de lelijke muur van de buren zo prettig onderbreekt. Er staat ook een sorryboom bij de ingang van het dodelijk saaie gebouw van het verzorgingshuis, om te laten zien dat het hier heus wel leeft. In de nieuwbouwwijk waar het ooit bomvol kassen stond, staat er ook er ook een... op iedere straathoek zelfs. Ze zeggen ons: kijk maar, het is hier heus nog wel groen! En natuurlijk staat er een op de parkeerplaats bij uw kantoor, op de nieuwe rotonde en zelfs een bij het benzinestation.

De sorryboom is een handig en voordelig camouflageproduct. Daar waar het niet klopt in de openbare ruimte, zet je gewoon een boom. Desnoods meerdere, want waar één boom helpt, zullen een hele boel bomen nog wel veel meer helpen. Woekerplantjes zijn ook al zo'n rare verschijning in de natuur. Het zijn dominante, akelige, imperialistische sadisten die je hele tuin claimen en alle andere planten verdringen, wurgen of verstikken.

Dit lijkt een zeer negatief stukje te worden, beproeft u hier enig chagrijn? Welnee, dat valt wel mee. Hoewel ik het hele weekend gestreden heb tegen sorrybomen, brandnetel, heermoes, akkerdistel, zevenblad, haagwinde, bereklauw en iets kruiperig groens waarvan ik niet weet hoe het heet. Ach, er is een keerzijde: in de natuur hebben alle planten een nuttige taak. Ze koloniseren als ware pioniers de lege plekken die zijn achtergebleven na een brand, watersnood, droogte, ingestort gebouw of verruïneerd bos. Wanneer na een tijdje de orde op de plek is hersteld, trekken deze verschijningen zich geheel vrijwillig – hoewel langzaam – weer terug. Daar waar chaos meer uitzondering is dan regel, daar zijn de pioniers inmiddels blijvend onderdeel van de begroeiing.

Vanuit de natuur gezien zijn onze openbare ruimte en onze kleine achtertuin een soort van 'ramp', waar de pioniers best een rol zouden kunnen vervullen, denken zij zelf. Ze hebben namelijk ook goede eigenschappen. Zo zijn brandnetels fantastische voedselplanten voor vlinders en ook de nachtegaal is er gek op, en een aantal woekeraars is inmiddels zo ingeburgerd dat ze zelfs te koop zijn: de woeste Macleyea microcarpa met zijn

Daar waar het niet klopt in de openbare ruimte, zet je gewoon een boom

fraai gelobde blauwgrijze bladeren en luchtige bronskleurige pluimpjes is eerlijk gezegd prachtig, als je de tijd hebt om de duizenden spontaan verschijnende familieleden de grond uit te trekken. Heus waardevol is de Filipendula rubra 'Vensuta Magnifica', die bloeit met overhangende stelen die de hele winter aanblijven. Of neem het kroonkruid, het Securigera varia met zijn witte bloeiende bollen, of de Aster umbellatus, de Euphorbia cyparissias en de valse salie Teucrium scorodonia, waar de hommels zo gek op zijn. Ik ga nog even een rondje tuin...

Wendy Hendriksen

CARRIÈRE WENDING.
WAT NU?

Toe aan iets nieuws? Een andere functie, misschien zelfs een hele andere baan?
Of juist beter presteren in de geweldige baan die je hebt? Van Ede & Partners helpt hoger opgeleiden hun talenten te ontdekken, ontwikkelen en presenteren.
Wat is jouw toegevoegde waarde op de arbeidsmarkt?

Kennismaken met Van Ede & Partners.
Voor geïnteresseerden organiseert Van Ede & Partners op woensdag 19 juni van 16.00 - 18.30 uur een informele kennismakingsbijeenkomst.

INTERESSE : SCHRIJF U VOOR 18 JUNI IN VIA DENHAAG@VANEDE.NL
WANNEER : WOENSDAG 19 JUNI 2019, 16.00 - 18.30 UUR
WAAR : KLATTEWEG 107, 2597 KA DEN HAAG

VAN EDE & PARTNERS
CAREERS THAT MATTER

Meer informatie: **070 - 351 40 11** of **www.vanede-denhaag.nl**

- VOORJAARSMENU -
(tot 15 juni, voor 18.00 uur te bestellen)

Geroosterde grote garnalen – olijven/schaaldieren vinaigrette

Gepocheerde poon – asperges – nieuwe kriel – Hollandaise-saus

Koffie/thee

voor slechts
€ 29,50

Kom genieten bij Weduwe van der Toorn!

070 32 25 881
Treilerdwarsweg 2
2583DA Scheveningen, Den Haag

www.weduwevandertoorn.nl
welkom@weduwevandertoorn.nl

Chocola.

Op een warme zondag even de tram uit voor een drankje op het Kerkplein. | Foto: PR

Historische tramrit met hop en cacao

De eerste editie van de 'Tram de Chocolat' was binnen 24 uur uitverkocht. Op zondag 23 juni is er een tweede kans om je tijdens een ritje van anderhalf uur onder te dompelen in duurzame chocolade, Haags bier en een vergeten bubbel uit Veneto.

Door Annerieke Simeone

Na de Hoftrammm, het eerste rijdende tramrestaurant van Nederland, is er nu ook de 'Tram de Chocolat', een gezamenlijk initiatief van de Tramweg-Stichting en Raymond Soerodikromo en Sanna van der Geld, eigenaren van The Chocolate Shop. Tijdens de anderhalf uur durende rit in een historische tram proef je onder meer vijf bijzondere soorten chocolade en een Haags biertje.

De eerste editie op zondag 2 juni was, nadat Soerodikromo het online wereldkundig maakte, binnen 24 uur verkocht. "We hebben er maar meteen een tweede editie achteraan geplakt," vertelt hij op het terrasje van zijn winkel op het Limoenhof 1, waar om 09.00 uur de eerste bezoekers zich al melden voor een kop koffie of een biologisch fruitijsje.

Al een paar jaar is Soerodikromo bezig om exclusieve 'bean-to-bar'-chocolade van fairtrademakers vanuit de hele wereld te promoten. "Mensen die zelf chocolade maken, van boon tot reep," legt hij uit. "Het productieproces is volledig transparant en traceerbaar." Hij laat een stuk pure chocola van Heinde & Verre proeven. "Dit is van een Rotterdams duo, dat hun bonen van ver haalt. Uit Guatemala, Haïti of Costa Rica bijvoorbeeld. Deze komen uit Bali. Ze voegen er vervolgens Nederlandse bietsuiker aan toe." Hij neemt een hapje: "Mmm, misschien een beetje zwaar op de vroege ochtend, maar man, wat een smaak. Heel wat anders dan Leonidas."

Roestig Blond

Binnen een paar jaar breidde Soerodikromo zijn boetiekwinkeltje uit met bier, wijn, thee, koffie en fruitijsjes. Producten met soms een bijzonder, soms een geestig verhaal. Zoals Roestig Blond, het vorig jaar gelanceerde zomerse biertje van het gelijknamig Haagse marketingbureau. De naam verwijst naar de haarkleuren van de eigenaren Eric en Denise: die van hem rood, die van haar blond. Het biertje zelf is ook blond, met een beetje gember, ofwel: 'ginger'. Via Roestig Blond kwam Soerodikromo in gesprek met Roger Vermeulen van de Tramweg-Stichting. Vermeulen, die de trams renoveert, vroeg of ze iets konden combineren: een chocoladeworkshop in een historische tram. "Pas later kwam ik erachter hoe bijzonder zijn verzoek was: het is een meer dan honderd jaar oude houten tram. Het is de eerste keer dat de stichting zoiets organiseert." Met enige aarzeling stemden andere leden in. Soerodikromo begreep het wel. "Er wordt met hart en ziel aan gewerkt. Ze zijn bang voor vlekken en beschadigingen. Chocolade eten doen we daarom binnen, de drankjes nuttigen we buiten."

Vespaiolo

Bij het vertrekpunt aan het De Savornin Lohmanplein start je met een Italiaanse bubbel. Een Vespaiolo, een vergeten druif uit Veneto. "Een mooi droge en verantwoorde variant van de prosecco." Daarna rijdt de tram via de Haagse Markt en de stations naar de Grote kerk,

'Bijzonder: het is een meer dan honderd jaar oude houten tram'

waar biermakers Eiber Bier, Roestig Blond en de Zuid-Hollandse Bierbrouwerij om de beurt uitleg geven over hun producten. Maar eerst passeren de deelnemers het gele pand langs de kruising van de Laan van Meerdervoort met de Fahrenheitstraat, waar ze 'La Carambole Patisserie' mogen proeven: een speciaal voor The Chocolate Shop ontwikkelde bonbon met biologische en fairtrade-chocolade uit Ecuador en een crèmevulling van Haagse Hopjes. "Precies op die plek had Rademaker's MECO, fabrikant van de Haagse Hopjes, vroeger een chocoladefabriek staan." Soerodikromo, die even naar achteren is gelopen, komt terug met een schaaltje beschilderde bonbons in de vorm van halve kwarteleitjes. De eigenaar van The Chocolate Shop kijkt er verliefd naar. "Mooi hè?! Net kunstwerkjes. Vanaf volgende week neem ik ze in productie."

'Tram de Chocolat', zondag 23 juni, vertrektijden: 12.00, 14.00 en 16.00 uur vanaf het De Savornin Lohmanplein. Per tour zijn twintig zitplaatsen beschikbaar. Meer informatie: www.thechocolateshop.nl

Koken.

Michiel de Vlieger, eigenaar van 'Cometa Culinair, de vliegende keuken', heeft een voorliefde voor recepten met een Franse, Italiaanse en Noord-Afrikaanse inslag. Makkelijk, maar ook experimenteel.

Zoete petitfours met aardbeien

Nodig:

- 40 kleine krokante wafelhoorntjes (Pidy)
- 300 gr room
- 60 gr aardbeien-confituur
- 400 gr witte chocolade
- 25 ml aardbeienlikeur
- optie: rode kleurstof (bietensap)
- 10 middelgrote, rijpe aardbeien
- 100 gr Callebaut crispearls-aardbei
- doosje honny cress (Koppert Cress)

Afgelopen weekend mocht ik een borrel voor een 25-jarig huwelijksjubileum verzorgen. Een van de vragen was om na de muzikale inleiding petitfours te serveren met een halfzoete bruis erbij. Kijk, dat vind ik nou leuk. Nadenken over iets wat niet in mijn dagelijkse gang van zaken zit. Ik kook immers meer hartig en ben beslist geen patissier. Omdat de borrel in juni werd gehouden, was mijn uitgangspunt iets te doen met aardbeien. Het resultaat, zowel de looks als de smaak, was geslaagd. Ze werden precies zoals ik het me had voorgesteld. Het was even experimenteren om de ganache zodanig te krijgen dat deze ook makkelijk spuitbaar was. Kortom, een praktisch recept dat ook echt werkt! De tweede keuze was de bijpassende bruis. Met aardbei lag die voor de hand en het werd de Brachetto d'Acqui, een bruisende en zoetige rode wijn (laag alcohol). Een perfecte combinatie.

Bereiding

De ganache (chocolade-roommengsel) kun je eventueel een paar dagen van tevoren maken. Verwarm de room met de aardbeienconfituur tot aan het kookpunt. Haal van het vuur en voeg de chocolade en likeur toe. Meng met de staafmixer goed ondergedompeld tot een homogene massa. Je kunt nu besluiten of je de ganache roder van kleur wilt laten zijn. Meng er dan voorzichtig en beetje bij beetje de bietensap door. Laat afkoelen en doe over in een spuitzak met een stervormig mondstuk van circa 5 millimeter. Bind goed dicht en leg de spuitzak in de koelkast tot gebruik. Vanwege de room in de ganache is dat drie tot vier dagen. Je kunt eventueel UHT-room gebruiken, dan kun je het langer bewaren.

Voor de opmaak haal je de spuitzak een paar uur van tevoren uit de koelkast. De ganache moet namelijk wat zachter worden om makkelijk te kunnen spuiten. Je kunt de spuitzak eventueel wat kneden om het proces te bespoedigen. Zet de hoorntjes in een tableau met gaatjes en vul de hoorntjes met een klein kopje erop. Verwijder de kroontjes van de aardbeien en snijd ze in vieren. Steek de partjes met de spitse kant in de ganache in het hoorntje. Doop het hoorntje in een bakje gevuld met de crispearls. Zet terug en garneer met een takje honny cress. Serveer samen met de Brachetto. Succes verzekerd!

Voor al uw culinaire vragen of opmerkingen mail naar michiel@cometaculinair.nl

Drinken.

ADVERTORIAL

Mijn naam is **Harry Wijdeveld** en het is voor mij sinds 1 januari 2017 als nieuwe eigenaar van voormalig Drinkland en tegenwoordig Drinxx Groothandel voor horeca en 3 x Drinxx slijterij/wijnhandel in Noordwijk, Den Haag en Voorhout een eer om voor Den Haag Centraal over bieren te mogen schrijven. Als bierliefhebber heb ik in circa twintig jaar bij twee brouwerijen van mijn hobby mijn werk gemaakt en bij Drinxx is dat mooi doorgezet.

Drinxx heeft eigen huischampagne

Sinds 2017 heeft Drinxx z'n eigen champagne van het huis V. Testulat te Épernay. Het prijswinnende Testulat is opgericht in 1862 en is na vijf generaties nog steeds in handen van dezelfde familie. De huidige eigenaar is Vincent. Zijn wijngaarden liggen direct rond Épernay, in het hart van de Champage. Op de unieke terroirs worden pinot noir-, pinot meunier- en chardonnaydruiven zorgvuldig geteeld. Jaarlijks worden er plusminus 16.000 flessen gebotteld. Binnenkort komt er een nieuwe bestelling binnen, en om wat ruimte te maken geven we de lezers van Den Haag Centraal **15% korting** op de voorraad in onze winkel in Den Haag. Je kunt je melden bij Wendy of Robert! En vraag door naar jouw keuze. Misschien hebben we de champagne nog in onze horecagroothandel of in onze andere winkels in Noordwijk en Voorhout, waar geen actie is...

Ons assortiment:

- Cuvée Carte d'Or Brut met 50% pinot noir en 50% meunier. Een mooie, frisse champagne voor elk moment van der dag. Ja hoor, ook bij het ontbijt! Straks ook verkrijgbaar in halve flesjes.
- Cuvée Blanc de Blancs Brut, een pure champagne van 100% chardonnay. Licht, harmonieus en vol elegantie. Een prachtige aperitief.
- Cuvée Prestige Brut, 50% chardonnay en 50% pinot noir. Een rijke en evenwichtige smaak met hinten van brioche en rijp donker fruit. Mooi met vis!
- Cuvée Paul Vincent Millésimée, een champagne van 100% chardonnaydruiven uit 2011, die in 2012 gebotteld is. Veel finesse en elegantie, en zeer geschikt voor een aperitief met culinaire hapjes.
- Cuvée Inspiration de Blancs Extra Brut, 100% chardonnay. Een aromatische neus van wit fruit, citrus en een touch van brioche. Mooie begeleider bij schaal- en schelpdieren.

Verkrijgbaar bij: Drinxx slijterij/wijnhandel, Prinsestraat 57, Den Haag, www.drinxx.nl

Eten.

Julieta

Filipijnse fusion

+ terras
- te weinig personeel

Cijfer: 8-

Op de details moet nog geoefend worden

Adres
Hooikade 14
Telefoon
06 122 26 210
Info
www.julietarestaurant.nl
Geopend:
dinsdag t/m zaterdag van 11:00 tot 23.00 uur, zondag tot 17.00 uur.
Voorgerechten
vanaf: € 10,00
Hoofdgerechten
vanaf: € 11,00
Nagerechten
vanaf: € 10,00

Contant en pin

Op de site van Julieta staat een vertederende foto van kok Zachary Estrada met zijn Filipijnse oma Julieta Enriquez Velasco. Afgaand op de grafische prints op haar jurk, schat ik dat de foto in de jaren tachtig gemaakt is. Zij met een tevreden glimlach, hij, een jongen van een jaar of vier, kijkt stoïcijns in de camera met zijn armen strak langs zijn lichaam. Voor hen op tafel staan een bak met rijst en andere eetwaren. Oma Julieta leerde hem de basistechnieken in de keuken. Als eerbetoon vernoemde hij zijn nieuwe restaurant aan de Hooikade naar haar. Wat een pittoresk, stil plekje zo midden in de stad, denken we als we buiten aan het water een prosecco (€ 6,50) drinken in een comfortabele loungestoel. Totdat vijf minuten later een tiental Duitse dames luidkeels zingend voorbijvaart. Er zit duidelijk alcohol in de vrouw. Net als we denken dat ze weg zijn, keert de bestuurder om. Onderwijl brengt de charmante gastheer een amuse: zwarte bapao's (niet verbrand, maar gekleurd met inktvisinkt) met wat olijfjes, olie en gedroogde tomaatjes. Is dit Filipijns?, vraag ik de man wijzend op de broodjes. "Nou ja, we hebben een fusionrestaurant," legt hij uit. "Bapao kennen ze daar wel, maar de kleur van de broodjes is een eigen toevoeging." Hoe het ook zij, het smaakt prima. En de dames zijn inmiddels vertrokken.

De kaart van Julieta is compact: vier voor- en vier nagerechten. Van de hoofdgerechten tellen we er vijf. Het drie-gangen-surprisemenu (€ 32,-) blijkt niet zo heel verrassend, de gepresenteerde gerechten staan gewoon op de kaart. Maar het valt niet tegen, Estrada heeft best wat in huis. En we eten niet elke dag stevige, wat 'gummy' witte mais met kokos, gebrande avocado en eetbare bloemetjes. Over het torentje van parelcouscous met daarop gestoomde zeebaars (€ 14,50) is goed nagedacht. Een combinatie van zoet (rozijnen), zout (heerlijke vis), hartig (wasabikroepoek) en pittig (radijs). Dat in combinatie met een flinke lel knoflookmayonaise maakt het tot een echt feelgoodgerecht.

We horen een belletje uit de keuken. Estrada staat in z'n eentje in de keuken en zijn partner kan het soms amper bijbenen. Het zorgt voor komische taferelen. Eén man komt zelf zijn koffie halen, een andere loopt vanaf het terras met zijn wijnkoeler de zaak binnen met de vraag of er ijsklontjes in mogen. En dan zijn de stoelen binnen en buiten nog niet eens voor de helft gevuld. Hoe moet dat straks als het hier een keer vol zit? Afijn, de hoofdgerechten: een heerlijk bord vol gamba's (€ 19,50) gehuld in een schuimige kokosbisque met onderop flink wat snijbonen en pompoenblokjes. Op de details moet nog geoefend worden: de krokante wilde rijstkorrels zijn te taai geworden om op te eten en de gemberdruppels smaken eigenlijk nergens naar. De tournedos, behorend bij het menu, met een puree van truffelaardappel en worteltjes daarentegen, is een aangenaam no-nonsense gerecht. Ook de wijnen, een sauvignon (€ 5,50) en een primitivo (€ 5,00), zijn aardig.

Tot slot twee moderne versies van twee traditionele Filipijnse toetjes: Maja blanca (kokosnootpudding) en Brazo de Mercedes (een met custard gevulde meringuerol). Het een bestaat uit drie stevige puddingrondjes ter grootte van een hockeypuck (met een uitgesproken kokossmaak), wat krokante nougat en een bolletje pandanijs, het andere is een zachte meringue gevuld met citroencurd, blokjes gelatine van framboos en limoendrupjes. Beide lekker, maar als ik u moet adviseren: neem de laatste. Fris en aangenaam. We laten de koffie aan ons voorbijgaan en rekenen € 95,50 af, inclusief water. Julieta heeft het allemaal in zich: een romantisch restaurant, lieve eigenaren, sympathieke gerechten. Nu nog het tempo omhoog.

Annerieke Simeone

Finish of the Liberty Tall Ships Regatta

Unieke schepen tijdens Sail op Scheveningen

Van donderdag 20 t/m zondag 23 juni verwelkomt Scheveningen ruim 25 grote zeilschepen in de haven tijdens Sail op Scheveningen. Bijzondere marinezeilschepen, maar ook indrukwekkende replica's van schepen uit de Gouden Eeuw. Ze zijn van dichtbij te bewonderen, maar ook gratis te bezoeken. De vloot ligt aan de kades van de drie havens. Een deel van de eerste haven blijft beschikbaar voor de visserij. Een deel van de tweede haven blijft open voor plezier-/beroepsvaart. De derde haven is voor de vaartochten voor bedrijven. Op de kade zijn leuke activiteiten.

SCHEPEN IN PARADE

Op donderdag 20 juni komen alle schepen in één grote parade langs de kust Scheveningen binnenvaren (Sail-In). Na een mooi evenement vertrekken de schepen op zondag 23 juni weer in een grote parade naar hun volgende bestemming (Sail-Out). Indrukwekkend om te zien, extra leuk om mee te varen. Tickets voor de parades zijn op de site van Sail verkrijgbaar.

MEEVAREN

Waar je bij de meeste Tall Ship-evenementen alleen vanaf een afstand de schepen kunt bewonderen, krijg je tijdens Sail op Scheveningen de unieke kans om zelf mee te varen. Deze Tall Ship Experiences zijn, inclusief een lekker hapje aan boord, te reserveren via de site van Sail.

MINDERVALIDEN

Het schip De Tenacious is een Britse houten bark, speciaal ontworpen voor mensen met een beperking. De gangboorden zijn breed genoeg voor rolstoelen.

PROGRAMMA

Bezoekers kunnen tijdens Sail op Scheveningen veel schepen gratis bekijken en bezoeken of een kaartje kopen voor een vaartocht. Daarnaast is er straattheater en kunnen mensen genieten van een hapje en drankje op de kade.

DONDERDAG 20 JUNI

09.30 - 13.30 uur	Sail-In Parade: het verwelkomen van de schepen en hun bemanning in de haven
14.00 - 22.30 uur	Gratis bezoek aan de schepen
15.30 - 18.00 uur	Opening door wethouder Richard de Mos en openingsconcert door de Marinierskapel
22.30 uur	Kleinschalig vuurwerk op het zuidelijk havenhoofd
Hele dag	Vaartochten

VRIJDAG 21 JUNI

11.00 - 22.30 uur	Gratis bezoek aan de schepen
16.00 uur	Crew Parade: optocht van de bemanning van de schepen met muziek en dans
17.15 uur	Prijsuitreiking Liberty Tall Ships Regatta
22.30 uur	Kleinschalig vuurwerk op het zuidelijk havenhoofd
Hele dag	Vaartochten

ZATERDAG 22 JUNI

11.00 - 22.30 uur	Gratis bezoek aan de schepen
22.30 uur	Kleinschalig vuurwerk op het zuidelijk havenhoofd
Hele dag	Vaartochten

ZONDAG 23 JUNI

11.00 - 14.00 uur	Gratis bezoek aan de schepen
16.00 - 18.00 uur	Sail-Out Parade: het uitzwaaien van de schepen en hun bemanning
Hele dag	Vaartochten

BEREIKBAARHEID HAVEN

Het wordt druk op Scheveningen. Daarom roept de organisatie bezoekers op om met het openbaar vervoer of de fiets te komen. De HTM zet extra materieel in. Met tram 1, 11, 16 en bus 22 en 28 ben je snel op Scheveningen. Er komen veel extra plekken om je fiets te stallen rondom de haven.

VERKEERSMAATREGELEN

Tijdens het evenement worden extra verkeersmaatregelen genomen, zoals de afsluiting van de Zeesluisweg en een deel van de Dr. Lelykade. Op zaterdag 22 en zondag 23 juni wordt de rijrichting van de Strandweg omgedraaid.

TICKETS MEEVAREN MET EEN TALL SHIP.
VANAF 65 EURO
ga naar:
www.sailopscheveningen.nl/tickets.

MEER INFORMATIE

Website: www.sailopscheveningen.nl
Facebook: www.facebook.com/SailOpSCH
Twitter: www.twitter.com/SailOpSCH
Instagram: www.instagram.com/sail_op_scheveningen

Sail op Sch Scheveningen The Hague

LIBERTY TALL SHIPS REGATTA The Hague 2019

Bedrijven en bewoners in het desbetreffende gebied krijgen een aparte brief met meer informatie omtrent de maatregelen.

Rob Pronk schreef al vijf boeken over de Haagse voetbalhistorie, nummer zes is in de maak. | Foto: Robert van Stuijvenberg

Haagse Voetbalhistorietoernooi: stoppen of doorgaan?

De twijfels van Rob Pronk

De tiende editie van het Haagse Voetbalhistorietoernooi brengt opnieuw vele honderden voetballiefhebbers met een niet te stillen honger naar het verleden samen. Wordt het echt de laatste keer?

Door Dave Grondel

Het zijn taferelen die Rob Pronk blijven ontroeren. Mannen, vaak van middelbare leeftijd, die elkaar tijdens het door hem georganiseerde Haagse Voetbalhistorietoernooi weer tegenkomen en omhelzen alsof zij in het tv-programma 'Spoorloos' een verloren gewaand familielid hebben teruggevonden. "Dat is waarom ik tien jaar geleden met het toernooi ben gestart. Het moest een gezellige voetbaldag worden waarbij oud-clubgenoten en toenmalige tegenstanders elkaar weer ontmoeten," vertelt de Scheveninger.

Het toernooi van niet meer bestaande Haagse voetbalclubs is uitgegroeid tot een traditie waar velen naar uitkijken. "Voor veel mensen is het een jaarlijkse reünie. We zijn met een bescheiden toernooitje begonnen bij Haagse Hout. Na twee jaar verhuisden we naar VUC en daar is het echt een volwassen voetbalevenement geworden. Mede ook dankzij de enorme inspanningen van de vrijwilligers van VUC."

Volgende week zaterdag kan zomaar de laatste keer zijn dat Rob Pronk de deuren van het nostalgisch voetbaltheater (met teams van 7 tegen 7 op een half speelveld) opent. "Ik merkte tijdens de laatste twee edities dat de animo onder de voetballers steeds meer afnam. Ook werd het steeds meer een gevecht om scheidsrechters enthousiast te krijgen. Daarnaast moesten we op last van de politie beveiliging inhuren, omdat de toestroom van het publiek gedurende de dag en avond te massaal werd. Dat alles maakte dat ik er mee wilde ophouden."

Fraai beeld

Maar ja, wat doe je als je, zoals Pronk zelf zegt, een ruggengraat van buigend riet heb en naast vele voetballers van toen ook bekende mannen als Mario van der Ende en Aad de Mos benadrukken dat je toch maar vooral door moet blijven gaan met het jaarlijks samenbrengen van zoveel nostalgie op een voetbalcomplex. "Ja, ik twijfel nu wel of ik bij mijn beslissing blijf. Misschien heeft het ermee te maken dat het toernooi nu op 15 juni wordt gehouden en niet meer in augustus, maar er hebben zich inmiddels 59 teams ingeschreven. Dat betekent dat er meer dan 700 voetballers zijn te bewonderen in vaak de officiële clubtenues van toen. Dat blijft een fraai beeld," aldus de voetbalromanticus.

Elk toernooi is een vrolijke reünie. | Foto: Privéarchief Rob Pronk

'Ik ben in gesprek geweest over een historisch voetbalmuseum, maar daar is uiteindelijk niets van terechtgekomen'

Pronk is deze vrijdagmiddag nog maar net terug van vakantie of hij is alweer druk bezig met zijn tijdrovende hobby: het verzamelen van alles wat de Haagse voetbalhistorie voor hem zo boeiend maakt. Zijn computer barst bijna uit elkaar van de hoeveelheid mailtjes die hij wekelijks krijgt. Via de digitale snelweg komen niet alleen foto's van inmiddels al lang opgeheven voetbalclubs tot hem, maar zeker ook berichten van dankbaarheid van mensen voor wie een bezoek aan zijn website een mooie 'trip down memory lane' is.

"Ik krijg soms heel persoonlijke verhalen toegestuurd," zegt hij. In de garageruimte van zijn Scheveningse woning liggen zoveel shirts, foto's, boeken en andere relikwieën uit vervlogen voetbaltijden dat hij er zonder moeite een tentoonstelling in het Museon mee kan openen. "Ik ben met sportwethouder Richard de Mos in gesprek geweest over het openen van een historisch voetbalmuseum in Den Haag, maar daar is uiteindelijk niets van terechtgekomen. Best wel jammer."

Boekjes

De vrouw van Rob Pronk is er inmiddels wel aan gewend dat haar man elk vrij uurtje vult met het conserveren van de Haagse voetbalhistorie. Zo kan het zomaar gebeuren dat hij tijdens een gezamenlijke fietstocht opeens in de remmen knijpt bij het zien van een koffiehuis waarvan hij weet dat daar in het verleden voetballers van een bepaalde club bijeenkwamen. Zo'n koffiehuis moet dan op de foto. Laatst was hij bij RKAVV op bezoek en deed hij weer zo'n gelukkig makende ontdekking. "Daar kwam ik in contact met Jan van Leeuwen. Ik had eerlijk gezegd nooit van de man gehoord, maar binnen RKAVV geldt hij als een legende. Hij heeft zoveel voor die club betekend. Een hele bescheiden man ook. Uiteindelijk kreeg ik hem met veel moeite zover dat ik hem mocht fotograferen en iets kon vragen voor mijn zesde boekje, dat in het najaar verschijnt."

Pronk heeft inmiddels al vijf boeken over de Haagse voetbalhistorie het levenslicht laten zien. "Die boekjes maken vind ik misschien wel het allerleukste om te doen en daar krijg ik echt hele mooie reacties op."

Haagse Voetbalhistorietoernooi, VUC-complex, Het Kleine Loo 1, zaterdag 15 juni, 12.00 uur. Meer informatie: www.haagsevoetbalhistorie.nl

Hockeyclubs spelen weer rol van betekenis

Door Klaas-Jan Droppert

Oude tijden herleven in het hockey, want de regioclubs kloppen nadrukkelijk aan de deur van de hoofdklasse. Liefst vier ploegen streden afgelopen week in de play-outs voor een plek in de beste hockeycompetitie ter wereld.

Dé topper was natuurlijk HC Klein Zwitserland tegen HDM bij de mannen. Een wedstrijd waar veel hockeyliefhebbers naar hadden uitgekeken, getuige de duizenden toeschouwers aan de Theo Man Bouwmeesterlaan (HDM) en de Klatteweg (HCKZ). Konden de Steenbokken het hoofdklasseschap met een jaar verlengen of keerde HDM na één seizoen terug op het hoogste niveau? Terwijl het in groengeel gestoken HDM in de tweede wedstrijd de betere ploeg was, gaf uiteindelijk de routine van HCKZ de doorslag. Net als doelpunten van voormalige HDM'ers. Koen Bijen besliste het eerste duel met twee doelpunten (1-2 winst) en Ruben Versteeg maakte de tweede treffer in het tweede (2-0 winst). Daardoor kan HCKZ, na jaren van financiële en sportieve tegenslag, rustig verder bouwen aan een team dat ooit weer een rol van betekenis in het Nederlandse hockey kan spelen.

HGC

Bij de vrouwen deed HGC dat in de jaren tachtig en negentig (acht keer kampioen), maar de laatste jaren zijn de Gazellen ver weggezakt. Sinds 2011 komt de ploeg van de Roggewoning niet meer op het hoogste niveau uit. Play-outs werden regelmatig gehaald, maar pas bij de vijfde poging was het raak. HGC versloeg twee keer met 1-0 hoofdklasser Huizen, de ploeg die vorig seizoen haar terugkeer dwarsboomde.

Bijna was er nog een derde winnaar bij gekomen, maar dat sprookje eindigde in tranen voor de mannen van Cartouche. De Voorburgers, die dit jaar hun zeventigste verjaardag vieren, stonden nog nooit in de play-outs en hadden de kans om hoofdklasser Tilburg te bedwingen. Dat lukte bijna, want Cartouche sleepte er na shoot-outs een beslissend derde duel uit. Maar daarin strafte Tilburg vijf minuten van onoplettendheid af, waardoor de Voorburgers met 1-2 verloren. Een bittere teleurstelling, maar Cartouche weet nu dat de hoofdklasse geen utopie is.

ADVERTENTIE

WATT
DESIGN

NU SPECIALE PRIJS
IN VERBAND MET 100 JAAR BAUHAUS:
GISPEN 101 OF 201 IN LEER
VANAF € 399,-

Laan van Meerdervoort 94a | 070-3630601
www.wattdesign.nl

OPENINGSTIJDEN
Woensdag: 10:00 - 17:30 | Vrijdag: 10:00 - 17:30
Donderdag: 10:00 - 20:00 | Zaterdag: 10:00 - 17:00

Ter Plekke

Sis Josip

Door Caroline Ludwig

Sis Josip *<1> is de kunstenaarsnaam van René van Bruggen (Amsterdam, 1959). Na de middelbare school wilde hij eigenlijk naar de kunstacademie, maar hij begon in Den Haag voor zichzelf. Samen met zijn – inmiddels overleden – vrouw Conti verzorgde hij de decors en aankleding van vele danceparty's. Van kleine Haagse feestjes tot grote festivals, zoals Silly Symphonies en de Dance Parade. Vanaf zijn zestiende schildert Sis. Hij werkt nu sinds anderhalf jaar aan 'Der Himmel on Earth', een project waarin hij in tien jaar tijd de hemel wil verbeelden. Sis woont al veertig jaar in de Hoogstraat.*

1

| Foto: Eveline van Egdom

BUURT
"Leven midden in het centrum is fantastisch, ik zou nergens anders willen wonen. Je hebt alles bij de hand, er is altijd wat te doen en in de avond is het muisstil. Je moet alleen geen auto hebben."

2

| Foto: Yair Callender, YouTube

UITGAAN
"Graag ga ik kijken naar de moderne dansvoorstellingen van Off Projects van Amos Ben Tal en Melina in Korzo. Daarna een nachtje herrie bij Hoop, waar één keer per maand in de Beer Garden op het Kerkplein een feestavond wordt georganiseerd. Alles op loopafstand."

TALENT M
"Yair Callender <2> is een aanstormende kunstenaar met wie ik graag samenwerk. Hij maakt grote beelden en samen hebben we het grafmonument voor mijn vrouw ontworpen."

TALENT V
"Philine van den Hul is mijn favoriete Haagse kunstenares. Ze is zeer ambitieus en reist de hele wereld over. Naast sculpturen maakt ze foto's en films, onder meer van de Haagse band Son Mieux."

KLEDINGWINKEL
"Kleding koop ik nooit zelf, mijn stylist zorgt ervoor dat ik er altijd goed uitzie. Het enige wat ik zelf koop, zijn ondergoed en sokken bij TK Maxx.'

GEBOUW
"Mijn monumentale huis aan de Hoogstraat van architect Louis de Wolf (1904) is het middelpunt van mijn bestaan. Het is het startpunt van de Alchemistische Wandeling en de plek waar ik woon, werk, lezingen geef en discussieer over God en de rest."

3

| Foto: Den Haag Marketing/Jurjen Drenth

AFBREKEN
"Het pand op het Buitenhof met pizzeria Vapiano en de Israëlische ambassade is vreselijk. Het maakt lawaai en stinkt, en bovenal verpest het mijn uitzicht op het Binnenhof."

RESTAURANT
"Binnenkort gaat de Haagse Loetje in de Haagsche Bluf open. In Amsterdam een populaire zaak vanwege de beste biefstuk met patat, iets om naar uit te kijken."

TYPISCH
"Van je fiets afgereden worden waarna de chauffeur de andere kant opkijkt."

LEKKERNIJ
"Taartjes, gelukkig steeds meer te krijgen in de binnenstad, bijvoorbeeld bij A la Tarte in de Molenstraat."

TERRAS
"Op een terras zit ik niet graag, maar wel op de bankjes bij de Hofvijver naast het Mauritshuis en het Torentje <3>. Heerlijk in de zomer als de zon ondergaat."

AANWINST
"Galerie West in de voormalige Amerikaanse ambassade op het Voorhout moet daar vooral blijven. De exposities zijn heel interessant en het pand is zonder tralies en beveiligingshuisjes veel sprekender."

SPORTPLEK
"Eigenlijk ben ik tegen sport, maar Caesar Sport is een prima plek om te zweten op de crosstrainer en daarna in de sauna. Ik kom er prinsessen, ministers, pastores en strak afgetrainde Russische vrouwen tegen."

4

| Foto: Wikipedia/Pvt Pauline

GUILTY PLEASURE
"Met hartstocht schilder ik de portretten van de Haagse schonen Isabel Guyt, Philine van den Hul, Julie Schulting en Marieke McKenna."

GEHEIMTIP
"Het Meisje met de Zaag uit Maakhaven is een stoere timmervrouw die me graag op de feiten wijst als ik weer eens dromerig afdwaal."

ONDERGEWAARDEERD
"De Sint-Jacobus de Meerderekerk aan de Parkstraat. Ik was bij de paaswake en de kerk was voor een derde leeg, terwijl je er vroeger twee uur van tevoren moest zijn. Als over een aantal jaar de mensonterende rotzooi eindelijk is opgeruimd, wordt heel Europa hopelijk weer katholiek; ik werk er hard aan."

OVERGEWAARDEERD
"Kunstsubsidies, ik ben radicaal tegen, maar schijn de enige te zijn. Er wordt veel troep gemaakt, gewauweld en gezeurd, jammer."

RUST
"Elke morgen om zeven uur ga ik naar de Lauden, het ochtendgebed, bij de broeders van St. Jan in het stadsklooster in de Oude Molstraat. Samen met de broeders bid ik voor anderen en zingen we psalmen. Beter kan mijn dag niet beginnen."

OMRIJDEN
"Ik ga graag naar begraafplaats St. Petrus Banden aan de Kerkhoflaan <4>, want daar ligt mijn lieve vrouw Conti alweer bijna twee jaar."

ADVERTENTIE

AEG STEELSTOFZUIGER FX9-1-4IG

Deze oplaadbare steelstofzuiger maakt stofzuigen wel heel gemakkelijk. Met de krachtige Lithium-Ion batterij kun je 60 minuten zuigen op de normale stand. Als je hardnekkig vuil tegenkomt of de vloerbedekking wilt stofzuigen schakelt u de turbostand in. Door de in hoogte verstelbare stofbak kunt u ook makkelijk onder bank of bed stofzuigen. Met de verlichte zuigmond ziet u ook op donkere plekken precies waar het vuil ligt.

€.549,=

+ Gratis Animal-kit ter waarde van €.49,99

praalder
WITGOED CENTER

Theresiastraat 159-161 - 2593 AG Den Haag
070 3 22 22 73 - www.praalder.nl

UIT de kunst
donderdag 6 juni 2019 WEEK 23

DHC
Den Haag Centraal

Het Nederlands Blazers Ensemble houdt voor het eerst een eigen festival en dan ook meteen maar een heel weekend: 'Anywhere The Wind Blows', heet het. Artiesten uit verschillende windhoeken treden op, zoals de Nederlands-Turkse zangeres en pianiste Karsu Dönmez (foto) en de Marokkaanse band AGRAF. | Foto: PR / zie pagina 3

X-Men: Dark Phoenix

Dit is het verhaal van een van de geliefdste X-Men-karakters, Jean Grey, die in de iconische Dark Phoenix verandert. Tijdens een levensgevaarlijke reddingsmissie in de ruimte wordt Grey geraakt door een kosmische kracht, die haar in een van de krachtigste mutanten ooit transformeert. Worstelend met deze instabiele kracht en haar eigen persoonlijke demonen verliest ze de controle. Jean Grey rukt de X-Men-familie uit elkaar en dreigt zelfs de planeet te vernietigen. 'X-Men: Dark Phoenix' is de meest intense en emotioneelste X-Men-film ooit gemaakt. De mutantenfamilie die we hebben leren kennen, en van wie we zijn gaan houden, komt nu oog in oog te staan met hun gevaarlijkste vijand ooit… één van henzelf. Te zien bij Pathé Spuimarkt en Scheveningen. | Foto: Twentieth Century Fox Film Corporation

D E N H A A G

DO 6 JUN T/M WO 12 JUN 2019

FILM AGENDA

BUITENHOF

www.pathe.nl/buitenhof

Buitenhof 20

Kassa open: Dagelijks 15 minuten voor aanvang eerste voorstelling.

Café elke dag 10:00 uur.

Voor alle 3D voorstellingen gelden andere tarief voorwaarden.

Ma 19:30 — CLASSICS
NOTTING HILL - 20TH ANNIVERSARY (AL)

Do 19:30 — CLASSICS
SAVING PRIVATE RYAN (16)

Do 10:55 13:20 16:10 18:40 21:10 Vr 11:00 13:30 16:30 19:00 21:35 Za 15:00 16:30 19:30 21:20 Zo 13:30 16:10 18:45 21:20 Ma 12:00 14:10 16:00 18:30 21:05 Di 10:15 12:40 15:40 18:45 21:10 Wo 13:05 16:20 18:45 21:30 — PREMIÈRE
TOLKIEN (12)

Do 10:25 18:10 Vr 13:20 18:10 Za 10:45 18:30 Zo 10:50 19:00 Ma 10:30 18:10 Di 10:50 18:10 Wo 11:30 20:00 — PREMIÈRE
THE SECRET LIFE OF PETS 2 (ORIGINELE VERSIE) 3D (6)

Do 12:20 15:00 16:50 20:30 Vr 10:10 12:50 15:30 18:00 20:45 Za 13:50 16:50 18:10 21:00 Zo 10:10 14:40 17:40 20:25 Ma 10:10 14:40 16:40 20:50 Di 12:20 15:00 18:20 20:30 Wo 10:30 14:50 16:35 19:00 21:15 — 2E WEEK
ROCKETMAN (12)

Do 12:30 15:20 17:40 20:15 Vr 11:20 14:00 17:00 20:20 21:45 Za 13:20 15:40 17:35 20:40 21:35 Zo 10:40 15:10 18:00 20:50 Ma 12:50 15:00 17:55 20:20 Di 12:50 16:00 17:40 20:15 Wo 11:10 16:10 17:45 20:40 — 3E WEEK
ALADDIN (ORIGINELE VERSIE) (9)

Do 11:45 21:20 Vr 11:10 18:50 22:00 Za 22:00 Zo 19:25 Ma 21:35 Di 14:00 21:35 Wo 22:00 — 4E WEEK
THE HUSTLE (12)

Do 11:10 Di 11:40 — 4E WEEK
WILD ROSE (12)

Do 19:10 Vr 19:50 Za 19:10 Zo 14:20 Ma 17:15 Di 19:10 Wo 19:20 — 5E WEEK
SINGEL 39 (9)

Do 16:40 Vr 19:20 Za 19:00 Zo 16:30 Ma 12:15 Di 16:45 Wo 17:30 — 5E WEEK
RED JOAN PAC (12)

Do 14:00 21:30 Vr 13:50 21:00 Za 16:15 Zo 21:05 Ma 21:20 Di 15:10 21:20 Wo 10:40 21:45 — 6E WEEK
HOTEL MUMBAI (16)

Do 10:40 17:55 Vr 10:15 15:20 Za 20:30 Zo 15:50 20:10 Ma 14:25 18:00 Di 10:45 18:00 Wo 10:45 20:50 — 7E WEEK
AVENGERS: ENDGAME (12)

Do 14:15 Vr 14:30 Za 13:10 Zo 21:35 Ma 11:40 Di 14:20 — 8E WEEK
BAANTJER HET BEGIN (12)

Vr 11:50 Za 11:45 Zo 11:00 Di 10:40 Wo 12:10 — 9E WEEK
THE WHITE CROW PAC (12)

Za 10:10 Zo 10:15 — 9E WEEK
THEY SHALL NOT GROW OLD (16)

Za 12:20 Zo 11:50 Wo 13:20 — 11E WEEK
DUMBO (12)

Vr 16:40 Za 10:25 Zo 17:25 Wo 18:00 — 19E WEEK
GREEN BOOK (12)

Do 13:30 Ma 19:15 Di 13:30 — 50+ BIOS
DEN SKYLDIGE (THE GUILTY) (AL)

Di 21:00 — VOORPREMIÈRE
SNEAK PREVIEW

SCHEVENINGEN

www.pathe.nl/scheveningen

Kurhausweg 2

Kassa open: Dagelijks vanaf 15 minuten voor aanvang.

Voor alle 3D voorstellingen gelden andere tarief voorwaarden.

Vr 22:55 Za 22:00 — VOORPREMIÈRE
LONG SHOT (12)

Vr 23:40 Za 22:20 Wo 22:25 — VOORPREMIÈRE
DE LIBI (12)

Ma 20:00 — CLASSICS
NOTTING HILL - 20TH ANNIVERSARY (AL)

Zo 16:00 — VOORPREMIÈRE
KURIER (16)

Za 10:30 — PREMIÈRE
X-MEN MARATHON (2019) Pathé Filmmarathon (12)

Do 20:00 — CLASSICS
SAVING PRIVATE RYAN (16)

Do 12:10 Vr 15:30 21:30 Za 18:00 Zo 10:30 15:15 Ma 10:30 Di 11:50 Wo 17:30 — PREMIÈRE
X-MEN: DARK PHOENIX (12)

Do 16:40 Za 14:45 Ma 15:15 Di 21:30 Wo 15:15 — PREMIÈRE
X-MEN: DARK PHOENIX 3D (12)

Do 16:00 21:30 Vr 16:45 22:15 Za 13:30 21:45 Zo 13:45 21:45 Ma 13:45 21:45 Di 16:00 21:30 Wo 11:10 13:45 21:40 — PREMIÈRE
X-MEN: DARK PHOENIX DOLBY CINEMA 3D (12)

Do 11:00 13:30 19:00 Vr 17:20 20:15 Za 17:20 20:15 Zo 17:00 19:45 22:30 Ma 17:00 19:40 22:25 Di 11:00 13:40 19:00 Wo 16:50 19:25 — PREMIÈRE
X-MEN: DARK PHOENIX 4DX 3D (12)

Do 12:00 17:50 21:10 Vr 11:00 13:00 21:45 Za 17:00 21:30 23:50 Zo 17:50 20:00 Ma 18:05 22:00 Di 11:15 18:15 21:10 Wo 21:20 — 2E WEEK
MA (16)

Do 13:00 Vr 16:05 18:25 Za 17:10 Ma 16:50 Di 13:00 Wo 17:00 — 2E WEEK
GODZILLA: KING OF THE MONSTERS (12)

Do 15:45 18:30 Vr 11:05 21:20 Za 13:10 20:40 Zo 13:25 18:45 21:35 Ma 13:20 21:30 Di 15:45 18:30 Wo 14:20 19:40 — 2E WEEK
GODZILLA: KING OF THE MONSTERS 3D (12)

Do 21:45 Vr 23:10 Za 23:00 Di 21:45 Wo 22:00 — 2E WEEK
GODZILLA: KING OF THE MONSTERS 4DX 3D (12)

Do 10:50 13:20 15:20 18:45 Vr 11:10 14:00 19:30 Za 10:30 16:15 19:00 Zo 13:15 16:20 19:00 22:00 Ma 13:10 16:20 19:00 Di 10:50 13:20 15:20 18:45 Wo 13:00 16:20 19:00 — 2E WEEK
ROCKETMAN (12)

Do 17:40 Vr 15:45 18:45 Za 14:10 19:15 Zo 13:00 18:20 Ma 12:40 18:45 Di 17:40 Wo 15:45 18:25 — 3E WEEK
ALADDIN (ORIGINELE VERSIE) (9)

Do 15:00 20:30 Vr 13:15 20:00 Za 20:30 Zo 16:10 20:30 Ma 16:10 20:30 Di 15:00 20:20 Wo 20:30 — 3E WEEK
ALADDIN (ORIGINELE VERSIE) 3D (9)

Vr 11:00 Za 10:45 Zo 11:00 Ma 11:00 — 3E WEEK
ALADDIN (ORIGINELE VERSIE) 3D DOLBY CINEMA (9)

Do 16:15 Vr 12:15 Za 14:30 Zo 14:15 Ma 14:15 Di 16:15 Wo 12:00 — 3E WEEK
ALADDIN (ORIGINELE VERSIE) 3D 4DX (9)

Do 12:40 18:15 21:00 Vr 11:45 16:30 20:55 Za 21:00 23:20 Zo 17:40 21:00 Ma 17:30 21:00 Di 12:00 18:00 20:50 Wo 17:45 21:00 — 4E WEEK
JOHN WICK 3 - PARABELLUM (16)

Do 11:00 21:20 Vr 18:35 Za 18:50 Zo 21:20 Ma 19:50 Di 11:00 21:20 Wo 11:25 17:10 19:15 — 4E WEEK
THE HUSTLE (12)

Ma 20:15 Wo 11:35 — 5E WEEK
RED JOAN PAC (12)

Do 19;45 Vr 19:15 Zo 19:30 Ma 18:30 Di 19:45 Wo 20:00 — 5E WEEK
POKÉMON DETECTIVE PIKACHU (ORIGINELE VERSIE) (9)

Do 14;15 Za 20:00 Zo 16:50 Di 14:20 — 5E WEEK
POKÉMON DETECTIVE PIKACHU (ORIGINELE VERSIE) 3D (9)

Do 17:10 Vr 18:15 Za 23:35 Zo 12:30 22:15 Ma 12:30 Di 17:10 Wo 12:40 — 6E WEEK
HOTEL MUMBAI (16)

Do 11:30 14:40 Vr 12:30 Za 15:15 Zo 15:50 Ma 15:00 Di 11:30 14:40 — 7E WEEK
AVENGERS: ENDGAME (12)

Vr 20:40 Wo 20:15 — 7E WEEK
AVENGERS: ENDGAME 3D (12)

Do 22:05 Di 22:05 Wo 22:15 — 8E WEEK
THE CURSE OF LA LLORONA (16)

Di 13:30 — 50+BIOS
DEN SKYLDIGE (THE GUILTY)

SPUIMARKT

www.pathe.nl/spuimarkt

Spuimarkt 65

Kassa open: Dagelijks 15 minuten voor aanvang eerste voorstelling.

Voor alle 3D, IMAX en IMAX 3D voorstellingen gelden andere tarief voorwaarden.

Vr 22:40 Za 23:20 Zo 23:50 — VOORPREMIÈRE
LONG SHOT (12)

Vr 12:55 23:50 Za 23:50 Zo 22:20 — VOORPREMIÈRE
DE LIBI (12)

Ma 20:30 — CLASSICS
NOTTING HILL - 20TH ANNIVERSARY (AL)

Zo 15:45 — VOORPREMIÈRE
KURIER (16)

Za 10:30 — PREMIÈRE
X-MEN MARATHON (2019) Filmmarathon (12)

Do 20:30 — CLASSICS
SAVING PRIVATE RYAN (16)

00:00 00:00 10:50 13:30 16:10 18:50 21:30 Vr 00:10 00:10 10:50 13:30 16:10 18:50 21:30 00:10 Za 10:50 13:30 16:10 18:50 21:30 00:10 Zo 10:50 13:30 16:10 18:50 21:30 00:10 Ma 09:20 12:00 14:40 17:15 19:50 22:30 Di 09:20 12:00 14:40 17:15 19:50 22:30 Wo 09:20 12:00 14:40 17:15 19:50 22:30 — PREMIÈRE
X-MEN: DARK PHOENIX 3D IMAX (12)

Do 22:20 Vr 10:50 21:50 Za 00:20 00:20 21:50 Zo 00:20 00:20 20:15 00:30 Ma 22:20 Di 12:20 22:15 Wo 10:00 20:30 22:35 — PREMIÈRE
THE BOAT (12)

Do 09:15 12:30 15:50 19:10 22:30 Vr 12:15 15:40 19:15 23:15 Za 12:40 15:50 19:10 22:30 Zo 09:40 16:40 19:30 22:50 Ma 14:30 17:45 21:00 Di 11:15 14:30 17:45 20:30 Wo 09:15 14:30 17:45 21:00 — PREMIÈRE
BHARAT

Do 09:05 14:10 21:00 23:15 Vr 21:10 23:30 Za 21:00 23:15 Zo 09:30 21:00 23:15 Ma 16:40 22:10 Di 09:50 16:40 20:00 Wo 16:40 22:10 — 2E WEEK
MA (16)

Do 10:50 13:40 16:30 19:20 22:15 Vr 10:40 13:40 16:30 19:20 22:15 Za 10:40 13:40 16:30 19:20 22:15 Zo 10:30 13:20 16:30 19:20 22:15 Ma 09:20 11:20 14:10 17:30 20:30 Di 10:50 13:40 16:30 19:20 22:15 Wo 10:50 13:40 16:30 19:20 22:15 — 2E WEEK
GODZILLA: KING OF THE MONSTERS 3D (12)

Do 10:00 12:40 17:10 19:45 Vr 17:05 19:45 Za 17:10 19:45 Zo 17:00 20:00 Ma 17:00 19:40 Di 10:10 12:40 17:10 19:45 Wo 17:10 19:45 — 2E WEEK
ROCKETMAN (12)

Do 15:30 Vr 14:45 Za 11:10 Zo 13:40 Ma 15:00 Di 15:00 Wo 15:00 — 2E WEEK
THEN CAME YOU (12)

Do 13:20 Vr 00:00 00:00 22:20 Za 22:20 Zo 22:30 00:35 Di 22:25 Wo 22:20 — 3E WEEK
BRIGHTBURN (16)

Do 09:15 12:00 14:50 17:40 20:30 23:20 Vr 09:15 12:00 14:50 17:40 20:30 23:20 Za 09:15 12:00 14:50 17:40 20:30 23:20 Zo 09:15 12:00 14:50 17:40 20:30 23:20 Ma 09:45 12:30 15:20 16:30 19:15 22:10 Di 10:10 13:00 15:50 18:45 21:30 Wo 10:10 13:00 15:50 18:45 21:30 — 3E WEEK
ALADDIN (ORIGINELE VERSIE) 3D (9)

Do 09:05 11:45 17:40 20:15 23:00 Vr 09:30 16:50 20:15 23:00 Za 20:15 23:00 Zo 14:45 17:30 20:00 22:50 Ma 14:50 17:40 21:20 Di 12:10 14:50 17:40 21:20 Wo 14:50 17:40 21:20 — 4E WEEK
JOHN WICK 3 - PARABELLUM (16)

Do 11:15 Vr 19:40 Za 17:45 Zo 18:15 Ma 20:00 Di 10:00 Wo 20:00 — 4E WEEK
THE HUSTLE (12)

Do 09:40 16:20 18:40 Vr 09:20 11:40 16:10 18:40 Za 16:20 18:40 Zo 16:20 18:40 Ma 19:00 Di 19:00 Wo 19:00 — 5E WEEK
POKÉMON DETECTIVE PIKACHU (ORIGINELE VERSIE) 3D (9)

Do 09:45 15:20 19:00 22:40 Vr 09:45 15:20 19:00 Za 19:50 Zo 20:20 Ma 17:10 20:45 Di 11:20 17:10 20:45 Wo 17:10 20:45 — 7E WEEK
AVENGERS: ENDGAME 3D (12)

Di 21:00 — VOORPREMIÈRE
SNEAK PREVIEW (16)

KINDERVOORSTELLINGEN

BUITENHOF

Do 15:50 Za 12:50 14:45 Zo 13:00 Ma 12:40 15:50 Di 16:15 Wo 15:40 — PREMIÈRE
HUISDIERGEHEIMEN 2 (NEDERLANDSE VERSIE) (6)

Vr 16:00 Za 16:10 Zo 15:35 Ma 13:50 Wo 14:00 — PREMIÈRE
HUISDIERGEHEIMEN 2 (NEDERLANDSE VERSIE) 3D (6)

Do 10:30 Vr 10:05 Za 10:00 14:25 Zo 10:05 Ma 10:05 Di 10:30 Wo 10:20 — 2E WEEK
CASPER EN EMMA OP JACHT NAAR DE SCHAT (AL)

Za 11:00 Zo 12:45 Ma 11:00 Wo 13:40 — 3E WEEK
ALADDIN (NEDERLANDSE VERSIE) (9)

Zo 12:30 Ma 10:15 Wo 15:50 — 8E WEEK
WONDER PARK (NEDERLANDSE VERSIE) (6)

Za 11:20 Zo 13:45 Wo 14:15 — 17E WEEK
CORGI (6)

SCHEVENINGEN

Do 19:10 Vr 18:00 Za 18:30 Zo 19:15 Ma 17:55 Di 19:10 Wo 12:20 18:10 — PREMIÈRE
THE SECRET LIFE OF PETS 2 (ORIGINELE VERSIE) 3D (6)

Zo 10:00 Ma 10:00 — PREMIÈRE
THE SECRET LIFE OF PETS 2 (OV) 4DX 3D (6)

Do 15:10 Vr 13:40 Zo 11:30 13:35 Ma 11:20 13:30 Di 15:10 Wo 11:15 16:00 — PREMIÈRE
HUISDIERGEHEIMEN 2 (NEDERLANDSE VERSIE) (6)

Vr 15:10 15:55 Za 10:00 12:20 13:45 15:50 Zo 12:10 15:40 Ma 12:10 15:30 Wo 14:00 14:45 — PREMIÈRE
HUISDIERGEHEIMEN 2 (NEDERLANDSE VERSIE) 3D (6)

Do 15:10 Vr 13:40 Zo 11:30 13:35 Ma 11:20 13:30 Di 15:10 Wo 11:15 16:00 — PREMIÈRE
HUISDIERGEHEIMEN 2 (NL) 4DX 3D (6)

Do 10:50 Vr 11:20 14:40 Za 10:00 12:55 Zo 10:20 12:50 Ma 10:20 12:20 Wo 11:00 13:10 — 2E WEEK
CASPER EN EMMA OP JACHT NAAR DE SCHAT (AL)

Za 10:15 12:10 Zo 11:15 Ma 11:15 Wo 11:05 15:30 — 8E WEEK
WONDER PARK (NEDERLANDSE VERSIE) (6)

Za 11:45 Zo 10:45 Ma 10:45 Wo 13:30 — 17E WEEK
CORGI (6)

Do 12:20 Za 10:20 Di 12:20 — 3E WEEK
ALADDIN (NEDERLANDSE VERSIE) (9)

Za 13:00 Zo 10:10 Ma 10:10 14:30 15:45 Wo 14:55 — 5E WEEK
POKÉMON DETECTIVE PIKACHU (NEDERLANDSE VERSIE) (9)

Vr 13:50 16:15 Za 16:00 Zo 14:35 — 5E WEEK
POKÉMON DETECTIVE PIKACHU (NEDERLANDSE VERSIE) 3D (9)

SPUIMARKT

Vr 13:20 Za 15:50 Ma 09:25 13:00 Di 09:15 Wo 09:20 13:00 — VOORPREMIÈRE
MANOU OP DE MEEUWENSCHOOL (6)

Do 13:15 16:15 18:10 Vr 18:10 Za 18:10 Zo 18:00 Ma 09:30 18:00 Di 12:15 14:10 16:05 18:00 Wo 18:00 — PREMIÈRE
THE SECRET LIFE OF PETS 2 (ORIGINELE VERSIE) 3D (6)

Do 15:15 Vr 15:15 Za 09:20 11:15 13:15 15:15 Zo 09:10 11:00 13:00 15:00 Ma 10:10 12:20 14:20 Di 15:15 Wo 09:20 11:15 13:15 15:15 — PREMIÈRE
HUISDIERGEHEIMEN 2 (NEDERLANDSE VERSIE) (6)

Do 14:25 Vr 10:15 12:15 14:15 16:10 Za 10:15 12:15 14:15 16:10 Zo 10:15 12:15 14:15 16:10 Ma 11:30 13:30 15:30 Wo 12:20 14:15 16:10 — PREMIÈRE
HUISDIERGEHEIMEN 2 (NEDERLANDSE VERSIE) 3D (6)

Do 09:10 Vr 09:10 Zo 09:20 Ma 11:20 Di 09:30 Wo 09:10 11:20 — 2E WEEK
CASPER EN EMMA OP JACHT NAAR DE SCHAT (AL)

Vr 11:00 Za 09:50 Zo 09:50 11:45 Ma 11:00 Wo 11:00 — 8E WEEK
WONDER PARK (NEDERLANDSE VERSIE) (6)

Vr 09:10 12:50 Za 09:15 Zo 12:50 Ma 09:10 13:00 Wo 09:10 13:00 — 17E WEEK
CORGI (6)

Za 10:00 13:15 Zo 11:00 13:50 Ma 09:00 11:45 Wo 09:00 11:45 — 3E WEEK
ALADDIN (NEDERLANDSE VERSIE) (9)

Do 12:00 Vr 14:00 Za 14:00 Zo 14:00 Ma 09:00 14:20 Di 10:00 14:20 Wo 14:20 — 5E WEEK
POKÉMON DETECTIVE PIKACHU (NEDERLANDSE VERSIE) (9)

Za 11:45 Zo 11:45 Ma 12:10 Wo 12:10 — 5E WEEK
POKÉMON DETECTIVE PIKACHU (NEDERLANDSE VERSIE) 3D (9)

Simon Mulder en Josephine van de Mortel poseren voor het beeld van Louis Couperus. | Foto: DHC

Een orchidee tussen de aardappels

Het Art Nouveau Festijn barst dit pinksterweekend los. Met een tentoonstelling met spotprenten over Louis Couperus, en nog veel meer.

Door Margreet Hofland

Den Haag wordt wel de Nederlandse hoofdstad van de art nouveau genoemd en pinkstermaandag 10 juni is het Wereld Art Nouveau Dag. Reden voor dichter-voordrachtskunstenaar Simon Mulder en media-adviseur Rob van Kan om het Art Nouveau Festijn te organiseren. Een flink aantal van de evenementen vindt plaats in het Louis Couperus Museum.

'Een orchidee tussen de aardappels', zo heet de tentoonstelling over schrijver Louis Couperus (1863-1923) in het naar hem vernoemde museum. Het is ook de titel van een nieuw boek van Dick van Vliet (in twee delen) dat op 20 mei uitkwam; hij heeft alle parodieën over Couperus daarin verzameld. Op de tentoonstelling hangen karikaturen en spotprenten. Louis Couperus kende de Haagse cultuurwereld in die tijd op zijn duimpje. "Couperus stak boven het maaiveld uit," zegt Josephine van de Mortel, directeur van het museum. "En was dus ook het mikpunt van spotternijen."

Vooral over de vermeende homoseksualiteit van Couperus, die eruitzag als een dandy, werd veel gespeculeerd. Meestal ging hij gekleed in smoking, vaak werd hij in het roze afgebeeld, met een poederdonsachtige vrouwelijkheid. Zijn eerste openbare optreden in 1915 zorgde voor een ware explosie aan spottende teksten. Men moest wennen aan zijn uitbundige schrijfstijl en aan de verhalen die soms op de grens van het onbetamelijke zaten. Ouders werd geadviseerd zijn boeken uit de handen van hun kinderen te houden. Toneelschrijver Herman Heijermans zegt in een recensie over 'Majesteit' en 'Wereldvrede': 'De damesschrijver met roze nageltippen, de man van het wattendoosje, de slappeling van zachte sofa's en luierstoelen, de verweekte bourgeois, móest te pletter gaan in de wereld buiten.' Er zal ongetwijfeld ook een flinke dosis jaloezie meegespeeld hebben, want de Haagse dames liepen weg met Couperus.

De schrijver zelf deed weinig om deze spotternijen te voorkomen, maar speelde het spel mee. Zo staat in de biografie van Albert Vogel dat hij in 1915 met zijn karakteristieke wandelstok door Den Haag flaneerde en door de Vlaamse schrijver Cyriel Buysse op de schouder werd geslagen met de woorden: 'Dag beste kerel!', waarop hij kwijnend antwoorde: 'Cyriel! Ik bén geen kerel en je doet me pijn!'

Soirees

Er is nog veel meer te doen in het Couperus Museum in het art-nouveauweekend. "We brengen zaterdag muziekstukken van verschillende Haagse componisten van rond 1900, die nauwelijks nog worden uitgevoerd. Sommige stukken zijn decennialang niet meer gespeeld en zijn uit het archief opgediept," zegt Simon Mulder. "Bijvoorbeeld van de componist Bernhard van den Sigtenhorst Meyer, die een Indische salon had in Den Haag waar hij soirees organiseerde. Er komt ook een strijkkwartet dat muziek van Johannes Verhulst speelt en er worden liederen op gedichten van Couperus gezongen."

Louis Couperus. Kopie naar schilderij van Antoon van Welie. | Foto: DHC

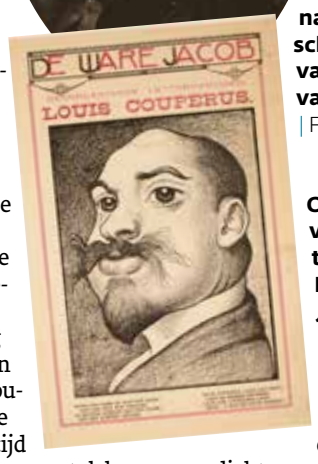

Omslag van het tijdschrift De Ware Jacob. | Foto: PR

Zondag is er een Haagse première van het theaterstuk 'Zelle' over Mata Hari gespeeld door actrice Hester Meuleman. Een theatersolo die onlangs is opgevoerd in Amsterdam. Er

'De damesschrijver met roze nageltippen móest te pletter gaan in de wereld buiten'

zijn nog wat oude recensies, zowel positief als negatief, die Mulder zal voordragen. Maandag brengt hij samen met pianist Daan van de Velde een 'declamatorium', een voordracht op muziek van het verhaal 'De Binocle', geschreven door Couperus en dan wordt ook het nieuwe Couperus Cahier over Couperus op het toneel gepresenteerd.

'Art Nouveau Festijn', vrijdag 7 t/m maandag 10 juni. Meer informatie www.artnouveaufestijn.nl

Nederlands Blazers Ensemble & gasten

Veelkleurig festival met een boodschap

Door Herman Rosenberg

Waarheen de wind ook waait, 'Anywhere The Wind Blows'. Dat is de titel van een tweedaags festival met Pinksteren in en buiten het Zuiderstrandtheater. Bedacht, en uitgevoerd met gasten, door het Nederlands Blazers Ensemble (NBE). Men wilde 'een feest van veelkleurige, melancholische en verrassende klanken. Over hier en daar, over heimwee en thuis, over komen en gaan, over vroeger en nu en over wat de toekomst brengen zal: hopelijk meer vertrouwen in het vreemde en verwondering over het vertrouwde.'

Het gaat om kunst en vooral muziek, uiteraard, maar er klinkt ook duidelijk een maatschappelijke boodschap door in deze verklaring. En dat is ook de bedoeling, bevestigt hoboïst Bart Schneemann, artistiek leider van het NBE. "Meer dan ooit lijkt het tijd om het niet alleen te zeggen, maar ook écht te doen. Naar elkaar luisteren met open armen, om elkaar geven met open armen. Tijd om je te blijven verwonderen over elkaar. Maar ook om die verschillen te vieren. Dat willen we met de eerste editie van 'Anywhere The Wind Blows'. Met muziek én publiek uit alle windstreken."

Het NBE speelt samen met artiesten van rond de Middellandse Zee. Op de verschillende podia staan de Marokkaanse band AGRAF, de Turkse zangeres Kalben, de Marokkaanse ud-speler Driss El Maloumi (op peervormige luit), de Algerijnse zangeres Hasna El Bacharia, de Algerijnse vrouwengroep Lemma met zangeres Souad Asla en de Nederlands-Turkse zangeres en pianiste Karsu (Dönmez).

Zaterdag (vanaf 17.00 uur) geven de artiesten al voorproefjes van hun optredens op verschillende locaties in Den Haag (centraal punt: Theater De Vaillant). Behalve grote sterren als AGRAF en Kalben komen ook talenten uit de Schilderswijk in actie, zoals zangeres Fatima, violist Kaya Can Gür en de Chinese bariton Hanqui Zhou.

'Meer dan ooit lijkt het tijd om het niet alleen te zeggen, maar ook écht te doen'

Festival Anywhere The Wind Blows, zaterdag 8 juni, 17.00 uur, voorproefje op diverse locaties, zondag 9 en maandag 10 juni, 15.00-00.00 uur, Zuiderstrandtheater. Meer informatie: www.anywherethewindblows.nl

Bart Schneemann en het Nederlands Blazers Ensemble. | Foto: Hans van der Woerd

Explosieve video's van Tanja Ritterbex

Tanja Ritterbex: 'Free the Eyeball'. | Foto: Charlott Markus

In Nest toont Tanja Ritterbex de kracht én de waanzin van de manier waarop influencers in hun vlogs om aandacht schreeuwen. Daarmee onderzoekt zij ook hoe de beeldende kunst zich hiertoe verhoudt.

Door Eline van der Haak

Steeds vaker komen berichten naar buiten over zogenaamde influencers die kampen met psychische klachten of burn-outs. Hoewel het leven van deze koningen en koninginnen van de social media vaak prachtig lijkt, kost het constant online produceren van aantrekkelijke berichten toch zijn tol. Het feit dat alles wat zij 'delen' met hun volgers ook direct beoordeeld wordt, speelt hierin vast een rol. Van overspannenheid lijkt bij kunstenaar Tanja Ritterbex, die nu haar werk toont bij Nest, geen sprake. Tijdens een vier maanden durende residentie in Curaçao maakte zij bijna iedere dag een video en een bijbehorend schilderij. In Nest zijn hiervan zestig video's te zien, waarbij je kunt kiezen bij welke video je de bij binnenkomst overhandigde koptelefoon inplugt. Net als op internet kies je steeds uit wat en hoelang je iets wilt bekijken.
De ongekend hoge productie van strak in elkaar zittende filmpjes is geheel in lijn met het format van influencers en vloggers. Ritterbex maakt uitvergrotingen, waardoor de kijker wordt overspoeld door een wereld waarin hysterie en extatische gekte de boventoon voeren. Maar waarbij zich meteen de vraag opdringt in hoeverre het nu eigenlijk verschilt van de realiteit. In een aparte ruimte zijn de schilderijen, de resultaten uit haar filmpjes, als een soort collage bij elkaar gehangen.

Anders uitgedost

In elke video is Ritterbex weer anders uitgedost, haar gezicht is vaak voorzien van kleurige make-up of zelfs beschilderd in lijn met waar zij over praat. Zo heeft zij het bijvoorbeeld over bekende modemerken, waarvan de namen en logo's op haar hele gezicht gekalkt zijn. Haar lichaam is als het ware de drager voor het onderwerp, zoals een doek dat is van een schilderij. Bij Ritterbex zorgt dit voor creaties waarbij geen sprake is van schoonheid die door de gemiddelde influencer wordt nagestreefd. Haar gezicht is niet geplamuurd tot perfectie en is niet vrij van oneffenheden door het gebruik van make-up of filters. Van het omgekeerde is juist sprake, zij creëert een esthetiek die refereert aan de beeldende kunst en in het bijzonder die van haar eigen schilderijen.

In 2016 won de kunstenares hiermee de Koninklijke Prijs voor de Vrije Schilderkunst. Tijdens haar verblijf in Curaçao hebben de video's meer de overhand gekregen. Dit gebeurde niet in de laatste plaats doordat zij zich ineens buiten

Ze reflecteert op de enorme leegte en eenzaamheid die uitgaan van vlogs

haar omgeving bevond op een plek waar zij nog niemand kende. In het begin was er daardoor voornamelijk contact met de wereld en anderen door internet. Urenlang bekeek Ritterbex filmpjes van vloggers op YouTube en Instagram.

Soms beangstigend

Dit is goed te zien aan de manier waarop zij zich de vaststaande elementen van een vlog eigen heeft gemaakt. Op het kenmerkende overdreven toontje spreekt zij de kijker toe met het welbekende 'Hello guys', om vervolgens te praten over zichzelf en waar zij mee bezig is. Vaak zijn dit nogal bizarre dingen, zoals borsten die op haar hoofd groeien of een pannenkoek als gezichtsmasker. Maar het gaat net zo goed over creativiteit en het kunstenaarschap en de invloed hierop van het almachtige en ongrijpbare internet. Ze reflecteert op de enorme leegte en eenzaamheid die uitgaan van vlogs, die vooral bestaan op basis van herhaling van steeds dezelfde woorden die bijna niets zeggen.

Maar door dit format als kader te kiezen zegt zij juist veel over een tendens in onze wereld. Een waarin iedereen mag schreeuwen op internet, maar er steeds minder wordt geluisterd. De kunstenares gaat in haar video's tot het uiterste om gehoord te worden, waarbij haar onuitputtelijke overgave soms beangstigend wordt. Door de omarming van deze populaire cultuur verhoudt zij zich hiertoe, een kunstenaar wil immers eigenlijk ook volgers. Op hetzelfde moment dwingt haar werk ons de ogen te openen voor de waanzin van onze tijd.

Tanja Ritterbex, 'Free the Eyeball', t/m zaterdag 6 juli, donderdag en vrijdag 14.00-20.00 uur en zaterdag en zondag 14.00-18.00 uur, Nest, De Constant Rebecqueplein 20b. Meer informatie: www.nestruimte.nl

JAZZ

Fay Claassen in Regentenkamer

Hoe het hem lukt blijft een wonder, maar gitarist-programmeur Dan Nicholas weet met zijn eenmans-Equinox Jazz Promotions verbazend vaak jazz van de bovenste plank te brengen op de eerste etage van barrestaurant Pavlov. Het had er dinsdag weer iets van New Yorkse jazzclubs als Smoke of Smalls met de komst van de Amerikaanse tenorsaxofonist Harry Allen. Een man-in-kostuum die uiterlijk weinig artistieks belooft, maar die met een fraaie, grote toon de mooiste solo's blaast. Hij liet een verbluffend, onbegeleid, lang intro horen bij 'The shadow of your smile' en bracht onder meer een verrassend snelle versie van Cole Porter's 'You'd be so nice to come home to'. Een hitsong uit 1943, uit de allang vergeten film 'Something to shout about'. Van de song bestaan klassieke saxversies, zoals van Paul Desmond, Ben Webster en Zoot Sims. Wat mij betreft kon die van Mr Allen in dat rijtje. In het begeleidingstrio van de Keulse jazzpianist Marten Sasse 'onze' Joost van Schaik op drums. Tot mijn verbazing blijkt hij al meer dan vijftien jaar met Sasse c.s. te spelen, net zoals hij me ooit verbaasde toen hij op een jazzpodium op de markt in Brussel opdook in het trio van meester-gitarist Philip Cathérine. Internationaal actief dus, en dankzij Joosts sterke drumwerk viel die avond het onweerspektakel buiten geheel in het niet. Bij Brody's in de Prinsestraat op zaterdag 8 juni een nieuwe groep met een naam als een spraakoefening: Tausktet. Een grapje van initiator Niels Tausk, een veelzijdige en altijd stijlvolle jazzmusicus die trompet speelt, en bas, ook nog kan zingen en aan het conservatorium doceert. In zijn Tausktet altsaxofonist Jasper van Damme, die met een 10 het conservatorium van Amsterdam verliet, bassist Jos Machtel, pianist Koen Schalkwijk en de jonge Spaanse drummer David Puime, die hier studeert. In de categorie caféjazz, waarvan Den Haag het toch nog steeds moet hebben, verder op zondag 9 juni in Comeonin (Anthony Duyckstraat, 16.30 uur) zangeres-pianiste FrancescaTandoi, die een hoorbaar inlevingsvermogen, intimiteit, 'timing' en (niet alleen muzikale) schoonheid combineert en nu echt eens op topniveau zou moeten doorbreken. Hier begeleid door Luciano Poli op drums en de Haagse gitarist Richie Reichgelt. Op donderdag 13 juni brengt de Regentenkamer (Koorenhuis) de Ster van de Week: zangeres Fay Claassen, beprijsd met de Chet Baker Award, al driemaal winnares van de Edison met in het juryrapport de fraaie constatering: 'Het lijkt wel of Claassen de gave heeft om van door haar gekozen songs de definitieve versie neer te zetten.' Pianist Karel Boehlee is haar begeleider. Op 10 juni in het huiskamerachtige Gekke Geit (Lutherse Burgwal) een optreden van een groep die Sassenheim heet. Merkwaardige naam? Niet voor mij, want ik ben in dat dorp geboren. Maar dat is ook leider-gitarist Dick Zuilhof, die de plaatsnaam vastlegde voor zijn formatie met Mick Paauwe (op haar babybas) en drummer Rob Sprinkhuizen. Ze brengen muziek die moeilijk valt te etiketteren, maar Zuilhof noemt Eddie Harris, Marc Ribot en John Scofield als inspiratiebronnen, en ja, dan pas je helemaal in deze jazzrubriek.

Bert Jansma

Luidruchtige recordpoging als ode aan Billy Joel

Alexander Broussard. | Foto: Lex Putman

Door Jimmy Tigges

Minstens tweehonderd mondharmonicaspelers zullen Alexander Broussard en zijn band op woensdag 12 juni in het Zuiderparktheater bijstaan in een oorverdovende uitvoering van 'Piano Man' van de Amerikaanse singer-songwriter Billy Joel (1949). Een officieuze recordpoging, al gaat het vooral om de 'happening an sich'.

Je hoeft er geen virtuoos muzikant voor te zijn om mee te doen, vertelt Alexander Broussard. "Je kunt het in een paar minuten onder de knie krijgen, een kwestie van wat blazen en zuigen. Dat kun je haast niet fout doen." Het zal hoe dan ook wel luidruchtig worden, voegt hij er lachend aan toe.

Toen de zanger-pianist het idee van de 'Ultimate Piano Man Harmonica Challenge' aangereikt kreeg door Robbert-Henk en Saskia Reijenga van bureau Evenemento, was hij daar meteen voor in. "Ik vind het een grote eer. 'Piano Man' speelde ik al ver voor ik vorig jaar met mijn band 003 aan The Billy Joel Experience-tour begon."

In zijn 30-jarige carrière heeft hij deze hit als hotelbarpianist en bij onder meer Crazy Pianos in Scheveningen zeker honderden keren gespeeld. "Als je een man achter een piano ziet zitten, ligt zo'n verzoekje voor de hand." Komt het zijn neus dan niet uit? "Nee. Gedurende mijn carrière heb ik Billy altijd gevolgd. Er zit voor mij een hele geschiedenis aan dat nummer vast, veel persoonlijke herinneringen. Daar gaat het nummer ook over, over de herinneringen van een barpianist. 'Piano Man' is een echte sfeermaker, ik heb er een grote liefde voor opgevat."

Tilburgse kroeg

Natuurlijk willen ze met dit opvallende evenement aandacht genereren voor The Billy Joel Experience, maar de Reijenga's werden vooral getriggerd door het verhaal over de Tilburgse kroeg Polly Maggoo. Sinds 2008 wordt daar de wekelijkse avond met livepianoentertainment afgesloten met het massaal meegezongen en meegeblazen 'Piano Man'.

'Studenten oefenen thuis op de mondharmonica om mee te mogen optreden,' vertelde de café-eigenaar in 2016 aan een Tilburgse journalist. Die was op onderzoek uitgegaan toen bleek dat jongeren, maar vooral die uit Tilburg, in groten getale op 'Piano Man' stemden voor de Top 2000. Een nummer dat bij uitkomst in 1973 niet eens de Top 40 haalde. Het zal ook met de melancholie te maken hebben en het heerlijk mee te blèren 'la-lala didi-da'.

'Het is een kwestie van wat blazen en zuigen, dat kun je haast niet fout doen'

Het kan toeval zijn, maar het nummer maakte sinds die Tilburgse avonden begonnen in de Top 2000 een gestage opmars van nummer 50 in 2008 naar nummer 3 in 2018. Ook de prominente aanwezigheid van Joel's lied in een tv-reclame voor de NS uit 2014 zal daaraan bijgedragen hebben.

De Reijenga's waren benieuwd hoeveel mensen zij op de been zouden kunnen krijgen in het Zuiderparktheater. Een oproep op Facebook werd snel opgepikt door de media. "Het idee stond nog in de kinderschoenen, maar het liep meteen storm. We zitten nu op tweehonderd aanmeldingen, van onder anderen journalist Frits Wester, bluesmuzikant Cary van Rheenen en mijn eigen Robbert-Henk, zanger van The Raspers," zegt echtgenote Saskia. "Het wordt een gewel-dige happening."

Tot haar vreugde hebben zich ook veel oudere mensen aangemeld. "De oudste is een mevrouw van 86, de jongste een meisje van zes. De challenge is een sociaal gebeuren. Deelnemers komen uit alle windstreken van het land, van Winsum en Hoorn tot Breda, dat maakt het zo leuk. Clubjes zijn gaan repeteren met elkaar, autobezitters bieden plaatsgenoten aan om mee te rijden. Muziek verbroedert."

Mondharmonica in C

Inschrijven kan nog steeds. "Iedereen mag meedoen, maar je moet wel een mondharmonica in C meenemen. Vooraf kun je in een workshop het liedje in drie kwartier aanleren, al zou een beetje oefenen wel fijn zijn. Op onze website is de bladmuziek te vinden."

Broussard, die op 22 juni in hetzelfde Zuiderparktheater een dubbelconcert geeft met Springsteenadept Tim Akkerman: "Ik heb vanaf januari maandelijks een livestream gedaan op Facebook. Het leek mij leuk om het seizoen voor de zomer met deze challenge feestelijk af te sluiten. We gaan om acht uur de lucht in en spelen dan zo'n drie kwartier, met 'Piano Man' als climax. Je kunt er natuurlijk ook live bij zijn, voor een luttel bedrag. Het wordt iets heel bijzonders, dat ga ik nog wel een heleboel decennia onthouden." Eenmalig? Hij lacht. "Jazeker, hier blijft het bij."

Reijenga: "In principe is het een eenmalig gebeuren. Maar als iemand zegt: ik wil graag tweehonderd mondharmonicaspelers in mijn huiskamer, dan valt daarover te praten."

'Ultimate Piano Man Harmonica Challenge', woensdag 12 juni, 20.00 uur (generale repetitie 19.00-20.00 uur), Zuiderparktheater, ook te volgen via livestreaming op Facebook.
Meer informatie: www.pianomanchallenge.nl

Nieuwe directeur Neeltje Leemans overweegt herfsteditie

Festival Classique wil nog meer naar

Het festival moet toegankelijk, verbindend en verrassend zijn. | Foto: Danielle van Coevorden

Festival Classique barst los op 13 juni. Wat verandert er, nu de nieuwe directeur Neeltje Leemans aan het roer staat van het muziekfestival?

Door Frans van Hilten

Ze was al even actief als festivalmanager, maar sinds kort is ze directeur van Festival Classique: Neeltje Leemans, ooit cultuurbeleidsambtenaar bij de gemeente. Ze volgde Annemarie Goedvolk op, die het festival jaren leidde. Leemans onderstreept het belang van de kernwaarden van het festival: toegankelijk moet Festival Classique zijn, verbindend en verrassend. “Klassiek wordt toch vaak als hoogdrempelig gezien. Onze missie is een breed publiek te bereiken door op een laagdrempelige manier goede muziek te brengen. Daarbij zijn locatie en entourage belangrijk. Buitenproducties bijvoorbeeld horen sinds het begin bij Festival Classique. Dit jaar voeren we de opera ‘Aida aan Zee’ uit, zoals we vorig jaar de middeleeuwse studentenliederen van de ‘Carmina Burana’ deden. Maar we willen méér naar buiten. Niet alleen voor de grote strandproducties, maar ook met ‘expeditie klassiek’, de programmalijn voor jonge makers die nu in de Lourdeskerk plaatsvindt.”

Pianotrap

Expeditie klassiek is een van de pijlers van het festivalprogramma. Elke pijler heeft zijn eigen publieksgroep, al zit er soms overlap in. “In expeditie klassiek hoor je jonge ensembles, die een jaar of drie als beroepsmusici bezig zijn, maar nog op zoek zijn naar een duidelijkere identiteit. We vragen ze: maak iets op bijzondere locaties, samen met mensen uit andere kunstdisciplines. Zo komt er een pianotrap over de trap van het Kurhaus aan de zeezijde, in samenwerking met het Grafisch Lyceum Rotterdam. Ook nieuw zijn de Sunset Concerten, die we gratis aanbieden in samenwerking met de strandtenten, plaatselijke horeca en A Night Out. Zo brengen we de concerten naar mensen toe die er toch al zitten, maar die niet zo snel een concertzaal zouden opzoeken.”

Dit jaar studeren ook enkele studenten van het Koninklijk Conservatorium af tijdens Festival Classique. “We werken meer dan voorheen samen met het conservatorium,” zegt Leemans. “Natuurlijk spannend om je afstudeerconcert op het festival te doen, maar dit is het leven dat je tegemoet gaat. Daarnaast is het ook een kans om het festivalpubliek mee te nemen in je muziek.”

In het eerste weekend is er plaats voor ‘klassiek in het zand’. De beroemde opera ‘Aida’ van Verdi wordt uitgevoerd met heel veel deelnemers, van fanfare tot operasolisten. Een eenmalige productie met een bijzondere opzet, waar veel mensen op afkomen – ook omdat ze bijvoorbeeld familieleden van de deelnemers zijn of in de buurt wonen. “Deze editie werken we samen met het projectkoor van Kwekers in de kunst en met Korzo voor choreografen en dansers,” aldus Leemans.

‘Het is eigenlijk zonde de producties maar één keer uit te voeren’

‘Sjiek klassiek’ komt in het tweede weekend aan bod met het Residentie Orkest, dat een concert geeft met de Marokkaans-Nederlandse zangeres Karima el Fillali. Op een historische locatie, want het Kurhaus heeft een grote muziektraditie. “Het is chic maar toegankelijk, met abstracte videoprojecties die het publiek in oosterse sferen moeten brengen. Poppubliek is dat wel gewend, klassiek publiek niet. Maar we gaan met Karima van start bij theater De Vaillant. Zij geeft daar een preview van haar concert en natuurlijk hopen we dat mensen zich dan uitgenodigd voelen om een kaartje te kopen voor het Kurhaus.”

Nieuwe doelgroepen probeert het festival ook te bereiken via het social seats-programma. Leemans: “Elk jaar nodigen we mensen uit een kwetsbare en/of niet eerder bereikte doelgroep uit om voorstellingen gratis te bezoeken. Vorig jaar waren dat blinden en slechtzienden, dit keer mensen die vanuit hun culturele achtergrond niet snel in aanraking komen met de vanuit de westerse kerkelijke traditie ontstane klassieke muziek.”

Herfstvakantie

Neeltje Leemans zet de bestaande lijn van Festival Classique voort, maar de nieuwe directeur brengt wel nieuwe accenten aan. “De keuze voor Scheveningen in plaats van de binnenstad is destijds bewust gemaakt; je wilt

buiten

veel mensen bereiken. Concerten bij de zee zijn bijzonder en passen bij de beoogde toegankelijkheid én bij ons streven steeds meer naar buiten te gaan. Wel denken we eraan toch ook in het najaar een extra moment te creëren in de stad. Dat kan in de binnenstad worden of in de Binckhorst, met de jonge musici die we een podium bieden op Festival Classique. Het is eigenlijk zonde hun producties maar één keer uit te voeren. Op een najaarseditie zouden we ze een tweede moment kunnen bieden. De impact van elke voorstelling is dan maximaal voor makers en publiek. Ook educatie- en familievoorstellingen willen we combineren en zouden we een keer extra kunnen aanbieden rond de herfstvakantie of in november."

Wel overweegt Leemans het huidige festival te comprimeren tot een kortere periode. "Het is nu bijna twee weken. Als je in Scheveningen echt zichtbaar wilt zijn, moet je misschien kiezen voor continuprogrammering, maar dat lukt je geen twee weken lang."

Festival Classique, donderdag 13 t/m zondag 23 juni, diverse locaties in Scheveningen. Meer informatie: www.festivalclassique.nl

'Aida aan Zee'

Topgasten en instappers samen op het strand

Na het succes van vorig jaar, met de productie 'Carmina Burana', brengen Festival Classique en Kwekers in de kunst met 'Aida' opnieuw een opera naar het strand. Een kijkje achter de schermen bij de repetities van het enorme projectkoor.

Door Camie van der Brug

Een projectkoor met driehonderd zangers, talentvolle solisten, een twaalfkoppig orkest, Theaterkoor Dario Fo en een urban dance-choreografie van Shailesh Bahoran en Junadry Leocaria komen volgende week samen in een eigentijdse opvoering van Verdi's opera 'Aida' tijdens Festival Classique.

Delftenaar Bart van der Velde is één van de deelnemers van het projectkoor, dat onder de muzikale leiding staat van Kwekers in de kunst. Hij zit op een van de banken in de kantine van de blauwe loods aan de rand van het parkeerterrein van het Zuiderstrandtheater. Met een A4'tje met de tekst van de baspartij in zijn hand prevelt hij zacht voor zich uit. "Het moeilijkst vind ik het Italiaans," vertelt hij. "Die tekst erin krijgen, alles onthouden. Het is oefenen, oefenen, oefenen."

Bart zong vorig jaar mee in de 'Carmina Burana' en heeft sindsdien de smaak te pakken. "Het zijn zulke leuke projecten, dan rol je automatisch in het volgende," verklaart hij enthousiast. In eerste instantie had hij overigens helemaal niets met de opera die Verdi in 1871 schreef. "Toen bekend werd dat het dit jaar 'Aida' zou worden, heb ik hem gelijk opgezet. Het originele stuk duurt maar liefst drie uur. Na drie kwartier dacht ik: dit ga ik toch even uitzetten. Maar gaandeweg ga je de melodieën en het verhaal beter begrijpen, dan groei je erin en dan gaat het leven."

Sinds de kick-off in februari repeteren dirigenten Rick Schoonbeek en Boudewijn Ruigrok, beiden van Kwekers in de kunst, met zo'n driehonderd mannen en vrouwen uit Den Haag en

'Je moet er klaar voor zijn vóórdat je je mond opendoet, anders ben je te laat'

omstreken verschillende stukken van 'Aida'. Arrangeur Marijn van Prooijen bracht het originele stuk speciaal voor 'Aida aan Zee' terug tot 75 minuten. "Zingen is topsport," legt Ruigrok gepassioneerd uit aan de zangers tijdens een kleine onderbreking. "Je moet er klaar voor zijn vóórdat je je mond opendoet, anders ben je te laat."

Vrijheid

Projectkoorlid Gerda Pronk zingt al ruim 25 jaar in het klassieke Haagse koor Cantamus Alati. In de nieuwsbrief van Festival Classique las ze dat er zangers gezocht werden voor 'Aida': "Het leek me een enorme uitdaging om aan een opera mee te doen." In het begin moest ze erg wennen aan de organisatie en alle drukte om haar heen. "Je moet je wel een beetje af kunnen sluiten, maar ik vind het superleuk. Ik vind het verrassend hoe makkelijk je dingen opneemt, en hoeveel vrijheid het me geeft om te bewegen en om niet met bladmuziek voor mijn neus te zitten. Dat is een hele nieuwe ervaring voor mij."

Het tegelijkertijd zingen en bewegen is nieuw voor veel koorleden. De regie van 'Aida aan Zee' is in handen van Hagenaar David Prins, directeur en artistiek leider van het Dordrechtse Muziektheater Hollands Diep. Geduldig en met humor loodst Prins de drie koren, het volk, de priesters, en theaterkoor Dario Fo, door de ruimte en legt stap voor stap de scènes uit. Het is de eerste keer dat Prins met een productie op het strand staat. "Er zijn negenduizend redenen om het niet te doen," lacht hij. "Ik zie voor me hoe het straks allemaal bij elkaar gaat komen. Ik ga uit van het beeld dat in mij woont, maar ik toets dat voortdurend aan de realiteit. Dat kan een tempokeuze zijn van de dirigent of het rulle zand." Met een stopwatch in de hand heeft hij zelf alle opkomsten gelopen en gemeten in het met campingpaaltjes afgezette decor waarin straks op het Zuiderstrand de uitvoering plaatsvindt. "Community art," vertelt Prins enthousiast, "dat je al die mensen bij elkaar hebt die elkaar anders nooit zouden tegenkomen, dat vind ik ontzettend leuk. Deze projectmatige aanpak met én topgasten uit de professionele hoek én instappers die gewoon puur op enthousiasme meedoen, en alles wat daartussen zit, dat is mooi. De professionals worden echt geïnspireerd door de energie van al die liefhebbers. En andersom worden de liefhebbers geïnspireerd door de kunst die de doorgewinterde solisten, instrumentalisten en dansers meenemen. Dat geeft een enorm leuke dynamiek."

Festival Classique, 'Aida aan Zee', donderdag 13, vrijdag 14 en zaterdag 15 juni tijdens zonsondergang op het Zuiderstrand.

Boudewijn Ruigrok zingt de solo's, terwijl hij het projectkoor begeleidt op de piano. | Foto: Camie van der Brug

Royal
Academy of Art
The Hague

Bachelor
Textile & Fashion

Powered by Keep an Eye Foundation

Exposed

14 June
Fashion Show

14–16 June
Textile Expo

tickets: www.kabk.nl

The Hague

Keep an Eye Foundation
voor jong creatief talent
sinds 2008

Theater, Muziek & Evenementen

Gegevens voor de UITagenda

De brongegevens voor deze weekagenda zijn afkomstig van Den Haag Marketing. Vanwege de beperkte ruimte bevat de agenda een selectie van het totale culturele aanbod in de regio. Kijk voor het volledige programma en de omschrijvingen op www.denhaag.com. Tips kunt u (uiterlijk een week van tevoren) uitsluitend mailen naar info@denhaag.com ter attentie van Arja Kalhorn en Rob Hogeslag.

vrijdag 7 juni

06:30 **Visafslag** | rondleiding |
Visafslag Scheveningen, www.excursies.denhaag.com, vanaf €8,00

09:00 **Japanse Tuin openstelling** | rondleiding |
Clingendael, gratis

10:00 **Pro Freestyle The Hague** | sport | Hét evenement waar je als extreme sport liefhebber bij moet zijn; Pro Freestyle The Hague! Verschillende disciplines waar jij je aan kan verlekkeren.
The Hague Beach Stadium, gratis

11:00 **Art Nouveau Festijn – Den Haag rond 1900** | festival | .
Binnenstad Den Haag, www.ticketkantoor.nl/events/anf tot €0,00

13:00 **Delft Fringe Festival** | festival |
Binnenstad Delft, www.delftfringefestival.nl, vanaf €6,00

13:00 **Rondleiding en beklimming toren Grote Kerk** | rondleiding | Beklim de Haagse Toren van de Grote Kerk tijdens deze rondleiding, leer meer over de geschiedenis van dit 15e-eeuwse monument en geniet boven van het spectaculaire uitzicht.
Grote Kerk, www.dehaagsetoren.nl, vanaf €6,50, Jeugd: vanaf €4,50

13:00 **Ooievaart - Grachtenrondvaart Den Haag** | rondleiding |
Binnenstad Den Haag, www.veilig.rondvaartdenhaag.nl, vanaf €12,50,

13:00 **Wandelen met Maup - Walking with Maup - Moordenwandeling** | wandeling |
Binnenstad Den Haag, www.excursies.denhaag.com, Jeugd: vanaf €7,50

13:30 **Wandelarrangement: de Haagse streken van Vincent van Gogh** | wandeling | Bijna zes jaar woonde en werkte Vincent van Gogh in Den Haag. Met dit wandelarrangement van drie kilometer volg je hem op de voet.
Binnenstad Den Haag, excursies.denhaag.com, vanaf €12,50

16:00 **Haagse Wereld Hapjes** | culinair |
Culinair festival. Van vrijdag 7 juni tot en met maandag 10 juni komen 18 gerenommeerde Haagse restaurants bij elkaar op het Lange Voorhout om jullie 100% CULINAIR te laten genieten.
Lange Voorhout

16:00 **IJskarten** | sport |
De Uithof, www.deuithof.nl, vanaf €17,95 tot €46,95

17:00 **The Hague Pride** | festival |
Binnenstad Den Haag

19:00 **Jake Clemons (from E Street Band)** | popmuziek | Een cocktail van de ruwe kant van Johnny Cash en Springsteen's rock 'n roll, afgetopt met vleugje soul.
Paard, www.paard.nl/, vanaf €20,00

19:30 **The Hague Pride - filmspecials** | film |
In het kader van The Hague Pride zijn er in het Filmhuis Den Haag een aantal LGBT+ films te zien. Vrijdag 7 juni de lesbische film Carmen & Lola. Zaterdag 8 juni de homo film Taxi zum Klo.
Filmhuis Den Haag

19:30 **Switch '19** | ballet | Voor Switch '19 nemen de dansers van NDT het heft in eigen hand. Zij stellen eigenhandig een programma samen van door henzelf gecreëerde balletten én buigen zich over de productie, fondsenwerving, marketing en communicatie. De opbrengst van de avond gaat naar een door de dansers gekozen goed doel.
Zuiderstrandtheater, www.zuiderstrandtheater.nl, vanaf €36,00

20:00 **La Terrazza** | dance | Het is weer tijd voor La Terrazza! Het gezelligste terras aan de kust van Scheveningen is elke vrijdag open vanaf 20:00 uur en gaat door tot in de late uurtjes.
Colorado Charlie, gratis

20:15 **AATG Richard III** | toneel | De tragedie van King Richard the Third door AATG.
Het Nationale Theater - Koninklijke Schouwburg, vanaf €11,00 tot €14,00

20:15 **Romana Vrede - Who's afraid of Charlie Stevens?** | toneel | Romana Vrede, Club Gewalt en Huub Laurens maakten een levend kunstwerk over en met Charlie Stevens, de zwakbegaafde, ernstig autistische zoon van actrice en theatermaker Romana Vrede.
Het Nationale Theater - Theater aan het Spui, vanaf €18,00 tot €21,60

20:15 **Acoustic Alley met Tish Hinojosa** | popmuziek | De uit San Antonio afkomstige Tish Hinojosa denderde de Americana wereld in 1989 binnen met het onovertroffen 'Homeland' met daarop eigen songs, zowel in het Engels als in het Spaans gezongen. Na een serie mooie en soms uitmuntende CD's is met haar zestiende CD, 'West', een mooi nieuw werkstuk verschenen.
Theater in de steeg, www.acousticalley.nl, vanaf €20,00

20:30 **Compagnie couRage - War on Woman** | toneel | Interdisciplinaire voorstelling met tekst, zang en dans. Compagnie couRage maakt een cluster van voorstellingen rond het thema 'vrouwen en geweld'.
Het Nationale Theater - Zaal 3, vanaf €11,85 tot €15,40

20:30 **Crosstown III productie 2019** | ballet | Jong, dynamisch en ambitieus: dat zijn de Crosstown dansers! Al meer dan 10 jaar biedt Korzo Haagse jongeren met Crosstown de kans hun creatieve dansambities onder professionele begeleiding te ontdekken en ontwikkelen door danstraining te volgen.
Korzo theater, www.korzo.nl, vanaf €10,00

20:30 **De Meestervoorspeller, leesvoorstelling** | Try-out Viggo Waas | cabaret | Wie is 'de Meestervoorspeller', welke gedaanten neemt hij aan, is het de profeet die komt vertellen over de Messias, orakelt hij over een betere wereld of vindt hij juist dat we onze kansen hebben verspeeld?
Theater PePijn, www.diligentia-pepijn.nl

21:00 **80's & 90's Dance Party** | dance |
Pulchri Studio, vanaf €7,50

22:00 **Carribean Party Chicoleo Kijkduin** | dance |
La Galleria Kijkduin, vanaf €5,00

23:00 **Clubnight** | dance | Elke vrijdag stap je met gestrekt been het weekend in bij jouw #wewo!
Club Westwood, gratis

23:55 **Het Magazijn** | dance |
Bleyenberg

23:59 **Feestcafe Rootz** | dance |
Rootz, gratis

00:01 **Intergalactic FM Festival** | festival | Intergalactic FM Festival komt om de hoek kijken, een driedaags feestje waar je u tegen zegt. Blok het dus alvast in je agenda!
PIP Den Haag, vanaf €13,50, vanaf €22,50

zaterdag 8 juni

09:00 **Japanse Tuin openstelling** | rondleiding |
Clingendael, gratis

10:00 **Pro Freestyle The Hague** | sport | Hét evenement waar je als extreme sport liefhebber bij moet zijn; Pro Freestyle The Hague! Verschillende disciplines waar jij je aan kan verlekkeren.
The Hague Beach Stadium, gratis

10:00 **North Sea Regatta** | sport | Ook dit jaar vindt het jaarlijkse zeilevenement "North Sea Regatta" weer plaats met de welbekende Vuurschepenrace van Scheveningen naar Harwich en de North Sea Race weer terug en voor de kust van Scheveningen de inshore races.
Scheveningen Haven, gratis

10:30 **Elisa Mutsaers - Alfabet van de Haagse bioscopen: de F van Filmhuis Den Haag** | lezing | Sinds januari 2018: elke tweede zaterdagmorgen van de maand een lezing over de Haagse bioscoopgeschiedenis in Filmatelier Den Haag. Steeds staat één bioscoop centraal, vandaag de F van Filmhuis Den Haag.
Film Atelier Den Haag, www.filmatelier-denhaag.nl vanaf €8,50

11:00 **Footprint festival** | festival | Midden in de natuur wordt er twee dagen lang een magische plek gecreëerd om even helemaal tot rust te komen. Naast live muziek, dj's en een duurzame markt staan er veel bijzondere workshops op het programma.
Stadsboerderij Pluk!, www.chipta.com, vanaf €25,00

11:00 **Art Nouveau Festijn – Den Haag rond 1900** | lezing/festival |
Binnenstad Den Haag, www.ticketkantoor.nl, tot €0,00

11:00 **The Hague Pride** | festival |
Binnenstad Den Haag

12:00 **Haagse Wereld Hapjes** | culinair |
Culinair festival. Van vrijdag 7 juni tot en met maandag 10 juni komen 18 gerenommeerde Haagse restaurants bij elkaar op het Lange Voorhout om jullie 100% CULINAIR te laten genieten.
Lange Voorhout

12:00 **Ooievaart - Grachtenrondvaart Den Haag** | rondleiding |
Binnenstad Den Haag, www.veilig.rondvaartdenhaag.nl, vanaf €12,50

12:00 **IJskarten** | sport |
De Uithof, www.deuithof.nl, vanaf €17,95 tot €46,95

12:00 **The Hague 3x3 Experience** | sport | In het weekend van 7 t/m 9 juni is de boulevard van Scheveningen het podium voor the Hague 3x3 Experience 2019! Drie volle dagen met diverse 3x3 basketball activiteiten gespeeld op zeven verschillende 3x3 basketball courts. Omlijst door muziek, food, zon, zee en strand!
Boulevard Scheveningen, gratis

12:30 **Rondleiding Buitenmuseum: thuis in de Gouden Eeuw** | rondleiding/wandeling |
Binnenstad Den Haag, www.excursies.denhaag.com, vanaf €12,00, www.excursies.denhaag.com/nl

13:00 **Rootz Lentebier Festival** | festival | Lentebierfestival op het terras van Café-Restaurant Rootz aan de Grote Marktstraat in Den Haag. Met 75 prachtige (lente)bieren van de tap door 17 verschillende brouwerijen en leveranciers zal er in kleine proefglaasjes een gigantisch aanbod aan lentebieren te proeven zijn!
Rootz

13:00 **Delft Fringe Festival** | festival |
Binnenstad Delft, www.delftfringefestival.nl, vanaf €6,00

13:00 **Rondleiding en beklimming toren Grote Kerk** | rondleiding |
Grote Kerk, /www.dehaagsetoren.nl/ticketshop vanaf €6,50, Jeugd: vanaf €4,50

13:30 **Residentiewandeling Gilde Den Haag, Engels en Duits gesproken** | wandeling |
The Hague Info Store, www.excursies.denhaag.com/, vanaf €5,00

13:30 **Wandelarrangement: de Haagse streken van Vincent van Gogh** | wandeling |
Binnenstad Den Haag, www.excursies.denhaag.com, vanaf €12,50

15:00 **AATG Richard III** | toneel | De tragedie van King Richard the Third door AATG.
Het Nationale Theater - Koninklijke Schouwburg, vanaf €11,00 tot €14,00

15:30 **Saturday live Leidschenveen** | klassieke muziek |
Bibliotheek Leidschenveen, gratis

18:00 **STeam Live band** | popmuziek | Live muziek. Voor ieder wat wils en een geluidsniveau waar nog prettig bij te praten valt. Verzoekjes doen mag en je mag meezingen!
Steam Scheveningen, gratis

20:00 **The Bowie Collective** | popmuziek |
Paard, www.paard.nl, vanaf €22,50

20:00 **Woodstock - One Night of Peace and Music** | popmuziek |
Zuiderstrandtheater, www.zuiderstrandtheater.nl

20:15 **AATG Richard III** | toneel | De tragedie van King Richard the Third door AATG.
Het Nationale Theater - Koninklijke Schouwburg, vanaf €11,00 tot €14,00

20:15 **Kommil Foo - Oogst** | cabaret | Een piano, een gitaar, een viool, hun twee karakterstemmen: meer hebben de broers niet nodig om hun publiek een memorabele avond te bezorgen.
Theater Diligentia, www.diligentia-pepijn.nl, vanaf €24,00 tot €27,50

20:30 **De Meestervoorspeller, leesvoorstelling, Try-out Viggo Waas** | cabaret | Wie is 'de Meestervoorspeller', welke gedaanten neemt hij aan, is het de profeet die komt vertellen over de Messias, orakelt hij over een betere wereld of vindt hij juist dat we onze kansen hebben verspeeld?
Theater PePijn, www.diligentia-pepijn.nl

20:30 **Jasper Steverlinck Night Prayer Tour** | popmuziek | Jasper Steverlinck is eindelijk waar hij moet zijn. Bij de essentie. Op Night Prayer draait het uitsluitend om songwriting in de puurste, meest directe vorm.
Nieuwe Kerk, vanaf €18,50

20:30 **Crosstown III productie 2019** | ballet | Jong, dynamisch en ambitieus: dat zijn de Crosstown dansers! Al meer dan 10 jaar biedt Korzo Haagse jongeren met Crosstown de kans hun creatieve dansambities onder professionele begeleiding te ontdekken en ontwikkelen door danstraining te volgen.
Korzo theater, www.korzo.nl, vanaf €10,00

21:00 **OhOhDenHaag Kroegentocht** | rondleiding |
Binnenstad Den Haag, www.ohohdenhaagkroegentocht.nl, vanaf €18,50

21:45 **The Hague Pride - filmspecials** | film |
Filmhuis Den Haag

22:00 **Red Room** | dance | Muzikale diversiteit, mesmerising beats & good vibes zullen deze nacht heel speciaal maken.
Magistrat, gratis

00:01 **Intergalactic FM Festival** | muziek | Intergalactic FM Festival komt om de hoek kijken, een driedaags feestje waar je u tegen zegt. Blok het dus alvast in je agenda!
PIP Den Haag, vanaf €13,50, vanaf €22,50

zondag 9 juni

09:00 **Japanse Tuin openstelling** | rondleiding |
Clingendael, gratis

10:00 **Pro Freestyle The Hague** | sport | Hét evenement waar je als extreme sport liefhebber bij moet zijn; Pro Freestyle The Hague! Verschillende disciplines waar jij je aan kan verlekkeren.
The Hague Beach Stadium, gratis

10:00 **Haagse Antiek- en Boekenmarkt** | markt |
Lange Voorhout, gratis

10:00 **Delft Fringe Festival** | festival |
Binnenstad Delft, www.delftfringefestival.nl, vanaf €6,00

10:00 **North Sea Regatta** | sport | Ook dit jaar vindt het jaarlijkse zeilevenement "North Sea Regatta" weer plaats met de welbekende Vuurschepenrace van Scheveningen naar Harwich en de North Sea Race weer terug en voor de kust van Scheveningen de inshore races.
Scheveningen Haven, gratis

10:30 **Ooievaart - Drie Parkenvaart** | rondleiding |
Binnenstad Den Haag, www.ooievaart.nl, vanaf €12,50

11:00 **Footprint festival** | festival | Midden in de natuur wordt er twee dagen lang een magische plek gecreëerd om even helemaal tot rust te komen. Naast live muziek, dj's en een duurzame markt staan er veel bijzondere workshops op het programma.
Stadsboerderij Pluk!, www.chipta.com, vanaf €25,00

11:00 **Art Nouveau Festijn – Den Haag rond 1900** | festival | .
Binnenstad Den Haag, www.ticketkantoor.nl

11:00 **Open dag Atlantikwall Museum Scheveningen** | open dag |

ADVERTENTIE

Nu te zien

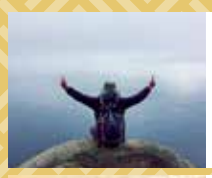

vanaf 6 juni | **Camino**
Martin de Vries besluit om zonder noemenswaardige voorbereiding de Camino te gaan lopen en filmt daarbij zichzelf. Een zomerse, ontroerende film.

vanaf 6 juni | **Nous finirons ensemble**
De 40+ vriendengroep wil Max verrassen voor zijn verjaardag en trekt naar Zuid-Frankrijk. De verrassing is compleet, maar het onthaal wat minder...

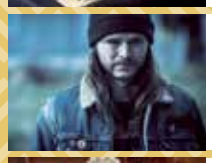

vanaf 6 juni | **Mug**
Jacek's leven wordt flink op de proef gesteld wanneer hij bij een arbeidsongeval ernstig verminkt raakt aan zijn gezicht.

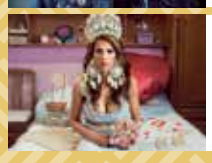

6 t/m 8 juni | **The Hague Pride**
Tijdens de Haagse Pride zijn drie LGBT+ films bij ons te zien: *Greta*, *Carmen & Lola* en *Taxi zum Klo*.

filmhuisdenhaag.nl

FILMHUIS DEN HAAG

Vervolg | Theater, Muziek & Evenementen

Atlantikwall Museum - Locatie Scheveningen, vanaf €4,00, Jeugd: vanaf €2,00

12:00 **IJskarten** | sport |
De Uithof, www.deuithof.nl, vanaf €17,95 tot €46,95

12:00 **The Hague 3x3 Experience** | sport |
In het weekend van 7 t/m 9 juni is de boulevard van Scheveningen het podium voor the Hague 3x3 Experience 2019! Drie volle dagen met diverse 3x3 basketball activiteiten gespeeld op zeven verschillende 3x3 basketball courts. Omlijst door muziek, food, zon, zee en strand!
Boulevard Scheveningen, gratis

12:30 **Rondleiding Buitenmuseum: thuis in de Gouden Eeuw** | rondleiding |
Binnenstad Den Haag, www.excursies.denhaag.com, vanaf €12,00

13:00 **Rondleiding en beklimming toren Grote Kerk** | rondeleiding |
Grote Kerk, www.dehaagsetoren.nl/ticketshop vanaf €6,50, Jeugd: vanaf €4,50

13:00 **Haagse Wereld Hapjes** | culinair |
Lange Voorhout, gratis

13:00 **Rootz Lentebier Festival** | culianair |
Rootz

13:00 **Wandelen met Maup - Walking with Maup - Verrassende zondagswandeling** | wandeling |
Binnenstad Den Haag, www.wandelenmetmaup.wordpress.com, vanaf €10,00

13:30 **Residentiewandeling Gilde Den Haag** | markt |
The Hague Info Store, www/excursies.denhaag.com, vanaf €5,00

14:00 **Ooievaart - Gebouwenvaart** | rondleiding |
Binnenstad Den Haag, www.ooievaart.nl, vanaf €12,50, Jeugd: vanaf €8,50

14:00 **Piraat Word je zo Show** | jeugd | .
Familiepark Drievliet

15:00 **STeam Live band** | popmuziek | Live muziek. Voor ieder wat wils en een geluidsniveau waar nog prettig bij te praten valt. Verzoekjes doen mag en je mag meezingen!
Steam Scheveningen, gratis

15:30 **Stadswandeling: Den Haag in de Gouden Eeuw** | wandeling |
Binnenstad Den Haag, www.haagshistorischmuseum.nl, vanaf €5,00

15:30 **Nederlands Blazers Ensemble - Anywhere The Wind Blows** | muziekfestival |
Zuiderstrandtheater, www.anywherethewindblows.nl, vanaf €29,50, Uitpas: vanaf €27,00, Jeugd: vanaf €10,00

16:00 **The Tickets** | popmuziek |
Brasserie OCK, gratis

16:00 **ZeeZout at the Beach** | dance |
Whoosah, vanaf €15,73, vanaf €17,73, vanaf €19,73

16:30 **Comeonin Jazz Sessies** | jazz | Elke 2e zondag van de maand Live Jazz in de Comeonin (16.30-19.00 met vanaf 18.00 uur jamsession).
Comeonin, gratis

17:00 **The Hague Pride** | festival | De eerste Haagse Gay Pride is een feit! Van 6 t/m 9 juni 2019 mogen de regenboog vlaggen massaal worden uitgehangen. Bereid je voor op een bomvol programma van culturele, maatschappelijke en sportieve activiteiten en natuurlijk één groot feest der diversiteit! Met dit jaar de "Royal Rainbow Parade" als kroonjuweel van The Hague Pride.
Binnenstad Den Haag

19:00 **Boekids UP** | festival |
De Nieuwe Regentes, vanaf €12,50

21:00 **Live muziek in De Gekke Geit** | popmuziek |
Hostel The Hague

23:59 **Rootz Sunday Jam** | popmuziek |
Rootz

maandag 10 juni

09:00 **Japanse Tuin openstelling** | rondleiding |
Clingendael, gratis

10:00 **North Sea Regatta** | sport |
Scheveningen Haven, gratis

10:00 **Pro Freestyle The Hague** | sport | Hét evenement waar je als extreme sport liefhebber bij moet zijn; Pro Freestyle The Hague! Verschillende disciplines waar jij je aan kan verlekkeren.
The Hague Beach Stadium, gratis

11:00 **Art Nouveau Festijn – Den Haag rond 1900** | festival | .
Binnenstad Den Haag, www.ticketkantoor.nl

11:00 **Boekids** | jeugd |
De Nieuwe Regentes, www.shop.eventix.io, vanaf €8,50 tot €16,00

11:00 **Dag van het Kasteel - regio Den Haag** | open dag |
Landgoed Ockenburgh

13:00 **Haagse Wereld Hapjes** | culinair |
Lange Voorhout, gratis

13:00 **Delft Fringe Festival** | festival/theater |
Binnenstad Delft, www.delftfringefestival.nl, vanaf €6,00

13:00 **Spannende Boeken Weken** | lezing |
De Vries Van Stockum, gratis

13:00 **Ooievaart - Grachtenrondvaart Den Haag** | rondleiding |
Binnenstad Den Haag, www.veilig.rondvaartdenhaag.nl/kopen/boekregulier.aspx vanaf €12,50

14:00 **Piraat Word je zo Show** | jeugd |
Familiepark Drievliet

14:15 **Django Wagner Live met orkest** | popmuziek |
AFAS Circustheater, vanaf €26,00 tot €56,00

15:00 **Nederlands Blazers Ensemble - Anywhere The Wind Blows** | festival |
Zuiderstrandtheater, www.anywherethewindblows.nl/tickets/ vanaf €29,50, Uitpas: vanaf €27,00, Jeugd: vanaf €10,00

20:15 **Tribute to The Cats Band** | popmuziek |
AFAS Circustheater, www.stage-entertainment.nl, vanaf €21,00 tot €51,00

22:00 **Party on Mondays!** | popmuziek |
De Zwarte Ruiter, gratis

dinsdag 11 juni

12:30 **Lunchconcert door prijswinnaars van het Prinses Christina Concours** | klassieke muziek | Lekker even weg van het werk en genieten van mooie muziek!
Nieuwe Kerk, gratis

13:00 **Carillonconcert Vredespaleis** | klassieke muziek | Het carillon van het Vredespaleis wordt elke dinsdag en donderdag bespeeld van 13:00 tot 13:45 uur. De concerten zijn gratis te beluisteren vanaf het plein voor het Vredespaleis.
Vredespaleis, gratis

13:30 **Hofjeswandeling Gilde Den Haag** | wandeling |
The Hague Info Store, www.excursies.denhaag.com, vanaf €5,00

19:30 **Klimaatcollege: Hoe gaan we dit uitleggen?** | lezing | Is het te laat voor het klimaat? Het staat op elke voorpagina, is hét politieke debat van nu en zorgt ervoor dat tienduizenden de straat op gaan. Klimaatverandering is een van de grootste problemen van deze tijd.
Paard, www.haagschcollege.nl, vanaf €17,50

20:00 **Formule 1 Show - met Olav Mol en Jack Plooij** | theater |
Zuiderstrandtheater, tot €0,00

20.15 **De Theateralliantie i.s.m. Het Nationale Theater AMADEUS** | toneel | .
Het Nationale Theater - Koninklijke Schouwburg, vanaf €15,40 tot €35,50

23:00 **Tequila Tuesdays** | dance |
Millers

woensdag 12 juni

10:45 **Koffieconcert door studenten van het Koninklijk Conservatorium - Jazz** | jazz |
DiamantTheater - Theaterzaal & Kleine zaal, www.diamanttheater.nl, vanaf €5,00

13:00 **Wandelen met Maup - Walking with Maup - Jugendstilwandeling** | wandeling |
Binnenstad Den Haag, www.excursies.denhaag.com, vanaf €12,50

14:00 **Op bezoek bij een Imker** | jeugd | Isabelle Hylkema en Ad de Rooij weten alles over bijen. De bevlogen stadsimkers laten kinderen van zes tot twaalf jaar graag kennismaken met de bijen in de Nutstuin.
Nutshuis, www.nutshuis.nl/agenda vanaf €5,00

14:30 **Max de mol** | jeugd | Een kleurrijke voorstelling boven en onder de grond.
Kooman's Poppentheater, vanaf €10,00, Uitpas: vanaf €9,00

17:00 **Piano Man Challenge** | dance |
Zuiderparktheater, www.zuiderparktheater.nl/agenda/pianomanchallenge-298329/ vanaf €5,00

20.15 **De Theateralliantie i.s.m. Het Nationale Theater AMADEUS** | toneel | Deze zomer is Amadeus te zien, een grootse muziektheaterproductie over misschien wel de meest legendarische componist ooit: Wolfgang Amadeus Mozart.
Het Nationale Theater - Koninklijke Schouwburg, vanaf €15,40 tot €35,50

21:00 **Live muziek in De Gekke Geit** | popmuziek |
Hostel The Hague

21:00 **Border Sessions: Zorba the Greek met Charles Foster** | dance | In het kader van Border Sessions is de filmklassieker Zorba the Greek te zien. Met een inleiding door schrijver Charles Foster.
Filmhuis Den Haag

22:00 **Wodka Wednesday** | dance |
Magistrat

23:00 **Den Haag is geslaagd!** | dance |
Club Westwood, vanaf €5,00, vanaf €9,00

donderdag 13 juni

10:00 **Haagse Antiek- en Boekenmarkt** | markt |
Lange Voorhout, gratis

11:00 **Festival Classique** | festival/klassieke muziek |
Scheveningen Bad, www.festivalclassique.nl, vanaf €15,00 tot €40,00

11:00 **Talenten aan Zee** | festival/popmuziek |
Keizerstraat

11:15 **Renovatierondleiding Binnenhof** | rondleiding |
ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat, www.reserveren.prodemos.nl, vanaf €11,00

13:00 **Rondleiding en beklimming toren Grote Kerk** | rondleiding |
Grote Kerk, www.dehaagsetoren.nl/ticketshop vanaf €6,50, Jeugd: vanaf €4,50

13:00 **Carillonconcert Vredespaleis** | klassieke muziek | .
Vredespaleis, gratis

13:30 **Hofjeswandeling Gilde Den Haag** | wandeling |
The Hague Info Store, www.excursies.denhaag.com, vanaf €5,00

14:00 **Verita's Visit Holland- groengele fietstocht** | rondleiding |
Binnenstad Den Haag, www.veritasvisit.nl, vanaf €37,50

17:00 **De Haagsche Haringparty** | culinair |
Plein

19:00 **Embrace the softness** | dance |
Bleyenberg

19:00 **Film & Debat - The Uprising** | lezing |
Filmhuis Den Haag

20:00 **Stichting Nieuw Theaterwerk Man op Duivelseiland, de musical** | Première/musical |
Theater Diligentia, vanaf €28,50 tot €31,00

20:00 **Opera Zuid Fantasio van Offenbach** | opera |
Zuiderstrandtheater, www.zuiderstrandtheater.nl, vanaf €10,00 tot €49,00

20.15 **De Theateralliantie i.s.m. Het Nationale Theater AMADEUS** | popmuziek |
Het Nationale Theater - Koninklijke Schouwburg, vanaf €15,40 tot €35,50

20:15 **Bisham Concert Band** | muziek |
Zuiderparktheater, gratis

20:30 **Podium PeP** | cabaret |
Theater PePijn, www.diligentia-pepijn.nl

20:30 **Huis van Vervoering - Zandlopers** | muziektheater |
Bureau Dégradé, www.ticketkantoor.nl, vanaf €10,00 tot €12,00

21:00 **Surf Film Nacht - El Mar Mi Alma** | film | In samenwerking met Nouvague presenteert Filmhuis Den Haag dé Surf Film Nacht met: El Mar, Mi Alma.
Filmhuis Den Haag

21:00 **Festival Classique - Aïda aan Zee** | klassieke muziek |
Boulevard Scheveningen, www.festivalclassique.nl, vanaf €27,50

23:00 **Freak Out** | dance | Freak-Out! Muziek kent geen grenzen, het wordt een nacht vol discoballen, emoties, keelpijn en spelletjes zoals twister en beerpong, uren lachen, gieren en brullen!
Rootz, gratis

ADVERTENTIE

INFORMATIE

THEATERS

AFAS Circustheater
Circusstraat 4
070-4167600
Branoul
Maliestraat 12
070-3657285
Diamant Theater
Diamanthorst 183
070-4066381
Diligentia
Lange Voorhout 5
070-3610540
Het Veur Theater
Damlaan 44
Leidschendam
070-3000013
Koninklijke Schouwburg
Korte Voorhout 3
0900-3456789
Kooman's Poppentheater
Frankenstraat 66
070-3559305
Korzo Theater
Prinsestraat 42
070-3637540
Nationale Toneel Gebouw
Schouwburgstraat 8
0900-3456789
Nutshuis
Riviervismarkt 5
070-3459090
Rijswijkse Schouwburg
Gen. Spoorln. 10
Rijswijk, 070-3360336
Theater Dakota
Zuidlarenstraat 57
070-3265509
Theater Merlijn
Bilderdijkstraat 33
070-3450996
Theater Pepijn
Nwe Schoolstr. 21-23
070-3610540
Laaktheater
Ferrandweg 4
070-3933348
Theater De Vaillant
Hobbemastraat 120
070-4452808
Theater in de Steeg
Westeinde 165a
070-3648408
Theater Ludens
burg. Feithplein 95
Voorburg 070-3871168
Theater aan het Spui
Spui 187, 070-3465272
Zaal 3
De Constant Rebequeplein 20a
070-3656546
Theater De Nieuwe Regentes
Weimarstraat 63
070-2119988
World Forum Convention Center
Churchillplein 10
070-3066228
Zeeheldentheater
Trompstraat 342
070-3992222
Zuiderstrandtheater
Scheveningen Haven, Kranenburgweg 211, 070 880 0333

MUZIEKCENTRA

Haags Pop Centrum
Burg. Hovylaan 12
070-4400086
Lokaal Vredebreuk
Papestraat 38
070-3656046
Koorenhuis
Prinsegracht 27
070-3422722
Musicon
Soestdijksekade 345
070-3686800
Muziekcafé De Paap
Papestraat 32
070-3652002
Paard van Troje
Prinsegracht 12
070-3601838
Podium Vocale
Ln v. Meerdervoort 32
070-3451423
Regentenkamer
Noordwest Buitensingel 20,
070-3658612
SuperMarkt
Grote Markt 25
070-3649549
't Syndicaat
Nieuwe Molstraat 10
070-3600053

Exposities

Atrium Den Haag

27/05/2019 tot 21/06/2019
Archeologische vondsten uit de Gouden eeuw in Den Haag | Tentoonstelling van de afdeling Archeologie van de gemeente Den Haag waar schilderkunst uit de Gouden Eeuw en Archeologische vondsten te zien zijn. gratis
05/06/2019 tot 21/06/2019
Bouwen aan cultuur | De fototentoonstelling 'Bouwen aan cultuur' laat zien wat er naast het stadhuis verrijst: van de sloop van de oude Dr. Anton Philipszaal tot het bereiken van het hoogste punt. Op 15 juni, tijdens de Dag van de Bouw, is de bouwplaats open voor publiek.

Bos Fine Art

30/08/2018 tot 07/01/2020
Untitled TZT The Hague | Bos Fine Art organiseert in de Vijverbergzaal aan het Korte Voorhout 2 (naast het Mauritshuis) verschillende exposities met geomterisch abtract werken.

COMM - Museum voor Communicatie

01/11/2017 tot 31/12/2024
COMM Museum | Wat is de invloed van communicatie op jou en je omgeving? Deze vraag staat centraal in COMM Museum.

De Mesdag Collectie

01/01/2014 tot 31/12/2020
Door de ogen van Vincent van Gogh
08/03/2019 tot 23/06/2019
Mesdag & Colenbrander. Gedeelde fascinatie voor keramiek | De collectie Colenbrander-keramiek van Hendrik Willem en Sientje Mesdag is een van de mooiste van Nederland. In deze expo is een deel van die objecten voor het eerst weer even terug in hun oorspronkelijke huis.

Escher in het Paleis

24/05/2019 tot 01/09/2019
Nadir en Zenith in de wereld van Escher | Escher in Het Paleis brengt het prentenboek van Wouter van Reek tot leven in deze vrolijke tentoonstelling voor alle leeftijden. Zowel voor families, liefhebbers van prentenboeken als voor Escherfans zal deze tentoonstelling een wonderlijke ontdekkingstocht zijn, waarin van alles is te zien, te doen en te lezen.

Fotomuseum Den Haag

25/05/2019 tot 01/09/2019
Marwan Bassiouni - New Dutch Views
25/05/2019 tot 01/09/2019
Gerco de Ruijter - Grid Corrections

Galerie De Twee Pauwen

19/05/2019 tot 02/07/2019
Erwin Meijer, Willem van Oijen, Bernard de Wolff | Beelden, glas en schilderijen.

Galerie Helder

04/05/2019 tot 08/06/2019
Space and Infinity en Ieder de helft | Kunstenaars 'Space and Infinity': Inez Smit, Otto Egberts. Kunstenaars 'Ieder de helft': Jan van der Pol, José den Hartog.

Galerie Maurits van de Laar

01/06/2019 tot 07/07/2019
Generate - Erik Pape, Dieter Mammel, Tobias Lengkeek | Tentoonstelling over drie schilders van drie generaties die laat zien dat de schilderkunst nog altijd een vitaal medium is, waarin de kunstenaar ook zijn maatschappelijke engagement toont.

Galerie Ramakers

19/05/2019 tot 23/06/2019
Bauhaus & Beyond | In samenwerking met Ad van den Bruinhorst, specialist op het gebied van Nederlandse modernisten en functionalisten uit het Interbellum. Naast een keuze uit zijn collectie ook een aantal Bauhaus meubels uit eigen bezit.

Galerij Prins Willem V

01/01/2014 tot 31/12/2020
Galerij Prins Willem V, een prinselijke

verzameling | In de Galerij hangen circa 150 schilderijen. Ze zijn voornamelijk van Hollandse en Vlaamse meesters zoals Steen, Potter, Van Mieris, Van Honthorst en Rubens.

Gemeentemuseum Den Haag

01/01/2014 tot 31/12/2020
Ontdek het moderne
01/01/2014 tot 31/12/2020
Het wonder van Delfts Blauw
01/01/2014 tot 31/12/2020
Mondriaan & De Stijl
26/09/2018 tot 30/06/2023
Animaris Omnia | Strandbeest van Theo Jansen.
16/02/2019 tot 16/06/2019
Erwin Olaf
22/02/2019 tot 31/12/2020
Wonderkamers | Dwalen, ontdekken, spelen, leren en je compleet laten verrassen.
16/03/2019 tot 18/08/2019
6 x Kunst en Keramiek
16/03/2019 tot 18/08/2019
Maria van Kesteren - Vormvariaties
23/03/2019 tot 30/06/2019
Katarzyna Kobro & Wladyslaw Strzeminski - Een Poolse avant-garde
13/04/2019 tot 08/09/2019
Top Floor
13/04/2019 tot 08/09/2019
Een kunstwerk voor de kunsten

Grand Hotel Amrâth Kurhaus

19/05/2019 tot 29/09/2019
Stars | Expositie van Gallery Bell'Arte in het Kurhaus met werk van Arvid Henkes, Bart van Hoek, Carlos Mata, Chris Tap, Emile Cornelis, Gerti Bierenbroodspot, Guy Olivier, Jan Desmarets, Jan Mul, Luigi Galligani en Victoria Kovalenchikova.

Haags Historisch Museum

27/11/2015 tot 31/12/2020
Den Haag Vandaag, 1945 tot nu
28/04/2019 tot 27/10/2019
Gouden Eeuw in Den Haag - Glans, glorie en misère

Haagse Kunstkring

29/05/2019 tot 23/06/2019
Peter Blokhuis, Willy van den Berg en Tineke Porck | In juni zijn de tentoonstellingsruimtes van de Haagse Kunstkring verdeeld in drie solotentoonstellingen. In de Lange zaal exposeert Peter Blokhuis. De Hoge zaal is gereserveerd voor Willy van den Berg en de Bovenzaal en de vitrine voor Tineke Porck.

Heden

24/05/2019 tot 07/07/2019
Haagse Heritage | Heden brengt met de galerietentoonstelling Haagse Heritage een hommage aan de Haagse kunstenaar. Ruim dertig kunstenaars die een verbintenis met Den Haag hebben, omdat ze er geboren zijn, wonen, werken of hebben gestudeerd, zijn uitgenodigd werk te tonen dat voor hen een bijzondere plek in hun oeuvre inneemt.

Hoorn & Reniers

28/04/2019 tot 15/06/2019
Emeli Theander - Vivid vacation | Soloexpositie met werk van de Zweedse kunstenaar Emeli Theander (Göteborg, 1984).

Humanity House

01/01/2014 tot 31/12/2020
Humanity House | In het Humanity House zie, hoor en beleef je wat het betekent om te moeten overleven in een conflictsituatie of een ramp.

Huygens' Hofwijck

01/01/2014 tot 31/12/2020
De Gouden Eeuw van Constantijn | Er wordt ingezoomd op Constantijn Huygens' band met de Oranjes, zijn boeiende privéleven, literatuur, muziek, architectuur en kunst.
01/01/2014 tot 31/12/2020
Christiaan onder de sterren | Kinderen en volwassenen kunnen daar, net als Christiaan zelf ooit deed, gaan ontdekken en uitvinden.
23/03/2019 tot 16/06/2019
Met het oog op Rembrandt - Simon Koene op Huygens' Hofwijck

Kasteel Duivenvoorde

14/04/2019 tot 27/10/2019
Macht en Onmacht. Verborgen verhalen op Duivenvoorde | Op Kasteel Duivenvoorde staan de bewoners van de afgelopen eeuwen centraal. Tijdens rondleidingen krijg je onbekende verhalen te horen over de adellijke eigenaren en hun familieleden. Het zijn verborgen verhalen, die door speurwerk in de archieven weer tot leven zijn gewekt.

Kinderboekenmuseum

01/01/2014 tot 31/12/2020
Papiria | Help jij Inktvraat te verslaan? Uiteraard krijg je hulp van bekenden als Dolfje Weerwolfje, Minoes en Pippi Langkous.
04/10/2014 tot 31/12/2020
ABC met de dieren mee | Speel- en leertentoonstelling vol geliefde kinderboekenbeesten.
10/12/2016 tot 31/12/2020
Ik ben Kikker | De tentoonstelling "Ik ben Kikker" nodigt de allerkleinsten uit tot spel en prikkelt hun fantasie.

Koninklijke Bibliotheek

03/04/2019 tot 16/07/2019
Expositie Topstukken KB | Uit de vele schatten van de KB is er weer een selectie gemaakt die je gratis kunt komen bewonderen in de 'Expositie Topstukken'. Dit zijn boeken en handschriften die normalerwijs in een speciale kluis worden bewaard, omdat ze kostbaar en kwetsbaar zijn. Nu zijn ze tevoorschijn gehaald om aan het publiek te tonen, voorzien van uitleg door specialisten.

Lauwer

06/04/2019 tot 08/06/2019
Avoidstreet = Clothes, Jpegs and Lyrics | 'Avoidstreet = Clothes, Jpegs and Lyrics' neemt afgedankte kleding als onderwerp. Bestaande kledingstukken die mensen niet meer willen leven voort als ambachtelijke objecten, nieuwe installaties en subtiele performances.

Literatuurmuseum

05/04/2010 tot 31/12/2020
Het Pantheon
01/01/2014 tot 31/12/2020
Nationale Schrijversgalerij | Van Kader Abdolah tot Joost Zwagerman, van Louis Couperus tot Judith Herzberg en van de Schoolmeester tot Toon Tellegen: sta oog in oog met schrijvers van toen en nu.
11/01/2019 tot 30/06/2019
Philip Hopman | Philip Hopman heeft het overgrote deel van zijn originele illustraties, inclusief schetsen en voorstudies, overgedragen aan het Literatuurmuseum / Kinderboekenmuseum. Ter gelegenheid van de aanwinst brengt het Kinderboekenmuseum een ode aan Hopman en exposeert een ruime selectie van zijn mooiste tekeningen.

Louis Couperus Museum

25/05/2019 tot 20/10/2019
Een orchidee tussen de aardappels. Louis Couperus bespot in woord en beeld | Deze tentoonstelling geeft een verrassend en nieuw beeld van de eigentijdse reacties op de schrijver en zijn boeken.

Louwman Museum

01/01/2014 tot 31/12/2020
Louwman Museum | In het Louwman Museum staat 's-werelds oudste privécollectie automobielen.

Mauritshuis

31/01/2019 tot 15/09/2019
Rembrandt en het Mauritshuis
04/04/2019 tot 07/07/2019
Bewogen beeld - Op zoek naar Johan Maurits

Museon

25/02/2012 tot 31/12/2020
Satellieten - ver weg, toch dichtbij
01/01/2014 tot 31/12/2020
Nederland waterland
01/01/2014 tot 31/12/2020
Geluid, er is meer dan je hoort
01/01/2014 tot 31/12/2020
Eerste kustbewoners
01/01/2014 tot 31/12/2020
Poolzaal
01/01/2014 tot 31/12/2020
Hoogland/Laagland
01/01/2014 tot 31/12/2020
Romeinen achter de duinen
01/01/2014 tot 31/12/2020
Leefruimte
01/01/2014 tot 31/12/2020
Kind in oorlog
01/01/2014 tot 31/12/2020
Al-Arab
01/01/2014 tot 31/12/2020
Recht & Vrede
01/01/2014 tot 31/12/2020
Vulkanen en aardbevingen
01/01/2014 tot 31/12/2020
Water, bron voor iedereen
01/01/2014 tot 31/12/2020
Klimaatstudio
01/01/2014 tot 31/12/2020
Komen en gaan
01/01/2014 tot 31/12/2020
Geologie & Techniek
29/10/2016 tot 31/12/2019
One Planet
01/07/2017 tot 31/12/2022
Mens & Evolutie
21/10/2018 tot 01/09/2019
Reizen in de Ruimte, op weg naar een nieuwe aarde
21/12/2018 tot 16/06/2019
National Geographic - The Art of Wildlife Photography

Museum Beelden aan Zee

15/11/2014 tot 31/12/2020
Gipsotheek aan Zee
15/03/2019 tot 09/06/2019
Carel Visser - Genesis

Museum Meermanno | Huis van het boek

22/03/2019 tot 23/06/2019
De Bijzondere Band - Art Nouveau-boeken van Dijsselhof, Lion Cachet en Nieuwenhuis
06/04/2019 tot 16/06/2019
Franca Treur en Olivia Ettema - vijf jaar samenwerking, Huis van het boek

Museum Voorlinden

19/01/2019 tot 05/12/2019
Less is More | 'Less is More' toont werken van kunstenaars die reductie en essentie centraal stellen.
22/03/2019 tot 01/09/2019
Yayoi Kusama | Voorlinden viert Kusama's verjaardag door enkele iconische sleutelwerken uit eigen collectie in de tuinzaal van het museum te tonen.
18/05/2019 tot 29/09/2019
Do Ho Suh | Do Ho Suh's betoverende architecturale installaties nodigen ons uit om in te verdwalen. De ruimtes in heldere kleuren gemaakt van transparante stof zijn exacte replica's van Suh's voormalige huizen in Zuid-Korea, New York, Berlijn en Londen.

Museum de Gevangenpoort

01/01/2014 tot 31/12/2020
Museum de Gevangenpoort | De Gevangenpoort geeft een spectaculair beeld van de wijze waarop gevangenen vanaf de 15de tot het begin van de 19de eeuw in ons land werden opgesloten, berecht en gestraft.

Muzee Scheveningen

08/06/2019 tot 26/07/2019
S.O.S. (Save Our Seas) | In de zomer van 2019 besteedt Muzee aandacht aan de verschillende uitdagingen waarmee de oceanen tegenwoordig te kampen krijgen. In de tentoonstelling S.O.S. (Save Our Seas) komen onderwerpen als vervuiling door plastic, overbevissing, opwarming en verzuring van het zeewater en de stijging van de zeespiegel aan bod.

Nationaal Archief

22/03/2019 tot 05/01/2020
Topstukken in perspectief | Topstukken in perspectief – Van Plakkaat van Verlatinge tot Abdicatie. Aanleiding voor deze expositie is de verkiezing van het Plakkaat tot het Pronkstuk van Nederland.

Nest

24/05/2019 tot 07/07/2019
Free the Eyeball | Solotentoonstelling van Tanja Ritterbex. In zestig videowerken onderzoekt Tanja Ritterbex de rol van de geopinieerde influencer. Ze neemt haar eigen leven hierin als uitgangspunt.

Nutshuis

24/05/2019 tot 17/08/2019
Stadsbeestjes | Ze worden door de meeste mensen over het hoofd gezien, angstig weggejaagd of harteloos vertrapt: insecten. In Het Nutshuis kun je deze zomer met de hele familie inzoomen op onze wonderlijke en nuttige stadsbeestjes.

Panorama Mesdag

31/03/2019 tot 22/09/2019
Vanaf het hoogste punt: Landmeten in Mesdags tijd | In de tentoonstellingszalen van Panorama Mesdag wordt de geschiedenis van het landmeten aan de hand van een meetinstrumenten, tekeningen en historische kaarten letterlijk in kaart gebracht.

Parts Project

05/05/2019 tot 07/07/2019
Your Truth, Interpretation and Nostalgia | De tentoonstelling van Saša Tkacenko (1979) en Vladimir Miladinovic (1981) gaat over waarheid, interpretatie en nostalgie. Beide kunstenaars zijn in voormalig Joegoslavië geboren en reflecteren ieder op een geheel eigen wijze op hun afkomst en de recente pijnlijke geschiedenis.

Pulchri Studio

07/04/2019 tot 30/06/2019
Annemiek Collin | Sculpturen van brons, keramiek, metaal, en combinaties van deze materialen.
18/05/2019 tot 11/06/2019
Philip van Helsdingen – Moving Abstraction | Door gebruik van harmonieuze kleurvlakken, strakke lijnen en curves brengt van Helsdingen de spanning tussen de vrijheid van beweging en de grenzen die het lichaam daaraan stelt op een krachtige wijze tot uitdrukking.
18/05/2019 tot 11/06/2019
Fernando Valdiviezo – Claustrofilia | In samenwerking met de Ambassade van Guatamala komt Fernando Valdiviezo exposeren in de Tuingalerie.
18/05/2019 tot 11/06/2019
Forever is composed of nows | Een bijzonder exposé van kunstwerken uit 1989 en 2019. T.g.v. haar 30ste verjaardag organiseert Froukje Zandvliet i.s.m. met 13 kunstenaars een expositie over het thema "Tijd".
01/06/2019 tot 23/06/2019
Gam Klutier – The night the sun broke in | Gam Klutier (Delft 1946) exposeert monumentale schilderijen en werken op kleiner formaat in alle bovenzalen van Studio Pulchri. Klutier is een Nederlands kunstenaar die sinds 1981 in NYC en Peru woont.

Vrijmetselarij Museum

23/11/2018 tot 13/10/2019
Avontuur in Azië | Deze tentoonstelling belicht de rol van vrijmetselaarsloges in de internationale handel in Zuidoost-Azië in de 18de en 19de eeuw. De expositie is samengesteld door gastconservator dr. Andréa Kroon, die in 2015 op het onderwerp aan de Universiteit Leiden promoveerde.

West Den Haag vml. Amerikaanse ambassade

16/02/2019 tot 16/02/2020
Tehching Hsieh: Time -Life | Performancekunstenaar Tehching Hsieh heeft zijn leven gewijd aan het zichtbaar maken van het ontastbare. In enkele kantoren op de begane grond van de voormalige Amerikaanse ambassade is zijn werk een jaar lang continu te zien.
01/06/2019 tot 01/09/2019
The Vault - Korpys / Löffler | Deze expositie van Korpys / Löffler toont door middel van films, installaties en een nieuwe publicatie, de vml. Amerikaanse ambassade, op een hele specifieke manier in een tentoonstelling met een continue spanningsboog waarbij de kunstenaars ons opnieuw laten kijken naar de recente geschiedenis.

ADVERTENTIE

Voorbehoud
De agenda die wij wekelijks op deze pagina's afdrukken is niet compleet. Door het grote aanbod zijn we genoodzaakt een selectie te maken. Dat geldt voor de theateragenda en de expositieagenda.

De hoofdredactie

ADVERTENTIE

INFORMATIE

Atrium
Spui 70, 070-3533629
De Mesdag Collectie
Laan van Meerdervoort 7F
070-3621434
Escher in het Paleis
Lange Voorhout 74
070-4277730
Fotomuseum Den Haag
Stadhouderslaan 43
070-3381144
GEM
Stadhouderslaan 43
070-3381133
Galerij Prins Willem V
Buitenhof 33
070-3023456
Gemak
Paviljoensgracht 20
070-3638968
Gemeentemuseum Den Haag
Stadhouderslaan 41
070-3381111
Haags Historisch Museum
Korte Vijverberg 7
070-3646940
Haagse Kunstkring
Denneweg 64
070-3647585
Humanity House
Prinsegracht 8
070-3100050
Kinderboekenmuseum
Prins Willem-Alexanderhof 5
070-3339666
Koninklijke Bibliotheek
Prins Willem-Alexanderhof 5
070-3140911
Literatuurmuseum
Prins Willem-Alexanderhof 5
070-3339666
Louwman Museum
Leidsestraatweg 57
070-3047373
Mauritshuis
Buitenhof 33
070-3023456
Museon
Stadhouderslaan 37
070-3381338
Museum Meermanno
Prinsessegracht 30
070-3462700
Museum de Gevangenpoort
Buitenhof 33
070-3460861
Museum voor Communicatie
Zeestraat 82
070-3307500
Panorama Mesdag
Zeestraat 65
070-3106665
Pulchri Studio
Lange Voorhout 15
070-3461735
Stroom Den Haag
Hogewal 1
070-3658985
Vonkel
Assendelftstraat 19
070-4278084

KRUISWOORDPUZZEL

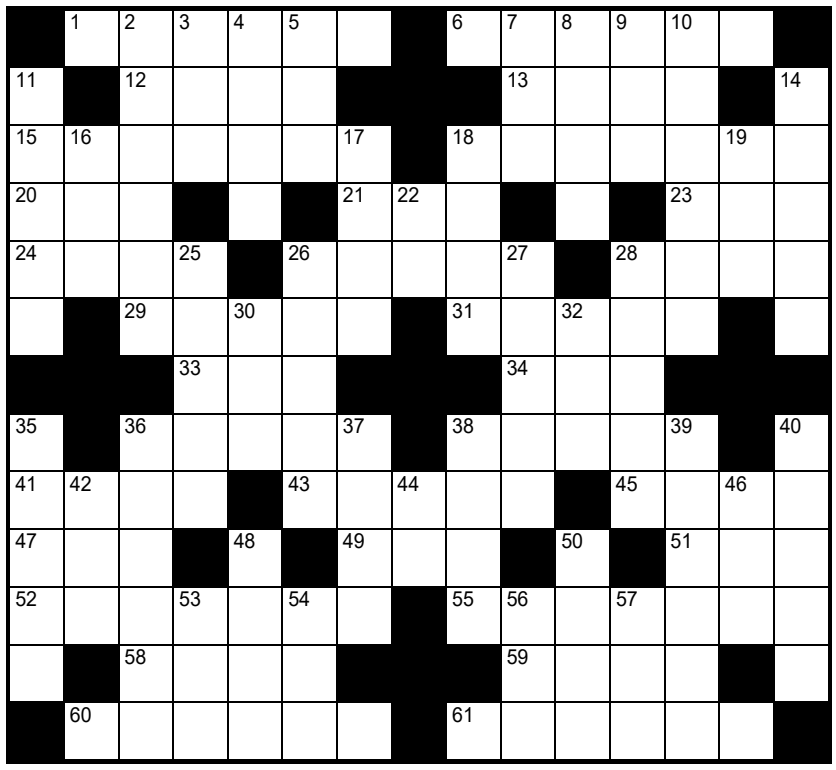

Horizontaal: **1** periode **6** deel van Nederland **12** takje **13** bladnerf **15** speeltoestel **18** vitrine **20** elektrisch geladen deeltje **21** kloosteroverste **23** niet origineel **24** bijgevolg **26** vierkant blok **28** jeugdpuistjes **29** bitse opmerking **31** Europese vrouw **33** doorwaadbare plaats **34** schutsluis **36** vanaf die tijd **38** verdedigingsmiddel **41** geruisloos **43** kolossaal **45** miljardste deel **47** dierengeluid **49** grootmoeder **51** van de **52** biljartterm **55** prutser **58** fijn weefsel **59** regelmaat **60** jachtexpeditie **61** plotseling.

Verticaal: **2** haastig **3** niet snugger **4** bestek **5** onheilsgodin **7** een beetje **8** pl. in Noord-Holland **9** troefkaart **10** droomtoestand **11** wintersport **14** scherpe specerij **16** vod **17** inheemse kraai **18** brilledoos **19** erfelijkheidsdrager **22** bakboord **25** tegenzin **26** groep dieren **27** keukenkruid **28** provinciehoofdstad **30** in werking **32** vlug **35** rookgerei **36** middagslaapje **37** neusvocht **38** scheepsrestant **39** na die tijd **40** excuus **42** gaaf **44** voorzetsel **46** ontkenning **48** frisdrank **50** aardgeul **53** steensoort **54** ijzerhoudende grond **56** wolvlokje **57** pl. in Gelderland.

SUDOKU

			3	4		2		5
	6					4	1	
				8				
2				1				6
5							9	
6	7						5	
		4		9			7	
		7	5					
			7					8

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

9	7	6	3	2	4	8	1	5
3	1	5	7	6	8	4	9	2
8	2	4	1	5	9	3	7	6
1	9	8	2	4	5	7	6	3
6	3	2	9	1	7	5	4	8
4	5	7	8	3	6	9	2	1
5	4	9	6	8	2	1	3	7
2	8	1	4	7	3	6	5	9
7	6	3	5	9	1	2	8	4

G	O	U	L	A	S	H	■	G	E	V	E	C	H	T
E	■	T	E	L	E	■	W	■	L	O	O	M	■	E
L	S	■	K	V	■	G	I	S	■	O	S	■	P	C
A	A	S	■	A	D	A	P	T	E	R	■	H	A	K
A	R	T	S	■	I	A	■	IJ	L	■	T	A	P	E
T	A	R	T	A	A	R	■	L	I	N	I	A	A	L
■	■	E	R	A	■	■	■	■	■	E	T	S	■	■
M	A	L	A	I	S	E	■	A	K	T	E	T	A	S
I	D	E	M	■	G	T	■	Z	A	■	L	I	L	A
D	A	N	■	O	P	E	N	I	N	G	■	G	O	D
D	M	■	J	L	■	R	E	E	■	R	C	■	M	I
A	■	K	U	I	P	■	O	■	D	O	D	O	■	S
G	E	K	K	E	R	D	■	A	L	F	A	B	E	T

ABONNEMENT

Word abonnee, lees DHC!

Een abonnement kost € 112,50 per jaar,
daarvoor krijgt u de krant op papier en digitaal voor smartphone, tablet of pc.
Een nieuwe jaarabonnee krijgt de krant 8 weken gratis en ontvangt een restaurantcheque van € 35,- of een waardebon van € 100,- te besteden bij kunstuitleen Heden. Wilt u eerst nader kennismaken, neem dan een proefabonnement van € 10,- voor 10 weken. Vul onderstaande antwoordstrook in en stuur deze naar: Den Haag Centraal, Antwoordnummer 24665, 2490 WB Den Haag. Postzegel niet nodig.

Of ga naar www.denhaagcentraal.net/abonnementen

☐ **Ja**, ik neem een jaarabonnement op Den Haag Centraal en betaal slechts € 112,50 voor 14 maanden en ontvang tevens de cadeaucheque. * ☐ Kunst ☐ Diner
☐ **Ja**, ik neem een proefabonnement van € 10 voor 10 nummers.*

☐ Dhr ☐ Mevr
Voorletter(s) en achternaam: _____

Telefoon: _____ E-mailadres: _____

Adres: _____ Huisnummer: __

Postcode: _____ Plaats: _____

IBAN/Bankrekeningnr: _____

Handtekening: _____

Heeft u alles goed ingevuld? Alleen dan kunnen wij uw aanvraag verwerken.

**Aanbod is uitsluitend geldig bij automatische incasso.*

COLOFON

Den Haag Centraal B.V.

Juffrouw Idastraat 11 | 2513 BE Den Haag | 070-3644040 | www.denhaagcentraal.net

Hoofdredacteur
Herman Rosenberg

Chef redactie
Annerieke Simeone

Eindredactie
Herman Jansen
Jasper Gramsma

Stadsredactie
Kim Andriessen (crossmedia)
Mieke van Dixhoorn (politiek)
Saskia Herberghs
Vera de Jonckheere
Marc Konijn
Joke Korving
Alexander Münninghoff
Solange Pompl
Casper Postmaa
Jeroen van Raalte
Dick van Rietschoten
Marloe van der Schrier
Danny Verbaan
Tanja Verkaik
Marcel Verreck
Paul Waayers
Adrie van der Wel

Cultuurredactie
Jan-Hendrik Bakker
Eline van der Haak
Frans van Hilten
Margreet Hofland
Bert Jansma
Eric Korsten
Thijs Kramer
Hendrik van Leeuwen
Olivier van Nooten
George Vermij

Illustraties
Eveline van Egdom
Nicolas Journoud

Sportredactie
Theo Bollerman (historie)
Klaas-Jan Droppert
Dave Grondel
Bert Tielemans

Rubrieken
Emilie Bolsius (medisch)
Daphne Wray-Browne (culinair)
Wendy Hendriksen (tuin)
Caroline Ludwig
Raymond de Mooij (juridisch)
Willem Post (internationaal)
Christl Visser (culinair)
Michiel de Vlieger (culinair)
Emmy van der Woude (onderwijs)

Vormgeving
Anneke de Zwaan
Hans Fresen

Fotografie
Jurriaan Brobbel
Eveline van Egdom
Piet Gispen
Winish Chedi
Robert van Stuijvenberg
en fotopersbureaus WFA
en Hollandse Hoogte

Columnisten
Mira Feticu
Aukje van Roessel

Uitgever
René Wagemaker

Advertentieverkoop
Rogier Panis
panis@denhaagcentraal.net
mobiel: 06 24 62 65 01
Rob Jurriaans
jurriaans@denhaagcentraal.net
mobiel: 06 10 82 76 38

Familieberichten
Geboorte-, huwelijks-, overlijdensberichten, in memoriams of dankbetuigingen. Informeer naar onze tarieven bij de advertentieafdeling.

Correspondentie
• **Advertentie**
advertentie@denhaagcentraal.net
• **Redactie**
redactie@denhaagcentraal.net
• **Algemeen**
info@denhaagcentraal.net

Druk
Rodi Rotatiedruk, Diemen

Abonnementsprijzen
Twee jaar € 195,-
Jaar € 112,50
Halfjaar € 64,-
Kwartaal € 33,50
Digitaal abonnement per jaar € 86,-

*Bij betaling met acceptgiro worden € 2,50 administratiekosten in rekening gebracht.

@DENHAAGCENTRAAL
WWW.FACEBOOK.COM/DENHAAGCENTRAAL
WWW.INSTAGRAM.COM/DEN_HAAG_CENTRAAL

ABONNEMENTENSERVICE

Voor opgave abonnementen, verhuizingen, bezorging en wijzigingen:
Bel 088-1102070 (ma t/m vr: 9 – 17 u),
of per e-mail: abonnementen@denhaagcentraal.net.
Voor opzeggingen (uitsluitend schriftelijk, uiterlijk 4 weken voor einde abonnementsperiode).

Privacy. In verband met het uitvoeren van een (abonnee)overeenkomst en/of het aanbieden van (online)diensten leggen wij (persoons)gegevens vast die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van onze dienstverlening en het doen van aanbiedingen. In onze volledige privacyverklaring, die u op onze website aantreft, wordt omschreven hoe wij met uw (persoons)gegevens omgaan en welke mogelijkheden u heeft in geval van wijziging, doorhaling of het indienen van een klacht. Den Haag Centraal 2012 B.V.

15 JUNI 2019

BINNENKIJKEN IN BIJZONDERE GEBOUWEN

DEN HAAG 2019 DAG VAN DE ARCHITECTUUR

dvda-denhaag.nl

Plek voor iedereen

De ervaring van architectuur in de stad wordt bepaald door wie je bent. De stad is het thuis van vele mensen, ieder met een unieke blik en een eigen gebruikspatroon. De architectuur en het ontwerp bieden ruimte aan al die verhalen en opvattingen.

Op **ZATERDAG 15 JUNI 2019** vindt voor de zeventiende keer de **DAG VAN DE ARCHITECTUUR DEN HAAG** plaats. Eén dag per jaar openen bijzondere gebouwen hun deuren voor architectuurrondleidingen en zijn er tal van speciale activiteiten. Om een zo interessant en gevarieerd mogelijk programma samen te stellen, werken we ook dit jaar samen met de **DAG VAN DE BOUW**; beide publieksevenementen vallen op dezelfde dag.

Deze dag maakt zichtbaar dat er voor iedereen plek is in de stad – soms gepland, maar even vaak toevallig. In het programma maak je kennis met verschillende ervaringen van gebruikers. Van een street artist tot een hardloper, van dakbewoners tot mensen die werken voor de overheid. We laten zien dat er oneindige mogelijkheden zijn in Den Haag en dat er unieke blikken op de stad bestaan. Zo komen op deze dag vele leefwerelden een stukje dichter bij elkaar.

Wij kijken vooral uit naar alle opengestelde gebouwen en de vele specifieke rondleidingen en tours die deze veelzijdigheid laten zien. Wie wil nu niet de voormalige Amerikaanse ambassade in? Of de bouwplaats van het OCC aan het Spuiplein op? Het volledige overzicht is te vinden in het hart van deze uitgave.

We hopen jullie allemaal te zien op 15 juni!

COLOFON

De Dag van de Architectuur 2019 is georganiseerd door Tim de Boer, Paul de Vries, Jelle van Boggelen en vele anderen.

Deze dag is mede mogelijk gemaakt door gemeente Den Haag, Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, BPD Cultuurfonds, Fonds 1818 en de BNA.

DEN HAAG CENTRAAL:

HOOFDREDACTIE
Herman Rosenberg

CHEF REDACTIE
Annerieke Simeone

EINDREDACTIE
Herman Jansen

REDACTIE
Jasper Gramsma (coördinator), Vera de Jonckheere, Marc Konijn, Jeroen van Raalte en George Vermij

FOTOGRAFIE
Winish Chedi

VORMGEVING
Anneke de Zwaan
Ontwerp voorpagina en programma pagina's:
Jantien Methorst, Things to Make and Do en Christian van der Kooy

UITGEVER
René Wagemaker

ADVERTENTIES
Rob Jurriaans
Rogier Panis

Den Haag door

Niet de architect of stedenbouwer, maar de gebruiker staat dit jaar centraal op de Dag van de Architectuur. ‘Door andere ogen’ is het thema van deze zeventiende editie. Studenten van de Rotterdamse Academie van Bouwkunst gingen in Den Haag op pad om hun vak eens van een andere kant te bekijken en maakten er een filmproject over. Vier perspectieven uitgelicht.

Door Jasper Gramsma - Foto's: Winish Chedi

De stad als echoput

Naam: Marcel Boer
Leeftijd: 55 jaar

Bijzonderheden:
nagenoeg blind

“Als kind ben ik door een ongeluk aan één oog blind geworden. 25 jaar later kreeg ik tijdens een ruzie in het café een bierglas in mijn andere oog en raakte ik mijn zicht bijna helemaal kwijt. Nu zie ik alleen nog licht en contrast. Gelukkig woon ik al mijn hele leven in dezelfde buurt, daar kan ik me prima redden. Maar in de rest van Den Haag is het een stuk lastiger, omdat er nog niet zoveel is nagedacht over de stad voor blinde mensen. Vooral hoge stoepranden, fietspaden zonder geleidelijnen en stoplichten zonder rateltikkers zijn een probleem. Op kruispunten zoals de Zevensprong aan de Loosduinseweg komt dat allemaal bij elkaar. Dan moet ik oversteken op gevoel. Meestal luister ik naar de tram en loop ik daarmee op, zodat ik zeker weet dat er geen ander verkeer aankomt. Bij de tramhaltes is het wel perfect geregeld, al weten sommige mensen niet waarom daar ribbellijnen liggen. Die denken dat je daarachter moet blijven staan voor je veiligheid, of zetten er hun koffers op. De weerkaatsing van geluid is voor mij de belangrijkste manier om me te oriënteren, dat wordt met al dat elektrische verkeer steeds moeilijker. En hoogbouw kan ook een probleem zijn; als de wind er hard omheen waait, ben ik mijn geluid kwijt. Architecten zouden meer rekening moeten houden met contrast. Vaak ontwerpen ze alles in één kleur. Neem het stadhuis, met al die witte pilaren. Als de zon erop schijnt, zie ik niets meer, en er liggen ook geen geleidelijnen. Daarom zou ik zeggen: geef de looprichtingen een kleur. Als vrijwilliger bij de stichting Voorall test ik gebouwen. Ik heb de wethouder zelfs zover gekregen om blind met mij door het stadhuis te lopen. Hij heeft verbetering beloofd.”

‘Hoogbouw kan ook een probleem zijn; als de wind er hard omheen waait, ben ik mijn geluid kwijt’

Bekijk alle video’s op:

andere ogen

De stad als ‘shared space’

Naam: Tom Visser
Leeftijd: 29 jaar

Bijzonderheden:
student bouwkunde

“Ik wilde graag eens zien hoe de Grote Marktstraat functioneert. Het ontwerp is heel mooi, met de gedachte dat de straat een gezamenlijke ruimte is voor voetgangers, fietsers en bromfietsers waarin iedereen op elkaar let. Dat had ik zelf wel willen bedenken, maar hoe werkt dat in de praktijk? Met zo’n gecombineerde gebruiksfunctie doemt al snel de vraag op wie er nou eigenlijk de baas is. Als je het aan mensen voorlegt, heerst de fatsoensnorm en zeggen ze: we moeten op elkaar letten. Maar uiteindelijk geldt gewoon het recht van de sterkste. De praktijk is weerbarstig en daarom wordt de bromfiets al geweerd. In dat falen spelen alle ontwerpelementen een rol. Het ontwerp ten spijt is gebleken dat mensen meer ondersteuning nodig hebben en dat vraagt om regie. Dan moet je terug naar de tekentafel. Onlangs zijn er bloembakken geplaatst, waarmee een afkadering, dus de ontbrekende ondersteuning, gerealiseerd had kunnen worden, maar die zijn totaal willekeurig verspreid. Ook het gebrek aan ingangen voor winkels is een probleem. Bij de Bijenkorf gaat dat juist wel goed: door drie ingangen zorg je voor spreiding van mensen op straat en het geeft meer interactie. Een ander element dat beter kan, zijn de grote gesloten plinten. Zeker bij een gebouw als dat van Marks & Spencer, dat nu leegstaat, is een heel groot deel van de straat in onbruik geraakt. Kleine, menselijke initiatieven kunnen daarin al veel verandering en verbetering brengen. Zo zou je het terras van het tegenovergelegen restaurant van Jamie Oliver, dat in de schaduw ligt en dus nauwelijks wordt gebruikt, zolang naar de overkant kunnen verplaatsen. Kortom, wees flexibel.”

‘Met zo’n gecombineerde gebruiksfunctie doemt al snel de vraag op wie er nou eigenlijk de baas is’

De stad als canvas

Naam: Leo Heusdens
Leeftijd: 40 jaar

Bijzonderheden:
street artist

“Streetart draait om kunst in de openbare ruimte, meestal met een spuitbus en met een licht anarchistisch tintje door bijvoorbeeld een politieke boodschap. Maar het is breder dan graffiti. Dat ontstond in de jaren zeventig in New York en is er vooral op gericht om onder een pseudoniem een reputatie op te bouwen in de scene door steeds je eigen letters te herhalen. En het is vrijwel altijd illegaal. In de loop der jaren hebben meer artiesten de spuitbus opgepakt en is de kunstvorm volwassen geworden. Nu wordt streetart zelfs door de gemeente omarmd met het idee dat samenwerken beter is dan bestrijden. Het platform The Hague Street Art, waarvan ik projectmanager ben, helpt illegale graffiti tegengaan. Zo hebben we in Segbroek bijna veertig vervallen elektriciteitshuisjes van een kunstwerk voorzien en sindsdien zijn ze goed gebleven; de ongeschreven regel is dat je niet over andermans werk heen gaat. Ook zijn er drie legale oefenlocaties: in de Binckhorst, in het Zuiderpark en op de Mient. Op deze goedkope en mooie manier wordt de openbare ruimte leefbaarder. Prachtig toch, als kunst dag en nacht toegankelijk is voor iedereen? En het werkt: fotografen komen er speciaal voor naar Den Haag, er zijn streetarttours door de stad en zelfs commerciële partijen zien de toegevoegde waarde, waardoor streetart steeds vaker verwerkt wordt in de architectuur. De mooiste plek? Daar waar de zichtbaarheid het beste is en het liefst op een zo groot mogelijk oppervlak. Een van de mooiste was de muurschildering op het Lucent Danstheater van het duo Bier en Brood: super-indrukwekkend en op zo’n drukke plek. Niet voor niets hebben ze daarmee een Benelux Street Art Award gewonnen.”

‘Prachtig toch, als kunst dag en nacht toegankelijk is voor iedereen?’

www.dvda-denhaag.nl/

De stad als inclusieve ruimte

Naam: Mariëtte van Moolenbroek
Leeftijd: 47 jaar

Bijzonderheden:
zit in een rolstoel

“Den Haag noemt zich koploper in rolstoeltoegankelijkheid en dat is ten dele waar. Aan de ene kant doet de gemeente haar best, met een aparte beleidsmedewerker op dit vlak. Aan de andere kant maakt de regelgeving voorzieningen ingewikkeld. Dat heeft te maken met oude en nieuwe gebouwen. Een monumentaal pand mag niet zomaar worden aangepast. Je ziet dat er bij nieuwbouw steeds meer rekening wordt gehouden met toegankelijkheid. Helaas is er geen wettelijke plicht, waardoor kosten vaak het argument zijn om het niet te doen. Heel triest. Een voorbeeld dat wel goed heeft uitgepakt, is de boulevard. Je kunt overal het strand oprijden en de strandtenten zijn verplicht een goede ingang met rijplanken voor rolstoelers te hebben. Ook de nieuwe trams en de perrons op bijvoorbeeld de Scheveningseweg zijn goed, al moet de tram met traptreden nog worden vervangen. Die voorzieningen zijn mede te danken aan de stichting Voorall, waarvoor ik onder andere meedenk over de toegankelijkheid van openbare gebouwen. Wat dat laatste betreft, is het in winkels en horeca helaas slecht gesteld. Op de Grote Markt is de samenwerking niet goed, maar bij Bleyenberg ertegenover laten ze zien hoe het moet: daar kan ik naar binnen, te zware deuren worden voor me opengedaan, en hoewel de lift vrij klein is, kan ik naar boven. Op de etage is ook het invalidentoilet. Heel fijn om je zo welkom te voelen. Als ik aanbevelingen mag doen aan ontwerpers en bouwers, zeg ik: zorg dat je gebouw voor iedereen toegankelijk is met onder andere aangepaste toiletten en liften, en betrek er in een vroeg stadium een belangenorganisatie of ervaringsdeskundige bij.”

‘In winkels en horeca is het helaas slecht gesteld’

Save the Date!

LOCATIE
Van Rijnweg 1D

Zaterdag 6 juli a.s. open dag

RijswijkBuiten

Voordelen van de stad
Het mooie van de natuur

Kopen of huren!
Bent u ook zo benieuwd naar de nieuwe projecten in RijswijkBuiten?

Laat u verrassen en
kom naar de open dag.

Kijk voor meer informatie op www.rijswijkbuiten.nl

RIJSWIJKBUITEN
Een wijk vol nieuwe energie

---

luxe
appartementen
tussen
stad en zee

TERRAZZO
APARTMENTS THE HAGUE

15 EXCLUSIEVE APPARTEMENTEN
VAN CIRCA 150 M² TOT 330 M²
MET GROTE BUITENRUIMTEN
EN VRIJHEID BIJ INDELING

START VERKOOP
12 JUNI

SCHRIJF U IN OP ONZE WEBSITE
OM OP DE HOOGTE TE BLIJVEN
EN DE UITNODIGING VOOR
HET EVENT TE ONTVANGEN:

TERRAZZO-APARTMENTS.NL

VERKOOPINFORMATIE

Steenks & van Deelen
070 34 74 433

i4 Housing
070 51 17 571

100 jaar LIAG

Bouwen om de mens gelukkiger te maken

Het Haagse architectenbureau LIAG bestaat een eeuw. Van het KLM-gebouw tot ROC-Mondriaan, altijd stond en staat het ‘welzijn van de gebruikers’ centraal.

Door Herman Rosenberg

V.l.n.r.: Thomas Bögl, Arie Albers en Erik Schotte van LIAG.
Foto: Hannah Anthonysz

Een flexibel ingerichte kantoorzone van het Voedingscentrum aan de Bezuidenhoutseweg.
Foto: Mart Stevens

Het profiel is wat minder hoog dan dat van de reuzen OMA van Rem Koolhaas en Mecanoo van Francine Houben. Toch heeft het middelgrote Haagse architectenbureau LIAG (36 medewerkers) een rijke geschiedenis en timmert het aan de weg met bijzondere en ook duurzame projecten. “Neem de inrichting en uitbreiding van het Voedingscentrum aan de Bezuidenhoutseweg, die wij doen,” zegt architect en partner Arie Albers. “Daar zorgen we voor licht en ruimte met flexibel ingerichte kantoorzones. De toegepaste materialen en het meubilair zijn circulair. Wij geloven in hergebruik. Pvc komt er bij ons niet in. Dat is gif.”

En inderdaad, de impressies en foto’s van het Voedingscentrum tonen lichte, huiskamerachtige kantoren met veel groen. Geen donkere toestanden, gevaarlijke trappen en te veel onhandig design, waar bijvoorbeeld de renovatie van het verzamelministerie aan de Rijnstraat op uitdraaide. Project van OMA. Albers en zijn partners Thomas Bögl en Erik Schotte, die we spreken in hun kantoor aan de Koninginnegracht, lachen betekenisvol. Maar zeggen niks. Not done, het werk van collega’s afkraken.

Maar die naam LIAG. Wat betekent dat nou eigenlijk? Bögl legt uit dat het oorspronkelijk een afkoring is die verwijst naar vroegere grootheden van het bureau zoals Jaap Luyt en Wouter de Iongh. “Maar nu staan de letters voor onze principes: Liefde, Innovatie, Architectuur en Geluk.” Dat klinkt wat zweverig, maar heeft wel wortels in het verleden van het bureau, dat in 1919 begon onder leiding van de bekende Haagse architect Dirk Roosenburg. Dat was aan de vooravond van het Nieuwe Bouwen, een stroming die streefde naar het verbeteren van leven en maatschappij door de architectuur. Roosenburg bouwde traditioneler dan de voormannen van die richting, zoals Oud en Dudok, maar bereikte een uitzonderlijk hoge kwaliteit. Zie bijvoorbeeld zijn KLM-hoofdkantoor aan de Plesmanweg (later ministerie van Verkeer en Waterstaat) en reeksen herenhuizen aan de Waalsdorperweg en de Laan van Meerdervoort (het zogeheten ‘artsenrijtje’).

PHILIPSFABRIEK

Op de Dag van de Architectuur is er een fietstocht langs oude en nieuwere Roosenburg/LIAG-scheppingen, zoals de uitbreiding van het Provinciehuis (1994), het voormalige KLM-gebouw (1938-1949), Dudok/ProDemos aan de Hofweg (verbouwing 2001), ROC Mondriaan in de Waldorpstraat (2011) en de voormalige Philipsfabriek op de Fruitweg (1958). Wat hier, maar ook elders opvalt, is dat het oeuvre van Roosenburg en LIAG behoorlijk slijtvast is. Het KLM-gebouw gaat een nieuw leven tegemoet als wooncomplex, de Philipsfabriek is nu een centrum voor stadslandbouw. En al is het bedrijf dat de kas op het dak exploiteerde failliet gegaan, de architectuur bleek ook hier sterk genoeg voor een tweede leven. “Wij maken gebouwen die het waard zijn om te behouden, ook als de functie verandert,” zegt Erik Schotte. “Dat past ook bij onze visie op duurzaamheid. Slopen is een uiterste middel.”

Ook buiten Den Haag timmerde en timmert LIAG aan de weg. Een aantal iconen wordt op de website van het bureau nader toegelicht. Een ervan is het hoofdkantoor van Philips Benelux in Eindhoven uit 1963, net als het KLM-gebouw een rijksmonument. Albers, enthousiast: “Het gebouw wordt gekenmerkt door een bijzondere constructie met draagarmen op het dak waar de verdiepingsvloeren aan hangen. Dat was zo bedacht in verband met de nabijheid van het vliegveld. Als er een vliegtuig tegenaan vloog, moest het blijven staan. Nou ja, ze dachten toen niet aan een 737 of zo, maar aan de kleinere vliegtuigjes die toen op Eindhoven vlogen.” Een monderne topper van het bureau is het vorig jaar voltooide Prinses Máxima Centrum voor kinderoncologie in Utrecht. Het is een 45.000 vierkante meter groot complex dat volledig is toegesneden op de zorg voor kinderen. Elke ziekenkamer is in feite een appartementje. Met balkon, extra slaapruimte en een keukentje, zodat ouders bij hun kind kunnen verblijven. Het gebouw heeft tot in de Verenigde Staten aandacht getrokken.

PROJECT TRANSVAAL

In de ‘gewone’ projectenlijst komen we ook nog een groot complex in Transvaal tegen, een multifunctioneel vrijetijdscentrum met woningen, zorgfuncties, winkels, horeca en onderwijs. Vijf jaar geleden ontwierp LIAG het al voor de hoek Monstersestraat/Delftselaan. Maar er ontstond politiek gedoe en er kwam een nieuw, rechtser college van B en W. De drie architecten kijken elkaar aan. Het ligt gevoelig allemaal, dat is duidelijk. Arie Albers: “Dit is een plan dat een enorme stimulans is voor Transvaal, ook voor de werkgelegenheid. We gaan er nog altijd van uit dat het er komt.”

De fietstour 100 jaar LIAG architecten van HaAC begint om 11.15 uur (Lange Voorhout 102). Inschrijven is vereist: www.dvda-denhaag.nl

‘De letters staan voor onze principes: Liefde, Innovatie, Architectuur en Geluk’

ADVERTENTIE

Je huis verbouwen? www.verbouwjeeigenhuis.nl

schaeffer

Studioschaeffer B.V. | Architecten BNA

OPEN VERKOOP DAG

NIEUW KIJKDUIN

Wil jij 365 dagen per jaar een vakantiegevoel? Dat kan! Kom 15 juni naar de Open Verkoop Dag op Nieuw Kijkduin.

Heb je interesse om op deze bijzondere plek te wonen? FRED Developers organiseert een Open Verkoop Dag op zaterdag 15 juni. Van 10.00 tot 16.00 uur is het Nieuw Kijkduinteam aanwezig in de Sales Gallery op het Deltaplein 654. Proef de sfeer, bekijk de maquette en kom onder het genot van een hapje en drankje alles te weten over all-season-badplaats Nieuw Kijkduin.

Adres **Deltaplein 654, Den Haag**

www.nieuwkijkduin.nl

De deuren zijn open

‘VS-ambassade heeft weer iets van de oude glans van Breuer’

Op de drempel van de historische binnenstad heeft Den Haag tientallen jaren langs een onneembare moderne vesting moeten stappen. Met het vertrek van de Amerikaanse ambassade naar Wassenaar kan de stad zijn ‘Breuer’ eindelijk verkennen.

De ‘rommel’ is opgeruimd in de voormalige ambassade. Foto’s: West Den Haag

Door Marc Konijn

Het was toch wel even slikken, toen Laressa Mulder van Anna Vastgoed en Cultuur op 1 maart van vorig jaar voor de eerste keer voet zette in de Amerikaanse ambassade. Buiten zag het er nog veelbelovend uit. Die vermaledijde antitankpalen waren zojuist uitgegraven en het polsdikke traliewerk was neergehaald. Het betonnen pand had zijn harnas afgeworpen en knapte er meteen al wat van op. Maar achter de gevel van de ambassade trof Mulder een decor aan dat minder vrolijk stemde.

Het is nu moeilijk voorstelbaar, vertelt Mulder, maar Marcel Breuer, de Amerikaanse architect, interieurarchitect en meubelmaker, heeft in 1959 een heel open en vriendelijk gebouw ontworpen. Het deel aan het Korte Voorhout, met bibliotheek en auditorium, was voor iedereen toegankelijk. En overal in het pand liepen prachtige zichtlijnen. De ambassade ademde transparantie. “Van dat open karakter is niets overgebleven. Overal in de ambassade waren muurtjes opgetrokken, kleine kamertjes gemaakt, vanwege een groot gebrek aan kantoorruimte.”

BEVEILIGING

Een tweede ‘aanslag’ op de creatie van Breuer werd gepleegd uit naam van de beveiliging. Het eerste stapje daartoe werd in de jaren zeventig gezet, na de gijzeling in de naastgelegen ambassade van Frankrijk. Na de aanslag van 11 september 2001 was er geen houden meer aan en transformeerde het gebouw in een bunker – ook inpandig. Mulder: “Zelfs bij de lift was extra beveiliging, met tralies en gordijntjes. Op de begane grond was de receptie verplaatst naar de zijkant, dwars over die lange gang met die mooie zichtlijn.”

Op die dag van de eerste wandeling door de ambassade kreeg Den Haag feitelijk zijn prachtplek aan het Lange Voorhout terug. De Amerikanen waren net vertrokken naar de Waalsdorperlaan in Wassenaar. De gemeente Den Haag wist nog niet goed wat te doen en besloot de deuren alvast open te gooien. Anna Vastgoed en Cultuur en West Den Haag kregen de taak om de stad kennis te laten maken met Breuer. Maar dan moest wel eerst ‘wat rommel’ worden geruimd. In nauw overleg met het Rijksvastgoedbedrijf is de begane grond opgeknapt: muren zijn neergegaan, lijm is van de vloer geschraapt, systeemplafonds zijn verwijderd en het auditorium is opgeknapt. Mulder: “Het gebouw was compleet leeggetrokken. Nu heeft het weer iets van de oude glans van Breuer. We hebben zelfs een kopie van de originele lampen in het auditorium gevonden en opgehangen.”

RONDLEIDINGEN

Intussen worden er wekelijks rondleidingen gegeven, zijn er exposities te zien en evenementen te bezoeken. Je kunt er een tijdelijke werkplek vinden, een vergadering beleggen. In de avonduren brandt er weer licht achter de ramen, en bij de entree wappert een vlag. De creatieve breinen van West Den Haag schotelen een programma voor dat prikkelt en uitdaagt, vanuit de moderne kunst. Mulder: “Wat we heel fijn zouden vinden, is om Den Haag te laten zien waar dit gebouw voor staat, hoe bijzonder het is, heel anders dan het beeld dat veel mensen ervan hebben.”

Het bijzondere zit ook in de nieuwe invulling, verzekert de beheerder van het pand. Mulder: “Wij zitten hier tijdelijk, tot het einde van het jaar, of in ieder geval tot de gemeente het pand heeft verkocht. Maar wat wij hier doen, het programma dat wij bieden, met die open houding van de modernist Breuer, waar je verrast kunt worden, dat is echt nieuw in Den Haag. Zo’n plek heeft de stad niet eerder gehad.”

De voormalige Amerikaanse ambassade (Lange Voorhout 102) is het centrale informatiepunt voor de Dag van de Architectuur. Van 10.00 tot 17.00 uur zijn er rondleidingen, lezingen en een debat.

Tent op dak

Een voorbeeld van de nieuwe invulling van de ambassade is te zien op de Dag van de Architectuur. Roos Berendsen (41) zal met een tentje op het dak van de ambassade bivakkeren. “Het is mijn droom om in een tiny house te wonen, maar dan niet aan de rand van de stad, zoals meestal gebeurt, maar midden in de stad zelf, boven op een dak. Een hofje op hoogte, hoe mooi zou dat zijn? En het kan ook. In Rotterdam gebeurt zoiets al, en Den Haag heeft een enorm areaal aan daklandschap. Dat kun je vergroenen, maar je kunt er natuurlijk ook prima wonen in een tiny house. Dat zou toch een hele mooie toegevoegde waarde kunnen zijn?” Het is de bedoeling van Berendsen om van haar pogingen een documentaire te maken. “Ik hoop op de Dag van de Architectuur mensen te ontmoeten die bereid zijn om hun dak ter beschikking te stellen.”

‘Het gebouw was compleet leeggetrokken’

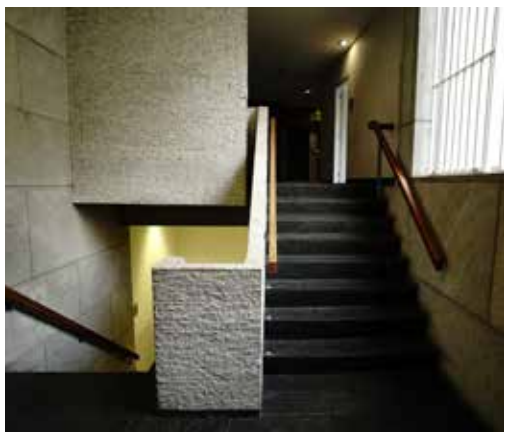

15 JUNI 2019

ZATERDAG 10-17uur

The Hague Architecture Day
Saturday 15th of June 2019 /
Complete English programme available on
dvda-denhaag.nl

BINNENKIJKEN IN BIJZONDERE GEBOUWEN

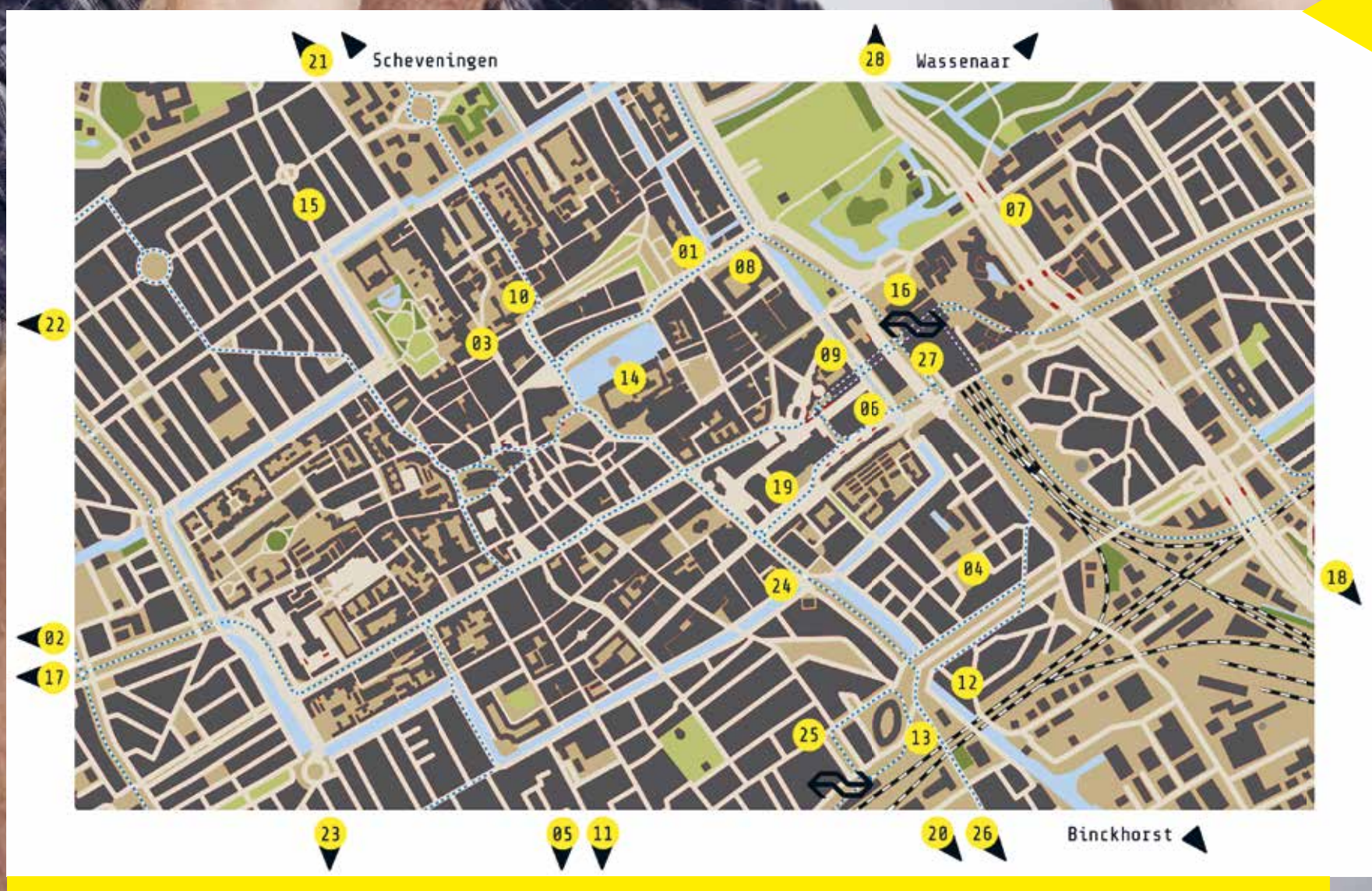

01 Centraal informatiepunt Onze Ambassade
10.00 - 17.00 uur Rondleidingen door het gebouw, lezingen en debat
Open voor al uw vragen over het programma ⚲ Lange Voorhout 102

Central information point Onze Ambassade
10.00 - 17.00 uur Tours, lectures and debate. Open for all your
questions regarding the programme ⚲ Lange Voorhout 102

DAG VAN DE ARCHITECTUUR
DAG VAN DE BOUW DEN HAAG

Download het complete programma in onze eigen app.
Scan daarvoor de QR-code of ga naar dvda-denhaag.nl

Bijzondere gebouwen / Exceptional buildings

02
Groene Mient
10.00, 12.00 en 14.00 uur Rondleidingen
Inschrijven dvda-denhaag.nl
Limoenhof 1

03
Hotel Indigo The Hague - Paleis Noordeinde
11.30, 13.30 en 15.30 uur Rondleidingen
Inschrijven dvda-denhaag.nl
Noordeinde 33

04
Into the wild Playscape
11.00 - 16.00 uur Open plein
Grevelingenveld

05
Maakhaven
13.00 - 16.00 uur Doorlopend rondleidingen
1e Lulofsdwarsstraat 60

06
Ministerie van BZK en J&V
11.00 - 16.00 uur Rondleidingen
(voor rondleidingen in de middag, vanaf 12 uur inschrijven in de entreehal)
Inschrijven dvda-denhaag.nl
Legitimatie verplicht
Turfmarkt 147

07
Ministerie van EZK & Ministerie van LNV
11.00 - 16.00 uur Rondleidingen
Inschrijven dvda-denhaag.nl
Legitimatie verplicht
Bezuidenhoutseweg 73

08
Ministerie van Financiën
11:00 - 15.00 uur Elk half uur rondleidingen
Inschrijven dvda-denhaag.nl
13:30; 14:30; 15:30 uur (inschrijven op de dag zelf)
Legitimatie verplicht
Fotograferen niet toegestaan
Casuariestraat 32 (achteringang)

09
Ministerie VWS en Ministerie SZW (de Resident)
11.00 - 16.00 uur Doorlopend rondleidingen
Parnassusplein 5

10
Raad van State
11.00, 12.30 en 14.00 uur Rondleidingen
Inschrijven dvda-denhaag.nl
15.30 uur Rondleiding, inschrijven op het Centraal informatiepunt
Legitimatie verplicht
Kneuterdijk 22

11
RAC Hallen / Stichting Haags Industrieel Erfgoed
11.30, 12.30, 13.30 en 14.30 uur Rondleidingen
1e van der Kunstraat 282

12
Studio Schaeffer
11.00 - 16.00 uur Open Huis
Scheepmakersstraat 47

13
The Penthouse in de Haagse Toren
11.00 - 16.00 uur Open Huis
Rijswijkseplein 786

14
Tweede Kamer der Staten Generaal
11.00, 12.00, 13.00, 14.00 en 15.00 uur Rondleidingen
Inschrijven dvda-denhaag.nl
Legitimatie verplicht
Binnenhof 1A

15
Woongemeenschap Anna Paulowna
12.00, 13.00, 14.00, 15.00 en 16.00 uur Rondleidingen
Inschrijven dvda-denhaag.nl
Anna Paulownastraat 22

Bouwplaatsen / Construction areas

16
Fietsenstalling Koningin Julianaplein
10.00 - 16.00 uur Open Huis
Bezuidenhoutseweg / Rijnstraat

17
Finest of Ockenburgh
10.00 - 16.00 uur Rondleidingen
Ockenburghstraat 45

18
Herinrichting De Nieuwe Driemanspolder
11.00 - 16.00 uur Open Huis
Voorweg 135, Zoetermeer

19
Onderwijs- en Cultuurcomplex
10.00 - 15.00 uur Rondleidingen
Inschrijven dvda-denhaag.nl
Schedeldoekshaven 101

20
Rotterdamsebaan
(ook Landelijke opening Dag van de Bouw)
10.00 - 16.00 uur Open Huis
Laan van 's Gravenmade

21
Scheveningen Noord-Boulevard
Zie dagvandebouw.nl

22
Vervangen kademuren Valkenboskade
11.00 - 15.00 uur Open huis
Valkenboskade (tussen Laan van Meerdervoort en Thomsonlaan)

Activiteiten / Activities

23
Moerwijk door de ogen van ANNASTATE
11.30 en 16.00 uur Start wandeling
Willem Dreespark 102

24
Ooievaart (ge)bouwenvaart
14.00 uur Afvaart
Prijs: max. 12,50 pp
Bierkade 18B (havenkantoor)

25
Schilderswijk by Night / Bewonerstours
18.30 uur
Inschrijven dvda-denhaag.nl
Prijs: 15,-
Hoefkade 11

26
Street Art Run Tour Binckhorst Den Haag-ASICS FrontRunner On Tour
15.30 uur Start
Inschrijven dvda-denhaag.nl
Saturnusstraat 60

27
UN(JUST) Peace Audio Fiets Tour
Zelf te doen / English only
Meer info dvda-denhaag.nl
Start bij Centraal Station

28
Wandeling Nieuwe Haagse School - Door de ogen van een woonhotel bewoner
10.30 en 13.00 uur
Inschrijven dvda-denhaag.nl
Neuhuyskade 2

Activiteiten / Activities

01 Onze Ambassade

Lange Voorhout 102

Lezing Wijnand Galema
10.00 uur Inschrijven dvda-denhaag.nl

Fietstour hotspots en ontwikkeling Binckhorst
11.15 en 14.15 uur
Vanaf Onze Ambassade naar de Rotterdamsebaan

HaAC Fietstour 100 jaar LIAG Architecten
11.15 uur Inschrijven dvda-denhaag.nl

Wandeling door de ogen van Stadsbouwmeester Erik Pasveer
11.15 uur Inschrijven dvda-denhaag.nl

Wandeling Vrienden van Den Haag
11.15 uur Inschrijven dvda-denhaag.nl

Wandeling met leden Welstandscommissie Den Haag
12.00 uur Inschrijven dvda-denhaag.nl

Bouw je eigen droomhuis
Kinderworkshop 4+
12.45 - 14.30 uur

Debat Door andere ogen Ambassade in de stad / Platform Stad
16.00 - 17.00 uur Inschrijven dvda-denhaag.nl

Met dank aan Deelnemende gebouwen, architecten, SHIE, Vrienden van Den Haag, HaAC, Tim de Boer, Paul de Vries, Jelle van Boggelen, Tonko Leemhuis, Casper Vos, Hanneke Schiphorst, Melvin Kaersenhout, Platform Stad, ANNASTATE, Bewonerstours Schilderswijk, Manifestatie 100 jaar Nieuwe Haagse School, gemeente Den Haag - DSO, Welstandscommissie, fotografen, organisaties, bedrijven en bovenal onze enthousiaste vrijwilligers.

Mede mogelijk gemaakt met een subsidie van
Gemeente Den Haag, Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, BPD Cultuurfonds, Fonds 1818, BNA.

Kijk voor de laatste stand van zaken op www.dvda-denhaag.nl en www.dagvandebouw.nl

Centrum Groepswonen
informatie - advies - ontwikkeling

Je wilt zelfstandig blijven wonen en je privacy behouden. Daarnaast ben je op zoek naar meer gezelligheid, betrokkenheid en geborgenheid. Moeilijk te combineren? Helemaal niet!

KOM NAAR ONZE INFORMATIEBIJEENKOMSTEN

en hoor alles over de diversiteit in groepswonen in Den Haag. Iedere maand organiseren wij een middag waar we je informeren over bestaande- en nieuwe projecten en is er ruimte voor het stellen van vragen. Aanmelden via onze site **www.centrumgroepswonen.nl** of bellen naar 070 – 217 00 05!

Riviervismarkt 2 ▲ 2513 AM Den Haag ▲ Telefoon 070 21 70 005
www.centrumgroepswonen.nl ▲ info@centrumgroepswonen.nl
facebook.com/centrumgroepswonen

JAN DE JONG
#STOPFEYENOORDCITY

ZATERDAG 15 JUNI OPEN VERKOOP DAG NIEUW KIJKDUIN

PROEF DE SMAAK VAN WONEN AAN DE KUST

Wakker worden terwijl je de zee hoort ruisen. Na het werk met je voeten in het zand. Fietsen door de duinen. Nieuw Kijkduin geeft je 365 dagen een vakantiegevoel. Hier een appartement kopen, betekent kiezen voor het beste wat de kust te bieden heeft.

Heb je interesse om op deze bijzondere plek te wonen? FRED Developers organiseert een Open Verkoop Dag op zaterdag 15 juni. Van 10.00 tot 16.00 uur in de Sales Gallery op het Deltaplein 654. Kom, proef de sfeer, bekijk de maquette en kom alles te weten over wonen in all-season-badplaats Nieuw Kijkduin.

WINKELS, HORECA EN STRAND AAN JE VOETEN
Nieuw Kijkduin is een compleet nieuw woon- en werkgebied. In de zeven prachtige woongebouwen vind je diverse woonmogelijkheden. Van tweekamer appartementen tot grotere appartementen en penthouses. De gebouwen zijn via de Kijkduin Boulevard, de Delta Promenade en diverse pleinen met elkaar verbonden, waardoor winkels, horeca en het strand slechts een paar stappen van je huis verwijderd zijn. Elke dag een vakantiegevoel!

WONINGAANBOD NIEUW KIJKDUIN
Nieuw Kijkduin wordt gerealiseerd in twee fases.

De eerste fase is verkocht en in aanbouw. De verkoop van de appartementen en penthouses in fase 2 is gestart. Er zijn nog diverse woningen beschikbaar. Kijk ook op www.nieuwkijkduin.nl. De start bouw van fase 2 is gepland voor eind 2019. De oplevering is medio 2022.

WWW.NIEUWKIJKDUIN.NL

WILT U DUURZAAM KOSTEN BESPAREN OP UW ONROEREND GOED EN EEN GEZOND KLIMAAT IN UW WONING?

Vochtstop is de specialist op het gebied van vochtwering en vocht gerelateerde schade.
Al meer dan 30 jaar ervaring! Voor al uw vochtwering projecten van belegger tot particulier!

Deze monumentale gewelf kelder uit ca. 1750 was al meer dan 40 jaar door vocht aangetast

Na zorgvuldige analyse is een injectie plan en een renovatieplan opgesteld

Het resultaat: een droge kelder met 10 jaar garantie!

- waterdicht maken van kelders, parkeergarages en balkons
- constructieve injectie technieken
- renovatie van vloeren en vloercoatings
- beton reparatie en beton conservering
- bestrijding optrekkend vocht in muren
- verhelpen vochtige kruipruimten
- isoleren van vloeren en muren
- schade aan pleisterlagen en gevels
- onderzoek en inspectie
- uitvoering en rapportage
- 10 jaar garantie

VOCHT STOP

Nijverheidsstraat 70
2288 BB Rijswijk
T: 015-5160612
M: info@vochtstop.nl
W: www.vochtstop.nl

Andere kijk op onze wijk

We kennen ze allemaal, maar zien ze niet altijd van hun beste kant: Moerwijk en de Schilderswijk. Daarin brengen kunstenaars en buurtbewoners verandering tijdens de wandeltours op de Dag van de Architectuur.

Door Vera de Jonckheere

Tuinkabouterkunst als voorbeeld van schoonheid in Moerwijk. Foto: ANNASTATE

Nachtelijke Schilderswijk

Een avondwandeling door de Schilderswijk. Wie durft? Schilderswijk by Night toont de highlights van de Schilderswijk Bewonerstours. Itai Cohn, al vele jaren betrokken buurtbewoner, startte deze tours drie jaar geleden ter bevordering van positieve beeldvorming over de wijk en de versterking van de lokale economie. “Ik betreurde dat de berichtgeving zich veelal beperkte tot incidenten, terwijl de wijk zo veel te bieden heeft.”

‘We introduceren deelnemers aan de wandeling na hun tour bij leuke restaurants en eethuisjes in de wijk’

Om het succes van de Schilderswijk Bewonerstour te bestendigen is zo’n anderhalf jaar geleden de stichting BBIS (Bevordering Beeldvorming Internationale Samenleving) opgericht. Met behulp van Schilderswijk Bewonerstours, het stadsbrede Breaking the Walls, wijkevenementen en diverse promotionele projecten draagt deze bij aan de positieve beeldvorming over de Internationale samenleving: een pijler van de stad Den Haag. “De Schilderswijk trekt overdag steeds meer bezoekers uit andere Haagse wijken en van buiten de stad. Een volgende stap is dat mensen ook in de avonduren naar de wijk durven komen, temeer daar het economische leven in de avonduren zijn piek bereikt. Met de nieuwe maatschappelijke tourvariant Schilderswijk by Night leggen we een directe link naar de lokale horeca. We introduceren deelnemers aan de wandeling na hun tour bij leuke restaurants en eethuisjes in de wijk.” Schilderswijk by Night begint bij The Student Hotel tegenover Hollands Spoor. “Tijdens diverse bezoeken aan highlights als het Van Ostadehofje, de rijkgeschakeerde Hoefkade en diverse kunstwerken wordt het boeiende verhaal verteld van de achtergrond en ontwikkeling van de Schilderswijk. Weinigen realiseren zich nog dat de basis te vinden is in de industriele revolutie.” De tour staat stil bij kunstobjecten, ondernemers en bewonersinitiatieven. “De auto aan de muur, door Google gefotografeerd als een van de opmerkelijkste kunstuitingen, de Schilderswijkse bloemetjes en andere projecten waaruit de grote betrokkenheid en toewijding van Schilderswijkers blijkt.”

Na afloop van de wandeling – die Itai ‘een maatschappelijke tour of een behind-the-scene-tour’ noemt en zo’n anderhalf uur duurt – worden deelnemers geïntroduceerd bij leuke eetgelegenheden in de wijk. Culinaire variëteit te over in de Schilderswijk.

Schilderswijk by Night staat stil bij kunstobjecten, ondernemers en bewonersinitiatieven. Foto: PR

De wandeltour Schilderswijk by Night gaat van start om 18.30 uur (Hoefkade 11) en kost € 15,00. De wandeling Moerwijk door de ogen van ANNASTATE begint om 11.30 en 16.00 uur (Willem Dreespark 102).

Kunst in Moerwijk

Het kunstenaarsinitiatief ANNASTATE verzorgt tijdens de Dag van de Architectuur een wandeling door Moerwijk. Afgelopen winter organiseerden de acht jonge Russische en Nederlandse kunstenaars al een enthousiast ontvangen winterwandeling door hun wijk, die in de jaren 1945-1960 is gebouwd.

Woordvoerder Trijntje Noske: “We zijn alle acht in 2018 afgestudeerd aan de KABK. Onze vriendschappelijke samenwerking en gemeenschappelijke kunstvisie kregen een geweldige boost doordat we ons, dankzij kunstcentrum Stroom en de gemeente, konden vestigen in een oud schoolgebouw op het Willem Dreespark 102 in Moerwijk.” Iedere Hagenaar kent Moerwijk, niet alleen door de klassieke Jekkers-regel ‘ik zou best nog wel een keertje net als vroeger…’, maar ook van Parkpop, de typisch Haagse portiekwoningen en het vele groen.

Het doel van ANNASTATE is een zoektocht naar ‘de menselijke connectie in de kunst, door middel van participatieve projecten en sociale interventies’. Trijntje vat dat graag samen in voor iedereen toegankelijke taal: “We zijn voortdurend op zoek naar de schoonheid van Moerwijk, een wijk die vanaf de start in naoorlogs Den Haag volop in beweging is en blijft. We willen de verborgen parels in de buurt blootleggen. Niet alleen de aandacht vestigen op openbare kunststukken, maar ook en vooral op de plekken waar bewoners hun woonomgeving verfraaien én veraangenamen.” Dat kunnen doelbewuste ingrepen zijn, zoals muurschilderingen of etalage-installaties, maar ook toevallige creaties zoals kleurschakeringen in en om het huis of een drieluik rond een bierproducent. “Door de organisatie van bijeenkomsten en discussies aan het Willem Dreespark ontwikkelen wij ons als kunstenaars en via uiteenlopende samenwerkingsvormen hopen we bij te dragen aan de betrokkenheid en het woonplezier van Moerwijk-bewoners.”

Op zaterdag 15 juni vinden twee wandelingen plaats, ’s ochtends en ’s avonds. “De winterwandeling was met tweeënhalf uur aan de lange kant; vanuit dezelfde gedachte verzorgen we nu een tocht van een uur.” Naast de wandeling langs diverse opvallende objecten in de wijk is er in het gebouw van ANNASTATE een gelegenheidsexpositie van de acht kunstenaars. Aan het einde van de wandeling zijn hier tevens drankjes en (vegetarisch) eten verkrijgbaar.

‘We willen de verborgen parels in de buurt blootleggen’

Quooker® CUBE

DE KRAAN DIE ALLES KAN , NU VERKRIJGBAAR BIJ DE VRIES ELEKTRO

Met de nieuwe Quooker CUBE haal je naast warm, koud en kokend water nu ook koel bruisend en gefilterd water uit de Quooker-kraan.

Kom bij ons langs voor een demonstratie en ervaar het gemak!

INTRODUCTIE-ACTIE

Quooker en keukenmuziek

CADEAU

Bij aankoop
van een Quookermodel
Gratis Sonos Play:1 speaker

VAKKUNDIGE INSTALLATIE EN UITLEG VAN UW NIEUWE QUOOKER BIJ U THUIS

de Vries | elektro

Emmastraat 10 Rijswijk
t. 070 390 05 05

WWW.DEVRIESELEKTRO.NL

Kunnen makers wel in de Binckhorst blijven?

De Binckhorst moet de komende jaren een hippe woon-werkwijk worden. Maar juist de creatieve ondernemers die het bedrijventerrein aantrekkelijk maken, zijn onzeker of ze wel kunnen blijven.

Door Jeroen van Raalte

Creatief ondernemer Valentijn Hutte wil het liefst in de Binckhorst blijven. **Foto: Winish Chedi**

Valentijn Hutte houdt niet zomaar van zijn werkplek. Hij is er zelfs getrouwd. "Hier stond de bar van brouwerij Kompaan," wijst hij. Gekrijs van zaagmachines vult de karakteristieke loods waar Hutte samen met vier andere bedrijfjes kantoor houdt. Op de vloer haalt een vrouw een piano uit elkaar, achter in de loods worden 'tiny houses' geproduceerd. Hier werken 'makers' die de Binckhorst tot het creatieve broeinest maken dat het is. En zoals het nu wordt aangeprezen in de nieuwbouwfolders.

Want de Binckhorst staat aan de vooravond van een ingrijpende transformatie. In de komende decennia moet het bedrijventerrein veranderen in een hybride wijk, waar industrie en wonen hand in hand gaan. Vijfduizend woningen komen erbij. Het belooft een hippe buurt te worden, mede dankzij de creatieve ondernemers die hier gevestigd zijn. Alleen vreest menigeen dat straks, als de luxeappartementen eenmaal zijn verrezen, het onbetaalbaar is om nog in de Binckhorst te zitten.

"In januari moeten we weg uit deze loods," vertelt Hutte, wiens bedrijf een tijdelijk huurcontract heeft. Gerede kans dat de fraaie loods daarna wordt gesloopt, ten gunste van woningbouw. "Het is begrijpelijk, maar heel jammer. Wat ik hier heb voor deze prijs, kan ik straks niet meer krijgen in de Binckhorst." Spijtig, want het bedrijventerrein is ideaal voor hem. Vlak bij treinstations en leveranciers. Veel werkruimte. En dat voor een habbekrats. Hutte's bedrijf bouwt grote dingen: caravans, zeecontainers, zelfs complete sportkantines. Hij hoopt dat zijn goede verstandhouding met de beheerder van de loods zijn verblijf kan rekken. "Ik hoop dat ze ons laten meegroeien in de plannen en dat we nog een paar jaar hier mogen zitten."

HOGERE HUREN

De vraag of ze kunnen blijven, leeft bij meer ondernemers in de Binckhorst, zegt Kees Herweijer van bedrijvenvereniging BLF. "Bij gebiedsontwikkeling ontkom je er niet aan dat de grondprijzen omhooggaan. De huurprijzen zijn de afgelopen tijd al hoger geworden." Over bedrijfsruimte in de toekomstige Binckhorst is de BLF in gesprek met de gemeente, die een architectuurbureau laat uitzoeken welke locaties geschikt zijn. "Voor ondernemers die moeten verplaatsen betekent dit verhuiskosten en hogere huren. Dat is lastig; het wordt in ieder geval niet goedkoper. Aan de andere kant wordt de bereikbaarheid van de Binckhorst wel verbeterd."

De gemeente heeft toegezegd dat bedrijven die nu in de Binckhorst zitten, mogen blijven. "Maar dat geldt niet voor de bedrijven die in gemeentepanden zitten," zegt Herweijer. Dat kun je de gemeente niet kwalijk nemen, stelt hij, maar voor veel van de huidige ondernemers heeft het wel gevolgen. Neem papierfabriek Jero, die al zeventig jaar van de gemeente huurt. Het bedrijfspand blijkt buiten hun medeweten te zijn verkocht aan een ontwikkelaar, dus moet het familiebedrijf weg. Ze voelen zich uitgerookt, zei de familie in AD Haagsche Courant. Gebiedsontwikkelaar BPD zoekt naar nieuwe plekken voor creatieve makers. "We zijn bezig met de tijdelijke invulling van leegstaande panden in de Binckhorst," vertelt ontwikkelingsmanager Rosalie de Boer. Via BPD kwam eerder bijvoorbeeld Kompaan in de Binckhorst terecht.

Voorzichtig kijkt Valentijn Hutte al naar een andere locatie voor zijn bedrijf, mocht hij niet kunnen blijven. "In de Plaspoelpolder en plaatsen als Zoetermeer en Ypenburg is nog wel plek, maar daar heerst een heel andere 'vibe' dan hier. En het is duurder. Voor mijn bedrijf is het goed om te kunnen uitbreiden naar een grotere loods, maar creatief is het een verlies om niet in de Binckhorst te zitten."

De fietstour over hotspots in en ontwikkeling van de Binckhorst begint om 11.15 en 14.15 uur (Lange Voorhout 102).

'Wat ik hier heb voor deze prijs, kan ik straks niet meer krijgen in de Binckhorst'

Onderwijs- en Cultuurcomplex

De nieuwe huiskamer van de stad

De eerste gevelelementen van het Onderwijs- en Cultuurcomplex (OCC) pronken op het Spuiplein. Met het einde in zicht vertellen de toekomstige gebruikers over wat zij vinden van hun nieuwe gebouw.

Door George Vermij

Celliste Justa de Jong van het Residentie Orkest draait

Nog heel even en Den Haag is een unieke cultuurtempel rijker. Dat mag ook wel na de lange en moeizame voorgeschiedenis die het Onderwijs- en Cultuurcomplex (OCC) achtervolgt. De architecten Patrick Fransen en Jo Coenen ontwierpen het gebouw en wat artist's impressions geven al een prikkelend beeld van een nieuwe, iconische ruimte. Maar wat vinden de gebruikers ervan?

Else van Ommen en Lex van den Broek werken al een tijdje bij het Koninklijk Conservatorium (KC). Van Ommen is coördinator klassieke muziek en Van den Broek is docent en hoofd van de afdeling AV-techniek. Nu zitten ze op de Juliana van Stolberglaan in een bunkerachtig complex, ontworpen door Leon Waterman. Van Ommen: "Ik heb hier nog gestudeerd en ben echt opgegroeid met dit pand, maar ik kijk erg uit naar de nieuwe situatie. Het leuke daarvan is dat onze studenten de repetities van het Residentie Orkest (RO) en het Nederlands Dans Theater (NDT) kunnen bijwonen. Fantastisch natuurlijk, als je als muzikant bij die gezelschappen terecht wilt komen."
Wie het KC nu binnenstapt, ervaart een gezellige drukte van studenten die aan de balie staan of in de kantine zitten te eten. De knusheid verraadt dat het gebouw de instroom net aankan. Ze zijn daarom ook blij dat ze gaan verhuizen. Van den Broek: "Qua ruimte gaan wij er niet op achteruit, maar sommige dingen leveren wij in qua indeling. We krijgen wel hele grote muziekstudio's, die nu klein zijn. Dat betekent dat je daar ook meer kunt doen en dat is erg leuk voor de studenten, docenten en medewerkers."

> 'Ik stel me voor dat het gebouw je verleidt tot het zoeken naar inspiratie omdat het zo dynamisch is'
> – Eric Blom, NDT

'FAME'-GEVOEL

Wie de voorgeschiedenis heeft gevolgd, weet dat het ging met vallen en opstaan. De input van het KC was wel erg belangrijk en Van Ommen en Van den Broek waren al snel betrokken bij het proces. "Als je op een conservatorium werkt dan zijn er veel zaken die vanzelfsprekend voor je zijn," aldus Van Ommen. "Andere mensen staan daar helemaal niet bij stil. Neem bijvoorbeeld onze afdeling Oude Muziek. Die heeft fortepiano's die vaak van het ene naar het andere lokaal worden vervoerd. Het is niet goed als je die instrumenten steeds op hun kant zet omdat de deur te smal is. Sommige kamers moeten daarom dubbele deuren hebben. Als ik dat tegen iemand zeg, zal die misschien reageren met: 'hoezo moet dat?' Je bent dus met een constante vertaalslag bezig." En wat vinden de studenten eigenlijk van het nieuwe pand? Van Ommen: "De nieuwe lichting is net begonnen en die is er wel erg mee bezig. Als ik ze spreek, zeg ik: ja, want jij gaat straks afstuderen in het nieuwe gebouw! Dat is natuurlijk supergaaf. En je zit veel meer in de stad, dus daar kijken ze naar uit. Ik merk niet echt dat ze het erg vinden om dit gebouw achter te laten. Ik ben wel benieuwd hoe het in de praktijk gaat worden. Als je nu de artistieke impressies ziet, lijkt het allemaal op die tv-serie 'Fame': allemaal jongens en meisjes die door het gebouw lopen met vioolkoffers, terwijl in een gang iemand gitaar speelt. Er is veel ruimte en het is erg spannend hoe zij die gaan benutten."

PLEK VOOR IEDEREEN

Naast een grote instelling als het KC zijn er ook nieuwe organisaties die een bescheiden plekje krijgen in het OCC. Muziekcentrum 1001 Nachten bijvoorbeeld. Ahmet Gür is de oprichter van dit bijzondere initiatief. "Toen ik begon had ik één doel voor ogen: het voor iedereen mogelijk maken om een muziekinstrument te spelen. Heel veel gezinnen met kinderen lopen tegen drempels aan, vooral als ze weinig geld hebben. Met 1001 Nachten proberen wij die drempels weg te nemen. Zo kunnen ze voor weinig geld een instrument kopen en geven wij muziekles op twaalf locaties, verspreid door de stad." Qua toegankelijkheid voor zijn leerlingen is Gür zeer te spreken over het OCC. "We werken nu al samen met het KC en het RO, en doen veel in het Zuiderstrandtheater. Als we straks op één plek zitten, gaat dat veel makkelijker. Het is ook een locatie die voor mijn leerlingen uit de Schilderswijk en Transvaal goed te bereiken is. Het moet ook een plek voor iedereen worden, of je nou rijk of arm bent. Dat is iets waarvoor ik me ga inzetten."

PRIKKELENDE KRUISBESTUIVING

Eric Blom werkt al meer dan zeventien jaar bij het NDT als manager productie en techniek. Hij koestert nog mooie herinneringen aan het Lucent Dans Theater dat in 2015 grotendeels werd gesloopt. "Het was een iconisch gebouw en het eerste grote project van Rem Koolhaas in Nederland. Het is ook de standaard geworden binnen de danswereld; de zichtlijnen waren optimaal en de akoestiek was perfect."
Het NDT krijgt nu een mooie plek aan de Spui-kant van het OCC. "De omvang van het complex is op dit moment nog moeilijk te bevatten, maar het wordt echt kolossaal. Ik denk dat wij zo'n tien procent van het gebouw gaan innemen. We zitten op de tweede en derde verdieping, en onze dansstudio's kijken uit op de Nieuwe Kerk. Het voordeel is dat alles bij elkaar zit: onze kantoren, maar ook het kostuumatelier, de fysio en de gym vormen een compact blok. Ook hebben we een grote productiestudio op de begane grond die achter de theaterzaal zit. Een ideale plek om te repeteren en alles tot in de puntjes af te monteren. Straks kunnen we van de studio rechtstreeks het toneel op." Naast die nieuwe functionaliteit heeft het gebouw voor Blom een uniek potentieel. "De combinatie van een conservatorium en al die gezelschappen op één plek komt nergens voor. Je hebt wel zoiets als TivoliVredenburg in Utrecht. Dat is een groots muziekgebouw met veel verschillende zalen, maar daar zitten geen gezelschappen en er is ook geen school. Het OCC heeft daarom een uitzonderlijke positie die kan zorgen voor een prikkelende kruisbestuiving. Ik stel me voor dat het gebouw je verleidt tot het zoeken naar inspiratie omdat het zo dynamisch is."

EENGEZINSWONING

Het RO zit op dit moment verspreid door de stad. Celliste Justa de Jong kan zich de tijd in de Dr Anton Philipszaal nog goed herinneren. "Voordat ik bij het RO speelde, had ik als

alvast warm op haar nieuwe werkplek. **Foto: Jorieke de Vet**

student een bijbaan als publieksassistent. In de praktijk kwam dat neer op jassen aannemen bij de garderobe en achter de koffiebalie staan. Dat was erg leuk en ik kende daarom veel bezoekers. De Dr Anton Philipszaal zag er vanbuiten leuk uit, maar binnen was het wel behelpen. Achter de concertzaal was het klein en niet echt praktisch ingericht." Voor De Jong is het nieuwe complex een schitterend vooruitzicht. "Het voelt alsof wij weer ons eigen huis krijgen. Ik verheug me ook op de komst van een kleine ensemblezaal waar we kamermuziek kunnen spelen. En dan is er nog de samenwerking met de andere organisaties die er zitten. Als ik aan het nieuwe gebouw denk, zie ik een eengezinswoning voor me: iedereen heeft zijn eigen kamer, maar er zijn ook ruimtes waar je samenkomt en mooie dingen kunt doen."
De Jong verheugt zich ook op het grote stadscafé en ziet zichzelf daar al koffiedrinken met haar collega's. "Wij hebben het er nu al over dat we gezellig in de stad zitten en daar kunnen winkelen. En ons publiek hoeft nu veel minder moeite te doen om ons te horen. Laatst zei een collega wel dat hij benieuwd is naar de bijnaam die het gebouw krijgt. OCC klinkt zo saai en mensen verzinnen sowieso iets anders, zoals het IJspaleis of het Strijkijzer. Wij gaan het meemaken."

Tussen 10.00 en 15.00 uur zijn er rondleidingen op de bouwplaats van het OCC (Schedeldoekshaven 101), ook onder begeleiding van de architect. Inschrijven is vereist: www.dvda-denhaag.nl.

'Als je nu de artistieke impressies ziet, lijkt het op die tv-serie Fame'
- Else van Ommen, KC

'Het moet een plek voor iedereen worden, of je nou rijk of arm bent'
- Ahmet Gür, 1001 Nachten

'Ik zie een eengezinswoning voor me: iedereen zijn eigen kamer, maar ook ruimtes waar je samenkomt'- Justa de Jong, RO

MAAK HET MEE!

OPEN DAG VAN DE BOUW

ZATERDAG 15 JUNI

dagvandebouw.nl

Normaal is een bouwlocatie verboden toegang, maar op de Dag van de Bouw kun je allerlei bouwlocaties bezoeken verspreid over heel Nederland. Kom naar de Open Dag van de Bouw, ontdek hoe innovatief de bouw tegenwoordig is, en beleef hoe leuk het is om in de bouw te werken.
Bekijk op **dagvandebouw.nl** welke bouwprojecten bij jou in de buurt open gaan, net als de projecten hieronder.

Maak het mee op 15 juni!

Rotterdamsebaan, Den Haag
Een nieuwe weg die de snelwegen (A4/A13) en de Centrumring van Den Haag met elkaar verbindt.

Finest of Ockenburgh, Den Haag
Vijf duurzame appartementen-gebouwen waarbij gebruik gemaakt wordt van hout en lichte, natuurlijke materialen. Alle huizen zijn op de zon gericht en gebruiken zonne-energie.

Ondergrondse fietsenstalling Kon. Julianaplein, Den Haag
Bij station Den Haag Centraal komt een ondergrondse fietsenstalling met plek voor 8.500 fietsen.

Onderwijs- en Cultuurcomplex, Den Haag
Het nieuwe onderkomen van Dans- en Muziekcentrum Den Haag, Nederlands Danstheater, het Residentie Orkest en het Koninklijk Conservatorium

De Dag van de Bouw wordt mogelijk gemaakt door:

Bouwend Nederland
de vereniging van bouw- en infrabedrijven

Aannemersfederatie Bouw & Infra Nederland

dag van de architectuur

Techniek Nederland

VNconstructeurs